

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы

Гонар і ганьба беларусаў

Чым нацяя ганарыцца, чаго
саромеецца? Аптытанье «НН».

Старонка 2

Адбудова замку ў Любчы

Прадпрымальнік і ляснычы сваімі сіламі
аднаўляюць замак над Нёманам.
Старонка 13.

Пануры лятун

У нядзелю ў аўстрыйскім Бад-
Мітэрндорфе на чарговыім этапе Кубку
свету па скоках з трампіні фін Ян
Аханэн можа паставіць рэкорд усіх
часоў: 12 выйгрышных этапаў Кубку за
сезон, што раней нікому не ўдавалася.
Новы спорт-ідал ніколі не пасміхаецца.
Старонка 21.

Свяцло пратэсту

Пратэстанцкія канфесіі ў сераду
выказалі пратэст супраць школьнага
падручніка «Асновы басыпекі
жыццяздейнасці», які называе
адвентыстуіт скетай у адным шэрагу зъ
«Белым брацтвам». Арысты па стараў,
падпольныя друкарні і лясныя службэні
— гэта гісторыя пратэстанцкага руху на
Берасцейчыні. Памяць пра пакуты
свецкага часу дапамагае вернікам
съмлілі абараніць свабоду веры.
Рэпартараж Веранікі Дзядок з сусветна
вядомых Альшанаў. Старонка 6.

Ёсьць Беларусь, і гэта не абмяркоўваецца

Рэфлексіі пра бягучую палітычную
сітуацыю. Старонка 14.

Беларусы абавал Одры

Студэнты ЭГУ ў Нямеччыне. Старонка 4.

Алесь Аркуш

Падборка новых вершаў. Старонка 18.

Найлепшыя фільмы году

Рэйтынг «НН». Старонка 9.

Дык падпісвайся!

Падпісны індэкс «Нашай Нівы» 63125.
Падпіску прымаюць на любой пошце,
а ў Менску — і на шапкі «Белсаоздруку».
Цена на месец — 3820 рублёў на поштах
або 3530 рублёў на шапкі
«Белсаоздруку». «Наша Ніва» — гэта 24
старонкі без чужога слова штотыдзень.
Чытай сваё!

Леанід Глухоўскі

Намесніка Навумава шматзначна
адправілі ў адстаўку.

Старонка 3

Як унікнуць разъмеркаваньня

Старонка студэнта.

Старонка 4

Віктар Юшчанка

Новы стыль кіраваньня, новая
рэзыдэнцыя.

Старонка 11

Рукі палітыкаў

Старонка 12.

Паблыталі сябе з амёбамі

Шляхам дзяленьня размнажаюцца амёбы.
Палітычныя партыі дзяленьнем разбираюцца.
Гэтым разам з прасцейшымі жывёламі клясы
каранянонаж сябе пераблытала Народная
грамада. Міністру падтрымай Нісьцюка.

Канфлікт у Народнай грамадзе
разгарэўся паміж дзіўюма групамі.
Першая гуртуеца вакол Міколы
Статкевіча, другая — вакол
Уладзіміра Нісьцюка. Казаць пра
партыйныя пасады гэтых асобаў
варты ціпра з доліяй

асынажронкасці. 8 сінення Менскі
гаркам БСДП (НГ) пастановіў
выключыць з партыі Уладзіміра
Нісьцюка, Віталя Малашку і Юр'я
Маркоўскага (намеснікаў старшыні).

Працяга на старонцы 2.

Паблыталі сябе з амёбамі

Працяг са старонкі 1.

11 снежня Менскі гаркам зноў сабраўся на пасяджэньне (у іншых складзе) і выключочыў з партыі Статкевіча.

З такой ситуацыі скарысталіся Міністэрства юстыцыі. Яны палічыла правамоцным выключочынне з Народнае грамады Статкевіча і прызначала выкананцам абавязак старшыні партыі Нісьцюка.

Ціпер У. Нісьцюк займаецца падрыхтоўкай да пазачарговага звезды партыі, які адбудзеца 15 студзеня, а М. Статкевіч вінаваціць улады ў праваканні і рыхтуеца да сходу ў падполье. «Партыя ацініла гэта так: Лукашэнка прызначачый нам старшыню», — кажа ён.

У той жа час, са словаў Статкевіча складацца ўражанье, што ён амаль зьмірыўся са «стратай партыі. Маўляў, калі не пазбавіць рэгістрацыі ў выніку цяпрашнія канфлікту, дык адбяргуль пасъеданчыя пасыль 2 лютага, калі ўсе структуры партыі маюць быць перавезеныя з кватэрай у нежылую памяшканні. Паводле падлікі Статкевіча, толькі 4 з 110 структур аўтарства шанцы быць зарэгістраваны аўтадавіда з новымі патрабаваннямі. Але ўладзімер Нісьцюк спадзяеца, што дзяугата мець юрдычны адрас ці ханя б адпаведны гарантыйны ліст будзе нашмат больш мясцовых суполак.

«Мабыць, будзе да лепшага, калі партыя пачне працаўць у неафіцыйным статусе, скажак, у выглядзе партыі, якая ствараеца», — кажа Статкевіч. У гэтым склазе хаваеца яшчэ адзін предмет канфлікту — ягоны намер стварыць новую Аб'яднаную сацыял-дэмакратичную партыю. Гэтыя праекты «групы Нісьцюка» дужа не падабаюцца, бо змены мінулы год вялізныя.

«Мабыць, будзе да лепшага, калі партыя пачне працаўць у неафіцыйным статусе, скажак, у выглядзе партыі, якая ствараеца», — кажа Статкевіч. «Я не гулюю ў палітыку і не зімамося імітацый. Зараз ситуацыя такая, якая патрабуе рызыкі, ахвяраў, а людзям хочацца захаваць статус, у сэмінарах удзельнічыць, змагацца ў памішканнях, калі трэба выходитці на вуліцы». Цікава, што Статкевіч скінуў неўзабаве пасыль таго, як ён пайшоў на контакты з «Піцер-край+» дзеля вылуччынні адзінага кандыдата на выбары 2006.

Іншы бок абвінавачвае былога старшыню ў «кабінэтнасці»: «Партыя павінна зъмяніць свой твар, ад партыі, якая ў асобе Міколы Статкевіча кікіла людзей на вуліцу, а зараз заклікае да неякіх незрозумелых ахвяраў, да партыі, якая будзе працаўць нагамі, але больш — галавой». Паводле Нісьцюка, у партыі калія 1 500 актыўных сябров.

Нават палітычнаму агляду дальніку разобрацца ў хітраспляценнях партыйных дачыненняў сацыял-дэмакратичнай складанай — ту хаця б называў партыя ў пераблыгушы! Шкода, што сацыял-дэмакратичнай ідої ў Беларусі не чуваль за гучнымі «разборкамі» лідэрэй.

Алесь Кудрыцкі

Яшчэ да расколу Ўладзімер Нісьцюк глядзеў праз галаву Міколы Статкевіча.

PHOTO BY M. MEDVET

Гонар і ганьба беларусаў

Чым ганарыца, чаго саромеца беларусам? На пытаньне «НН» адказваюць дзеячы культуры.

Ігар Бабкоў, філёзаф:

— Беларусы малі ў ганьбы рэчаца тым, у чым яны ня бралі ўдзелу: у крыйвых пахадах, заваяванні Амэрыкі і генацыдзе індзейцаў. Або ў прынёсце і калаянільнай паціліцы ў дачыненіі да «трэцяга съвету». Парадокс, але гэтая не прысутнасць беларусаў у гісторыі, але пад маскай іншых. Як, напрыклад, лічыцца, што Маскву заваяўвалі і рабавалі палякі з літоўцамі...

Беларусы шмат чым могуць ганарыцаць: і вялікім культурным дасягненні, і дасягненнімі цывілізацыйнымі, і тэхнічнымі. Гэта красыпнокі і касмічных ракет, і падводных лодак. І тое, што беларус першым распрацаўваў праект Суецкага канала. Мы дастаткова шмат унеслі ў сусветную культуру — і духоўную, і матэрыяльную. Урэшце, мы можам ганарыца паводзінамі беларусаў у Другую сусветную вай-

Алесь Бяляцкі, праваабаронца:

— Беларусы шмат чым могуць ганарыцаць: і вялікім культурным дасягненні, і дасягненнімі цывілізацыйнымі, і тэхнічнымі. Гэта красыпнокі і касмічных ракет, і падводных лодак. І тое, што беларус першым распрацаўваў праект Суецкага канала. Мы дастаткова шмат унеслі ў сусветную культуру — і духоўную, і матэрыяльную. Урэшце, мы можам ганарыца паводзінамі беларусаў у Другую сусветную вай-

ну. Так, наш народ ціхміны і баязлівы. Але калі ўжо прыпірае, дык тады ляціць усе правілы і ўсе моманты стрымлівання адхоядзяць. І сотні тысяч людзей бралі ўдзел ва ўзброеным супраціве, на ведаючы, чым гэта ўсё скончыцца... Не было ж познанасці, хто пераможка.

А саромеца павінны недацікі сваёй культурнай мінушчыны, свайго «я». Тоэ, што мы цяпер фактычна сваімі рукамі закапавамі сваю мову... Гэта проста жахліва.

Працяг на старонцы 16.

Самая пазытыўная трасянінка

«Радыё «Крамбамбуля» 0.33 FM». «Крамбамбуля», «Вэст Рэкард», 2004

«Крамбамбуля» стварыла ўласную радыёстанцыю, дзе і сонечыць за нормай 75% беларускую музыку. Рэшта — чатыры песьні па-азэрбайджанску ў выкананні Гюнэш Абасавай і адна па-украінску: «Сусядоў» Вольскі сяяўца дуэтам з Кузьмой з «Скрыбіна». Самая пазытыўная трасянінка.

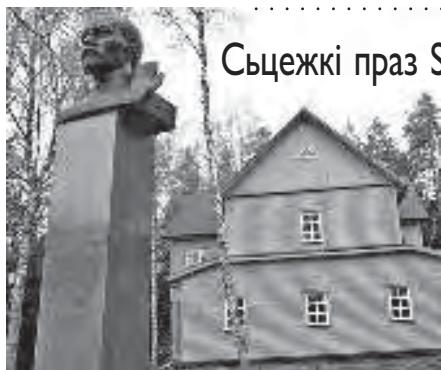
Хоць дыск і змішчае 12 трэцяў з кліпамі, фота, рэйтаганамі для мабільных тэлефону, гэта не нумарны альбом «Крамбамбуля». «Радыё «Крамбамбуля» знаёміць слухача з песьнямі з будучых праектаў — «Съяточнага альбому», «АЗіяцкага» да «Інтэрнацыяльнага».

У запісе кружэлкі ўзялі ўдзел 20 музыкаў! Праўда, гіта калібр «Гасціц» тут няма.

Беларус ужо пачула новыя песьні з альбому — пры канцы году «Крамбамбуля» дала калядны тур. Ціпер чарга за Ўкраінай — у лютым — сакавікі гурт мае паказаць свае новыя песьні і там.

Сяргей Будкін

Сыцежкі праз Strangeland

Сяржук
Сокалаў-Воюш
напісаў твор
пра вампіраў,
дараздлічаны
зусім не на
аматараў
гісторычнай
пра
вампіраў.
Старонка 19.

САЛІДАРНАСЦЬ

Дапамога пацярпелым
ад цунамі

АНН працягвае кампанію дапамогі насељніцтву Азіі, якое пацярпела ад цунамі. Беларусы могуць пераказаць ахвяраванын на рублёвы або валютны рахунок Прадстаўніцтва ААН у Беларусі:

УНП 102099485, рублёвы рахунак: 3021207010114, валютны рахунак: 3024207015002 у філіі №0111 ААТ «Прыёрбан», МФО код 228 з пазнакай «Ахвяраванын пацярпелым ад цунамі».

Падліска
на «ARCHE»
На часопіс
можна
падпісацца на
кожнай
пошце.

Падпісны
індэкс 00345.
Цена нумару
2360 рублёў.

Беларуская зіма

Сёлетні студзень пабію усе рэкорды па цепліні. 11 студзеня ў Менску сыноптыкі зафіксавалі 9,2 градуса цяпла — абсолютны рэкорд для гэтага месяца за ўзвес час назірання (у Менску мэтэ-аралігічная станцыя дзеінчэ з 1846 году). Дагэтуль самым цеплым лічыўся гэты месяц у 1975 годзе: тады 6 студзеня зафіксавалі 7,8 градуса вышэй за нуль. Уласна для 11 студзеня самым цеплым быў 1991 год (+6,9°C), а самым халодным — 1950 (-34,9°C).

Прычынай сёлетнія пацяплення, ад якога папрачыналіся зі зімовай спілчкі мяждызвізі, барсукі й вожкі, сталі цеплыя паветраныя масы з Атлантыкі. Дзе-нідзе ў Беларусі тэмпература была нават вышэйшая за стацічную: у раёнцітра Беразіно сігала 10 градусаў.

Пімен Панчанка калісці пісаў, што беларусы ганарацца не «ка-ралеўскімі пальмамі», а «партызанскімі соснамі». Яшчэ пару дзесяцігоддзяў парніковага эфекту, і акурат будзе мянчы структуру лесапасадак.

На фота: менская мэрыйя як прадчувала цёплую зіму.

Мармур, пашёмкінскія лесьвіцы і... пальмы. Гэтым беларуская сталіца стала падобна да ўсходніх.

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Мундзір — у шафу

Намесніка Навумава шматзначна адправілі ў адстаўку

Генэрал-маёр міліцыі Леанід Глухойскі здымле ўніформу — прэзыдэнцкім указам ад 2 студзеня прыпыненая ягоная служба ў органах унутраных справаў. Указ таксама вызваліў Глухойскага з пасады намесніка міністра ўнутраных справаў — начальніка Галоўнага кіраўніцтва папярэдняга распрыследавання МУС. Прычына гэтых зъменаў у кар'ері генэрала, на першы погляд, банальная — абраныне дэпутатаў палаты прадстаўнікоў. Аднак, ёсьць тут і падвойная камяні.

Раней Глухойскі паспяхова спалучай дэпутатаў ў «палаце» папярэдняга склікання на сваімі пасадамі. Ягоная адстаўка насыцярожвася яшчэ і таму, што ў кастрычніку 2002 г. Глухойскі ўжо быў часова адхілены ад свайгі пасады. Тады Лукашэнка прынёў гэтага раешынне пасыла нараады зь «сілавікамі». Паведамлялася, што асабліва ўважкі падчас гэтай гутаркі амбяркўваліся пытаныні распрыследавання крымінальных справаў некаторых камэрційных структур, звязаных з цэллюзін-папярэвай прыміслюсвасцю на Гомельшчыне. Прэзыдэнту паведамілі, што некаторыя суп-

рацоўнікі праваахоўчых органаў лабіравалі інтэрэсы бізнесаў, а шраг крымінальных справаў у гэтай сферы распрыследаваўся нецензурным чынам.

Тэрмінова была створаная камісія зь неамежаванымі пайнаўцтвамі, перад якой паставілі задачу выкараніць заганную практику. Узначаліў камісію старшыня Камітэта дзяржкантролю Анатоль Тозік. Пра не-пасэрэднае дачыненне Глухойскага да лабіравання ніколі нічога наўпёрш не заяўлялі, аднак на час дзеянасці камісіі ён быў адхілены ад пасады.

У прэсе начальнік нараджанца розныя вэрсіі, якія круціліся вакол ААТ «Гомельшпалерамі». Звяліся паведамленыні пра то, што Глухойскі, адзін з самых набліжаных да Аляксандра Лукашэнкі людзей, нібыта актыўна прабіваў інтэрэсы камэрсантаў, якія жадалі супрацоўнічаць з «Гомельшпалерамі». Паводле гэтых публікацыяў, кіраўніцтва «Гомельшпалеру» адмовілася падтрымкі з сунмеўнага супрацоўніцтва, пасыла чаго прадпрыемствам зацікаўліся сльчедычы органы. Праз нейкі час да іх падключыўся КДК, які заняўся на толькі

«Гомельшпалерамі», але ён ягонымі няспраўдженімі партнёрамі. Паводле іншых меркаванняў, камісія Тозіка «распрацоўвалася настолькі сузыў Глухойскага з «Гомельшпалерамі», колькі ягония магчымыя інтэрэсы ў нафта-газавай галіне. У любым выпадку, Глухойскага на пасадзе ўзнавілі, а праца камісіі скончылася без гучных сэнсацый.

Народжаны ў Чардкоў (Туркмэністан) Глухойскі сваю кар'еру ў беларускіх органах пачынаў сльчедым УУС Гомельскага

аблвыканкаму, дзе даслужыўся да намесніка кіраўніка. Пасля пераводу на працу ў цэнтральны апарат МУС Глухойскі адзначыўся сваімі стрымана-псымістичнымі выказваннямі пра амену ў хуткі час пакарання смерцю, асабістай прысутнасцю на шрагу масавых акцый апазыцыі (у якасці нацыялістіка) да з'ездіўшымі камэнтарамі наконт працэсу над Міхаілем Чыгіром, якія прывілі да асабістай непрыязні насыці паміж імі. Чыгір казаў, што заявы Глухойскага, які тады ўзначальваў Следчы камітэт МУС, пабудаваныя на «лжы і няявісці» да яго. Цікавы факт: Глухойскі, разам з міністрам гандлю Аляксандрам Куліковым, быў у тэндэрнай камісіі, якая лягася на сінекі адбірала пастаўшчыкоў газгераства ў Беларусі на 2005 г.

Ни выключана, што идаўняя адстаўка Глухойскага съведчыць пра чарговы ўспіск барацьбы за перадзел сферы уплыwu паміж «сілавікамі» і чынавніцтвам у вывільнім. Прынамсі, распрыследаваны апошнія часу пашыяджаюць тое, што лабіраванне бізнес-інтэрэсаў працягівалася органы вядзенца досыць актыўна, што выклікае вялікую заклапочанасць дзяржавы.

АК

СЦІСЛА

У сусветнай дваццатцы

Беларусь заставае ў дваццаты найбуйнейшыя экспарцерэй зборы ў сусвеце, захіту ў сераду ў інтрэвію рады «Свабода» начальнік упраўлення кампаніі «Белтэхэкспарт», якая займае пацтавкамі зборы за мижу, Вічаслаў Шыдла. Беларускі МЗС у сваій гадавой спрапавадачы не падае краінаў, у якіх прадаеца беларуская збора.

Першае папярэджаньне за 75%

Міністэрства інфармацый вынесла папярэджанье радыёстанцыям «Хіт-FM», «Оністар» і «Новае радыё». Яны не дачыгаюць да квоты 75% на беларускую музыку.

Забарона на размовы па мабільніку

МУС ініцыюе ўвядзенне пакарання

за размову па мабільным телефоне падчас руху. Таксама будзе ўмоўненая адказнасць за кіраваныне ў п'ятнам выглядзе. Новыя правілы маюць быць прынятыя ў 1-м квартале 2005 г. Яны будуть адпавядзены нормам Эўразыяzu.

Марыніч на Валадарцы

Міхайл Марыніч пераведзены са сльчедага ізаляту КДБ па СІЗО на вул. Валадарскага ў Менску — славуты Пішчалаўскі замак.

Мабільны тэлефон шкодзіць дзесяцям

Гэта сильвяджаеща ў апубліканым у аўторак дакладзе бытнікіў Міністэрства ўніверсітэтаў Асабліва шкоды ён для малых дзесяці ад 3 да 10 гадоў, у якіх яшчэ не сфармаваліся косткі чы ўтворчыны. Вылікае галаўныя болі, аслабленыя памяці, клопаты з сном, нават павялічвае

лічбу захворваньняў на рак. Прычынай усаму — электрамагнітныя хвалі. Даклад мейшковы ён падкресляе. Некаторыя кампаніі ўжо спынілі продаж простых «мабілаў», разлічаных на дзесяць.

ТБ для тожа-беларусаў

У лютым распачынае працу спадарожнікавы тэлеканал «Беларусь-TB», які будзе транслявацца на замежжу. Канал будзе выходзіць павароцкі і пасадскі.

Эўрапарлямэнт ухваліў Канстытуцыю

Эўрапарлямэнт у сераду ўхваліў Канстытуцыю Эўропы: «за» — 500, «супраць» — 137, устрымаліся — 40 парламэнтароў. Працэс ратыфікацыі, якія пакуль ухвалена парламентамі Літвы і Вугоршчыны, можа расцягнуцца на два гады.

АШ, МБ, БелаPАН,
svaboda.org

Прадпрымальнік ці...

Працяг са старонкі 1.

Прадпрымальнік Аркадзь гандлюе на адным з менскіх рынкаў. «Я ў Фондзе не рэгістраваўся і ўнёскі плаціць не зібраюся», — кажа ён. — Гэта прымус, а чалавек сам мае вырашыць свой ліс: хочаць, атрымліваць дзяржавную пэнсію, хочаць — у банк адкладаць, хочаць — у панчоху. Можа, залітра кагосці скінуць з улады — і фонд той рассыплецца».

Неўзабаве варта чакаць новых спробаў дзяржавы забяспечыць выплату ўнёскай у Фонд сацыяльных абароны, ды ён павінен несці толькі адміністрацыйную адказнасць — як чалавек, які няявоечасова зарэгістраваўся. Нейкі крымінальныя санкцыі могуць быць прымененыя толькі тады, калі прадпрымальнік зарэгістраваны ў Фондзе.

ВЫГАДНЫ ПАРАДОКС

Біржавы трэйдынг у Беларусі

Працэс ператварэння дробнага банкаўскага клерка ў буйнога бізнесоўца, што гандлюе акцыямі, апісаў у «Фінансісце» яшчэ Драйзэр. З таго часу нічога не зьмянілася — індустрый біржавога трэйдынгу дае кожнаму шанец стаць новым Сорасам. У Беларусі разъвіццю біржавога бізнесу замінае заканадаўства.

Аналізуе Раман Мамчыц.

Беларускі фінансавы рынак мае сяло спэцифіку, абумойленую спэцифікай беларускай эканомікі. Асноўная частка фінансавых інструменты Беларускай валюты-на-фондавай біржы — дзяржаўныя каштоўныя паперы: дзяржаўныя картотэрміновыя аблігацыі і акцыі прадпрыемстваў, асноўным інвестарам (акцыянэрам) у якіх выступае дзяржава. Нізкая ліквіднасць гэтых каштоўных папераў значна ўскладняе іх фундаментальны аналіз і робіць амаль немагчымым тэхнічны аналіз.

Тое сама можна сказаць і пра беларускі ўнутраны валютны рынак, які рэгулюеца ў вельмі малой ступені дынамікай біржавых

зэлзелак і ў вельмі вялікай — палітыкай Нацбанку. Таму айчынныя фінансавыя рынкі непрываабныя нават для айчыннага інвестара, наякожны пра замежных.

Ва ўсім съвеце спэкуляцыі на сусветных фінансавых рынках разыграшаюцца як альтэрнатыўныя інвеставанні. Калі ў бізнесоўца ўзынікаюць акалічнасці, якія пешаходжаюць яму займацца традыцыйным для яго відам прадпрымальніцкай дзеяйнасці, ён можа звязніць увагу на рынку, якія валоданоць абсалютнай ліквіднасцю, — у першую чаргу «Forex», «Nasdaq», «Amex», «Nyse», ды некаторыя таварныя рынкі, у прыватнасці золата і нафты.

Апачиніць колькасць беларускіх інвестараў, якія гандлююць на гэтых рынках, немагчыма — прадпрымальнікі вымушаныя ўтойваць крыніцу сваіх даходаў як ад дзяржавы, так і нават ад сябров.

Найбольшую цяжкасць з юрыдычнага гледзішча ўтойаляе інвеставанне ў каштоўныя паперы замежных эмітэнтаў — незалежна ці гэта «General Motors», ці РАТ «АЭС Ресей». Прыватныя асобы, паводле беларускага заканадаўства, ня маюць права займацца такою дзеяйнасцю безь ліцензіі, а атрымліваючы гэту ліцензію, паводле слоў беларускіх фінансаўсту, цяжка нават камэрцыйным банкам.

Больш «спачасціла» ўладальнікам міжнародных банкаўскіх картак «Visa» або «American Express», якія карыстаюцца паслугамі буйных замежных брокерскіх кантор. Пажаданы, каб гэтая картка была эмітавана замежным банкам, найпрасцішыя варыянты — расейскім. Хоць ёсьць альтэрнатыва ў выглядзе набыцця т.зв. нумарной карткі, у звестках якой наяўлена прызначчыца і карадынатаў уладальніка.

Індустрый, звязаная з гэтымі карткамі, апошнім часам становіцца шырокім полем для рознага кшталту махіястраўства, да таго ж у Беларусі такіх карткі налагуя заборона.

Таксама трэба ўлічваць наступны факт: брокеры з сусветнай разпутайсці маюць звязы дасылаць сваім кліентам па месцы жыхарства ў пачатку кожнага месяца сістмы трансакцый, якія клиент ажыццяўляюць у папярэдніх месцы. Улічваючы тое, што закон аб таемніцы прыватнай перапіскі ў Беларусі фактычна ня дзейнічае, іма-верна, што звесціўца бандэролі можа трапіць у поле зроку розных структур, якія зробяць з эстага свае выносі.

Асобная песня пра «Forex». Спэкуляцыі на гэтым рынку сталі настолькі папулярнымі ў бытам Савецкім Саюзе, што нават у сур'ёзных фінансавых расейскамоўных выданнях выкарыстоўваща словазлучэнне «форексыяры-рынок». У краінах СНД асноўную актыўнасць на гэтым рынку маюць прыватныя інвестары. Прынамсі, па колькасці «прыватнай» на «Forex» Расеі і Украіна даўно пे-перагнані ЗША і Эўропу. У той Украіне тыповы ўдзельнік рынку «Forex» — гэта ўладальнік дэпазыту на 3—4 тыс. доляраў, які пражывае з крэдytным плачом 1:100. Для заходніх трайдораў апраўдаў нарынку з такімі параметрамі —

суцэльнае вар'яцтва. З гэтых прычын сярод прафесійных удзельнікаў фінансавых рынкаў у СНД («Forex») набыў некалькі адмысловую рэпутацыю.

У Беларусі першыя структуры, якія займаюцца брокеражам на гэтых рынку, зьявіліся недзе ў 2001—2002 г. Цяпер у нашай краіне не дзейнічаюць дзяле фірмы, якія працаваюць паслугі выхаду на гэты рынак і інфармацыйнага забесьпячэння: менскіе прадстаўніцтва «міжнароднага» дылінгавага цэнтра «Forex-Bеларусь». Першая фірма — рэгіянальная філія, якія карыстаюцца франчайзінговым пакетам заснаванага быццам на тэрыторыі Швайцарыі расейскімі грамадзянамі прадпрыемства. Для Эўропы гэта нармальная звяза, калі большая частка дылінгавых цэнтраў і брокерскіх кантор, якія спэцыялізуюцца на паслугах па рынку «Forex» для прыватных асоб, заснаваны эмігрантамі з постсавецкіх рэспублік. Другая фірма — рэгіянальны філіял казанскага дылінгавага цэнтра «Альпарт», якія раней функцыонаваў менавіта пад гэтым брэндам.

Абодва гэтыя дылінгавыя цэнтры маюць широкую сетку філій ў Расеі і Украіне, ёсьць асобныя філіі ў Літве, Малдове, Азэрбайджане, цяпер і ў Беларусі. Разбудзаныя гэтымі прадпрыемствамі ў расейскім фінансавым асяроддзі з нутраннай, тым ні менш, вядома, што яны функцыянуюць паводле прынцыпу т.зв. «кухні»: кліенты на рэалыні рынку не выводзяцца, гулюючы паміж сабою, як і звычайнай бумкэмскай канторы. Відавочна, з юрыдычнага боку іх прадпрымальніцкай дзеяйнасці зарэгістраваная як бумкемерства.

Затое паводле беларускага заканадаўства даходы кліентаў гэтых брокераў не аблодаюцца падаткам, паколькі лічыцца выйгрынамі ў бумкэмскай канторы. Гэта, байдз, адзіны станоўчы момант для тых беларусаў, якія вырашылі звязацца сваёй жыццю з фінансавымі спекуляцыямі.

ХМАРЫ НАД КАЗІНО. У адпаведнасці з указам прэзыдэнта, у Беларусі выплата выигрышаў у казіно будзе ажыцьцяўляцца па дакумэнце, які засвядчвае асобу. Гульцоў паменее.

Нам Кнаўф-аў манеckіх ня трэба

Нямецкай кампаніі «Knauf» не дазволілі прыватнавацаваць менскіе ААТ «Белгіпс». Міністэрства паліцыі за лепаша пакінуць беларускую долю ў прадпрыемстве. Немцы гатавыя быць заплатці за «Белгіпс» 8,6 млн. доляраў, збольшага — у выглядзе новага аbstалявання, ба старое ўжо не дазваляе вырабляць канкурэнтнадольную прадукцыю. Цяпер мадэрнізація «Белгіпс» будзе з дзяржавай грошы.

Экспарт-група

Урад плянует стварыць у Эўропе фінансавую группу дзеля разыўвальніцы экспарту калійных угненняў да нафтапрадуктаў —

заключаць адпаведныя контракты. Замежныя банкі — перадусім расейскі і аўстрыйскі «Райфайзэнбанк» — маюць крэдытаваць экспартныя праграмы беларускіх прадпрыемстваў.

Камплімент для МНПЗ

Мазырскі нафтаперапрацоўчы завод прызначыл на ліпені краінаў СНД. Адпаведныя сэргыфікат кіраўніцтву ўручылі на VIII канферэнцыі ўсходніх асацыяцый нафтаперапрацоўчыя кампаніі, чыкі капитал на 100% будзе знаходзіцца ў руках дзяржавы. Праз гэтыя фірмы будзе працаваць беларускія тавары за мяжой, а таксама набываць неабходную мясцовую

Бізнесоўцы- камароўцы

У вёсцы Камарова пад Мядзелам адчынілі Цэнтар разыўвальнія вяскоўага прадпрымальніцтва, які фінансуецца урадам ды Програмай разыўвальніцтва ААН. Там будуть ствараць «бізнес-мадэлі» арганізацыі фэрмерскага гаспадарак ды дробнай вытворчасці ў вёсцы.

Амбасады для дзяржпрамысловасці

МЭС вынайшала новы інструмент нарочанняння экспарту. За мяжой будуть ствараць гандлёвія кампаніі, чыкі капитал на 90% будзе знаходзіцца ў руках дзяржавы. Праз гэтыя фірмы будзе працаваць беларускія тавары за мяжой, а таксама набываць неабходную мясцовую

прадукцыю. Асабліві асектн будзе зроблены на краінах Паўднёва-Усходняй Азіі, Білзікага Усходу, Лацінскай Амэрыкі.

Арэшкі-разынкі ад «Камунаркі»

«Камунарка» распачынае вытворчансць шакаладу з разынкамі ды цэльнімі архамі. Паводле статыстыкі, штогод на аднаго беларуса дэвоздыцца каля 1,4 кг.

«Мотавэля» нацыяналізуюць

У студзені дзяржава прыме ў сваю ўласнасць 42,7% акцыяў ААТ «Мотавэля». Прадпрыемства зavinавацца за электразарэгію, крэдыты, плацяжы ў бюджет ды штрафы 11 млрд руб.

німа грошай, давядзеніца расплюочка асектні.

Газ падаражэ

Расен падыяла кану на газ на 18%. А.Лукашанка загадаў адпаведна павялічыць тарфы на транзыт газу. Пакуль гэтага зроблена, трэба чакаць росту сабекшту прадукцыі ажынных прадпрыемстваў.

Нафта прац браўэр

У Беларусі распачаўся інтэрнэт-гандаль нафтапрадуктамі. Беларускі нафтавы гандлёві дынаўдзяўства даходы кліентаў падаткам, паколькі лічыцца выйгрынамі ў бумкэмскай канторы. Гэта, байдз, адзіны станоўчы момант для тых беларусаў, якія вырашылі звязацца сваёй жыццю з фінансавымі спекуляцыямі.

гандаль нафтапрадуктамі будзе праводзіцца праз Інтэрнэт.

«Алеся» здалася

Будзе нацыяналізаванасць і ААТ «Алеся» — яно так і не здолела перамагчы фінансавыя крызіс. Тры гады таму «Алесю» безвынікова спрабавала выкупіць латвійская фірма «Огрэ». Дзяўне траціла калектыву фабрыкі ўжо разбігліся: складні заробак на «Алесю» — 200 тыс. рублёў.

АК; БелАПАН, АФН

КУРСЫ ВАЛЮТ

на 13 студзеня:

1 амэрыканскі доляр —	2 171
1 зўр — 2 841,95	
1 латвійскі літ — 4 080,06	
1 літоўскі літ — 823,19	
1 польскі злоты — 698,68	
1 расейскі рубель — 77,87	
1 украінская гривна — 408,43	
Паводле Нацбанку	

Съяцло пратэсту

Арышты па стараў, падпольныя друкарні і лясныя служжэнны — гэта гісторыя пратэстанцкага руху на Берасцейшчыне. Памяць пра пакуты савецкага часу дапамагае вернікам вастрый адчуваць асалоду ад свабоды веры і свабоднай працы. Рэпартаж **Веранікі** **Дзядок** з сусветна вядомых Альшанаў.

Вёска Альшаны на Століншчыне видомая заможнасцю. Мисцоў вялікую жартуюць: уесь бюджет раёну зарадзіцца ў Альшанах. Сюды едзь на працу на толькі з беспстраўнага Століна, але і з Пінску ды нават Берасця. Нам пашчасцьціла яшчэ на выезьдзе зь Пінску: першыя ж спадарожнікі аказаліся альшанцамі і, вядома ж, сябрамі працэстанцкай грамады. Таму не ўзімела нікіх проблем, калі на паўднёвай машине зламася: спадарожнік выйшаў на дарогу — і ўсе начапілі спыняцца. Бо ўсе яльшанцы адзін аднаму да памагаюць. У Альшанах наілепшыя ў Беларусі плянтацыі гуркоў і памідораў. У кожных двары стаіць фура — возяць прадавацца вырашанае. Сакрэт заможнасці просты: уся вёска — вернікі. Мне пашанцевала трапіць туды ў дзень хрышчэння, а для альшанцу гэты значыць больш за Новы год. Таму дзягіўшы прыбіраюцца з сувітчыні сукенкі і тифлі на абісах

ло: не паспейшы прыхеаць на адміністрацыйную камісію, а выраз ужоў гатовы: 50 рублёў штрафу.

Другім разам ён атрымаў штрафу за тое, што начальству ў Маскве стала вядома пра шматлюднасць хрышчэнняў у Альшанах. Нехта з сябrou царквы даслаў фатаграфію з хрышчэння сваім сваякам у Латвіі, аднак фатадымка трапіла ў луладу. Тоё хрышчэнні было надта шматлюднае, канцэрталіваць яго прылятаў на верталётэ інспектар па спраўах рэлігіі ў Менску. Часам царква праводзіла недазволеныя хрышчэнны, не папярэждаемыя юлады. Хрысцілі ўначы, часцей за ўсё ў верасні — яшчэ цёплá, але ўжо на так шмат людзей на возеры.

Дынастыі прэсывітэраў

Будынак царквы ў Альшанах такі, якому пазайдзісці блюбая менская суполка. У грамадзе 1300 чалавек, тысячы дзяцей наў-

Дынастыі прэссытэраў

Будынак царквы ў Альшанах такі, якому пазайздросьціла б любая менская суполка. У грамадзе 1300 чалавек, тысячя дзяцей наўчу чаюца ў нядзельнай школе. У Альшанах людзі з задавальненiem застаюцца, не імкнучыся ў горад. Рут гуляюць па 30 вяселліў за год. У вёсцы нават ёсьць прымайка: «Хоць за старца, абы за альшанца». За старца — г.зн. за жабрака, па-стараდаўнуму.

Сяргей Леміза, брат Сцяпана, тлумачыць поспех свайї вёскі: «У нас людзі да зямлі, спрачываюча да зямлю; у другім месцы не халеці брацы у калгасу зямлю, а тут прасілі... калтас наш быў 7-мільённы. І ў нас людзі не перавольняюць усён п'янства».

**Хоць за старца,
абы за альшанца**

Кожнае набажэнства дырэктар школы на загад раённых уладаў рабіў аблавы на непаўнагодзячых сходзе. За гэта Сыцяпана Лемязу і асуздзілі. Судовага працэсу не бы-

Пры канцы 1980-х гадоў на Берасцьцейшчыне знаходзіліся 60% усіх беларускіх грамадаў адвэнтыстай, больш за палову суполак п'яцідзесятнікаў і больш як 32% усіх разлігійных аб'яднанняў.

**Васіль
Барычэўскі** трывалы правёў за
кратамі за
рэлігійныя

З кнігі П.Удавічэнкі «Чаму навучаюць верніка ў сэктах». Менск, 1965:

У Кобринскім раёне вернікі адмовіліся ад грамадзка карыснай працы, у Давыд-Гарадку ня выйшлі на працу ў рэлігійнае сцвята.

Невыпадкова, напрыклад, трэы чвэрці сібрую баптысцкай суполкі вёскі Альшаны Берасцейскай вобласці ня выпрацавалі ў 1959 годзе ўстаноўленага калгасе мінімуму працацдзён.

Лясное служэньне пад Берасьцем, пачатак 1980-х. Фатаздымак зъ сямейнага альбому.

**Будынку царквы ў Альшанах пазайздросьціла б любая менская
абшчына.**

разова штрафавалі за то, що не дазваляў ім насіць піянерскага гальштуку. Як і у Альшанах, у Повіці зайджы колкальсьца ахвотных пахрысьціцца перавышала дозволену. Сам Дзям'ян Сабчук хрысьціўся у 1943 годзе ў часе нямецкай акупації.

Три гады за Эвангельле

Ва ўсей Берасцейшчыне 1943 год быў годам вялікіх хрышчэння, прыгадава Васіль Барыччускі, 80-гадовы колішні пастар царквы Адвэнтыстыя сёмага дня, які таксама хрышціў у 1943 годзе. Ён глумачыць гэта тым, што тады быў вельмі цікій год, набліжаяўся фронт, вось—вось мусілі вярнуцца саветы «Гэты страх яшчэ больш наблізіў нас да чытаньня Бібліі, і мы прынялі хрышчэнне». У наступным годзе сп. Барыччуская мабілизавалі ў Чырвоную армію. Ён дайшоў да Бэрліна і вярнуўся назад, стрэліўшы толькі два разы, калі заржавелі «карабіны»: пасля прачысткі трэба было стрэліць у паветра. Васіль Барыччускі майстру, каб не надараляся тыхі слытуці, каб трэба было бараніць жыццё.

рыйчевська: «Той чоловік, який за-
сек чоловіка сіжерай, атримаў ам-
ністію і пайшоу дамоў, а я за то,
що расп'єсцівся зважа свае перака-
нанні, сідзеў да звання. Я зачы-
талі ў запісі суду присуд 8 ліпеня
1974-га, так у гэты дзень у 1977
года і адпусцілі».

Вясельле ў Бярозаўцы

Сям'я Крашчукой зь Берасця добра памятае баптысцкія лясныя служэнні, якія адбываліся рэгулярна ў 1983—1985 гадах: на фатழымках у сямейным альбоме — зухаватыя хлопцы на матыцьках.

**Дзям'ян Сабчук, заснавальнік
династыі прэсвітэраў.**

нікам з розных цэрквяў. А перашкоды падчас вясельля, кажуць гаспадары, толькі ўмацавалі іх сям'ю.

Паленія рэлігійных кніт, сфабрыкованыя спрабы супраць пастарав, падпольныя друкарні і лясныя служжныні — гэта гісторыя пратыстакага ціху на Берасцейшчыне. Нібэнца рэழы, яна легла ў фундамэнт этыкі ціяперашніх пратэстантаў — самес заможнае рэлігійнае групы ў Беларусі.

Фота аўтаркі артыкулу

Калі Вы маце інфармацию аб гісторыі пратэстанцкага руху ў Беларусі і жадаеце дапамагчы ў стварэнны фільму на гэту тэму, зьвяртайтесь ў Рэдакцыю да аўтаркі артыкулу.

Каляды ў Жодзіне

У звычайнай кватэры сабраліся два дзясяткі юнакоў і дзяўчат. Кожны заняты сваім: нехта падшывае казіны кажух, нехта майструе звяздзу, нехта піттарае сцягнутыя з Інтэрнту словаў сцэнару. У гэткі спосаб жодзінская суполка незарэгістраванага «Маладога фронту» рыхтуюца да калядак.

Часам пад дзвіярыма кватэраў шматпавярховай даводзіцца доўга стаць — ніхто не адмыкае. І тады галаву сівдруе здрандзіцкая думка: «Можа, мы ўжо занадта дарослыя для калядаваньня?» А часам гаспадары вельмі хутка выносяць каляду. І тады самымі нездаволенымі пачываюцца «козы», якім не даюць як сълед «памерці». Дарэчы, ролі козу́ выконваюць Сяргей Савіч і Але́сь Смольскі,

якіх ня так даўно выгналі з Акадэміі МУС і Сувороўскага.

Кроначы ад пад'езду да пад'езду, хлопцы для сябе сільноўці гіт, прывезены з украінскай роўвалоццы, — «Лената за лентаю набой падаю...».

Пераглядаючы накалядаване, хлопцы застаюцца на вельмі задаволеных: у меху збільшага слодычы. Накалядаване дабро гэтым разам будзе адпраўлена сябрам арганізацыі, якія цяпер слу-

жаць у войску. От каб такі ўлоў ды ле-
тась — тады каляду аддалі ў Жодзінскі рэзблітатыўны дзіцячы садок.

Чым ёсьць Каляды для маладзёнаў?

Ганна, 16 гадоў: «Мы радуемся самі і прыносім радасць ды сывітло да людзей. Само зялёньне калядоўшчы-
каў у хаце — гэта радасць».

Ірина, 20 гадоў («Каляды»): «Для нас гэта проста мячысьмасьце паразмай-
ляць з людзьмі, каб яны пачулі беларускую мову. Гэта ж радасць для іх —
пачуць мову».

Ігар, 20 гадоў («Мядзьведзь»): «Мне пададаецца гэтая роля. Але дзесям часам палахаюца мядзьведзя, бо не прывы-
чаны да калядаваньня. Так што мне нават ніяма дзе разгарнуцца».

Вераніка Дзядоў, фота аўтара

У лято грай, а свой розум май

Мара кожнага чалавека ўвасабляеца ў адно — жыць годна, каб хапала на патрэбы. Ужо даўно вядома пра апантаную цигу амэрыканцу ў лятарэ, да чаканы ў цуду. Тэлебачанье ўсяго съвету раз-праз паказае зынякаўлага щаслаўчыка, які сарваў дзёж-пот.

Беларуская мара таксама падалася туды ж, за амэрыканскай.

«Ваша лято» пачіху пашырае межы сваіго ўльбыву, заігваючы ўсё новых і новых гульцоў. Для многіх людзей гэта апношэнне надзеі палепшиць сваё жыцьцё. Ужо даводзілася сустрака чалавека, які захочаў стосы старых панерак, што былі напачатку грамши, потым увасобіўся ў надзею, якая спыніла разам з апношэннем выцягнутай фішкаю. Калі-нікапі толькі

ўдаеца выйграць з камарыну дзобу. Калі кожны квіток каштует крыху менш за дзяляр, дык ёсьць людзі, якія трывамоць у сібе некалькі соцен такіх «скарыстанных няспраўдлівых дзяляраў».

Нехта сказаў, што лятараў найлепш выйўляе непрапраўных алтымісту. Але гульняваць гісторыя працягвае вабіць людзей, аблыгіваючы і захаплюючы. Сам ужо маю некалькі лятарэйных квіткоў. Надзея рагтоўна пабагаць сівярбіць недзе ў закутках душы. Разумесць, што хутчэй скопіць трасы, чым нешта выйграеш; што арганізатар лятарэі атрымлівае шалёнія грошы, выдаткоўчаныя на выйгрыш пару адсоткаў. Прайграўши, заражаецца гуляць... а праз дзень жонка прыносіць

новыя квіток, які выпадкова учачыла ѹ набыла, і ёсць працягваеща наноў: а рабтам гэтым часам і з гэтым блігат...

Па Баранавічах блукаюць байкі пра прададзены ў горадзе шчаслівія білет, што выйграў 10 мільёнаў, які ўладальнік дагэтуль не звярнуўся па гроши. Ёсьць нават прадавачкі, якія кляпніца, што менавіта ў іх той билет купіла маладая дзяўчына, — яны здолелі запомніць і намрэш бліету і чалавека!

Послех прыходзіць толькі да адзінчыкі часлаўліў — як у Амэрыцы, так і ў Беларусі. Розыніца ў тым, што амэрыканцу выйгрыш дзёж-поту забісціць жыцьцё, і яшчэ застанецца дзесям. Беларуска гдзэ-поту хопіць хіба на машыну.

Вось сям'я з Баранавічамі

пасъедчаныне на 2,5 млн рублёў, які ўжо вырашылі аддаць дацікі як дадатак да першага ўнёску за пабудову кватэры.

Цікава, што народ дае веры толькі «Вашаму лято», што разыгрываеца ў жывіх эфэрах. У розныя відомыя з савецкіх часоў грошова-рэчавыя лятарэі ніхто добрахвотна не гуляе. Усё найлепшое ўжо падзелена сярод начальства, кожуць людзі. Тыя паперы прымусова распісваюць на прадпрыемствах, касіры ўтвараюць із пісні «Рэшткі» узіць іх падчас атрымання пэнсіі.

Адзін літвец, прыехаўшы да нас і ўбачыўшы гарнідэр, які панаваў пару год таму, калі «Кока-Кола» разыгрывала нейкую драбязу, пасмяяўся — якіх ужо ніхто на такое не паквапіцца. Тамака спажыкніцу пратануеца сама меней суперечучанская машына і ўся сотня тысяч дзясятак. Зрешты, якак эканоміка, такій выйгрышу.

Руслан Равяка, Баранавічы

Ураган у Беларусі

Моцны вечер, які пранікся ў мінскую выхадчынад. Паўночны Эўропай, зачапіў Беларусь. Тут парыны сягнулі 25—30 м/с. Заставілі без электрычнасці больш за тысічу вёск, пашкоджана 26 хатай. Ураган забраў два жыцьці. Две рабочыя — 20 і 62 гадоў — загінулі ў Гарадзіцкім раёне пры наладжванні лініі электраперадачы. У вёсцы Берасцьнёўцы Докшицкага раёну 46-гадовую кабету атрымала чэрапна-маглавую трауму — на яе ўпай сук дрэва.

Страляніна ў гомельскай бальніцы

Інструктар па выхаваўчай работе Гомельскага сёледчага ізолятору разам з двумя кантралёрамі СІЗА прывёз у бальніцу зневоленага ізоляту з чэрапна-маглавой траумай. Нечакана інструктар, які быў нападлітку, усач

Съцісла

страляніні: раненыі атрымалі кантралёр, мэдсанстра і санітарка. Цяпер кантралёр сам сядзіць за кратамі.

Святыя скончыліся, памежныя пераходы зачыніліся

10 студзеня зачыніліся часовая пункты спрошчанага пропуску на беларускай літоўскай мяжы. Цягам 26 калядных тыдняў з 10 да 17 гадзін жыхары памежных раёнаў маглі хадзіць у госьці, разам адзначаць сівярбіць двух калядных тыдняў з 10 да 17 гадзін.

Руслан Равяка, Баранавічы

Закрасавалі кветкі

У Лідзе ў горадзе Юзэфы Самахвал закрасавалі прымулы. Калі і далей будзе трывалацца цёліас надвор’е, на клумбах у Горадні расцьвітуць

шматгадовыя расыліны. Аляксандар Хілімон, Горадня

Новы варыяント Малітвы Панской

З новага году ў каталіцкіх храмах краіны, паводле распарадзільніні кардынала Казіміра Сьвенткі, пры цэлебраванні сівярбіць імшы на беларускай мове траба карыстацца выключна зашвердзянім тэкстам імшалу «Editio typica III». Галоўная змена тычыць Малітвы Панской («Ойча наша»). Цяпер замест «... і адпусціці нам грэхі нашыя...» траба прамяяціць «... і адпусціці нам правіны нашыя...».

Руслан Равяка, Баранавічы

Кіно пра Гомель

У хуткі час пра Гомель будзе зняты яшчэ адзін фільм. Першай стужкай стаў «Гомель на мяжы вякоў». Праект ажыццяўляецца на паводле пастановы

кіраўніка аблывіканкамі Аляксандра Якабсона. На думку абласных уладаў, аналігічныя фільмы маюць займець усе раёны Гомельшчыны.

Сяргей Балахонаў, Гомель

Увага, за Вамі сочачы!

У Магілёве, съледам за Менскам, дзеля звыніжніні зачынінасці зьявіцца систэма вулічнага віданзірання. На плошчах, калі буйных гандлёвіх і сацыяльна-культурных аб'ектаў будуть усталяваныя 32 відзакамеры, 16 з іх — на пешаходных вуліцах Ленінскай.

Алесі Чыж, Магілёў

Спорткомплексы замест кінатэатраў

У 2005 годзе ў Беларусі мае зьявіцца некалькі спартовых комплексаў. Так, стацыйны кінатэатр «Вільня» і «Зымена» будуть перабудаваны

ў Цэнтар адзінаборстваў і Цэнтар тэнісу, рэканструюць алімпійскі спарткомплекс «Стайкі». У Жлобіне, на беразе Дняпра, будзе пабудаваны фізкультурна-аздараўленчы цэнтар, а ў Барысаві мае звязацца рэканструкцыя спартовага комплексу «Берасцьцейскі».

Рыхтумся да Алімпіяды-2016?

Наведнікаў сустракае манах

На ўезідзе ў Крычаў усталявалі драўляную скульптуру манаха, які нібі бласлаўляе наведнікаў рапарцнту. Аўтар Дзымітры Дабравольскі атрымаў ад гардзікіх уладаў яшчэ шэраг замовіў.

Так, анёлы з кліну упрыгожаць гаючую кропынку, гіерманах з ліпы будзе пісаць загад на наданыні Крычаў статусу гораду.

ВДз: Паводле БелаПАН

Рысь

на вуліцах Гомеля

Дзікай котка трывала ўвайшла на вуліцы гораду. Нядайна, нягледзічы на спробы гісторыкаў давесці альтэрнатыўнае меркаванне, на гомельскім гербе разыглесяла рысь — жывёлінна наравістая дзіка, слаба прыдатна да дрэсіроўкі, да таго ж не сімпазітная даўно аблітых гомельскіх трыторый. Справядлівасць дзеля адзначым, што рысь — гісторычны герб Навабеліцы, і Гомель, які стаў павятовым цэнтрам у 1852 г., атрымаў у сядніну ад яе змененую з часам — жывёлінна то стаць, то ляжыць — геральдyczную выяву.

Потым зьявіўся помнік Навабеліцы, галава жывёлінны — сымбаль хакейнага клубу «Гомель» і г.г.

Цяпер горад чакае яшчэ адзін падарунак. На беразе Сажа, у парку, зібраныца ўсталяваць помнік першаму насељніку Гомелю. Паводле праекту, ён высаджваецца з чоўна, у якім — рысь.

Паўстас пытаныне: што такі той насељнік? Першы гамяльчук — Радзім, які прыплыў «зь ляхаў»? Ці праства паліўчы-славянін? Добра, каб праект адвідаваць гісторычны прайдзе. Каб ж яны выйшлі, які з Петром I і строем Хрыстофора Каліомба на беразе Маскva-ракі, з якога сымблеца ўса Расея.

Летасць звялілася адчuvаныне, што адбываецца пералом у гісторычнай сівядомасці начальніцтва. Паводле помнік князёўне Ірыне Паскевіч, вярнулі гісторычную назву Ірынінскай вуліцы, на Дзенін беларускага пісьменства ўсталявалі ў скверы калія галоўной плошчы помнік Крылу Тураскому. Зьяўліліся спадзіваны, што будуть зроблены яшчэ крокі, каб вірнуць гораду памяць. Чакаюць капіталаўскаданійнага Кагарлыка роў, Спасава слабада, працлаўскайнаўшчыны вернікі начальніцтва Мікалаеўскую царкву.

Андрэй Ананьев, Гомель

Маскоўскі балт

Ён быў раздражняльнікам для акадэмічных навукоўцаў і савецкіх чыноўнікаў, а ягоны ідзі ў ЦК КПБ лічылі на менш шкоднымі, чым Фройдавы. Пра археоляга Валянціна Сядова піша Аркадзь Шанскі.

Праз ягоны ўдзел у Менску ў 1973 г. была забаронена навуковая канферэнцыя, прысьвечаная этнагенезу беларусаў. Тэорыя балцкага субстрату ў паходжанні беларусаў, распрацаваная маскоўскім археолягам Валянцінам Сядовым, падалася кіраўнікам савецкага Беларусі страшнай крамолай: пад сумнёў ставілася тэорыя паходжання трох усходнеславянскіх народоў.

Сам Сядоў пра туго канферэнцию згадваць не любіў. Але і ад Беларусі яго той выпадак не адварыў. Пасля 1991 г. ён не праpusкаў ніводнае навуковаса канферэнцыі ў Беларусі.

Харбінская бібліятэка

Археалёгія, якая стала для Валянціна Сядова сінсам жыцця, была выбрана даволі выпадково.

У чэрвені 1941 г. скончыў школу. Паступіў у аўгустынскі інстытут, але правучыўшыся год, пайшоў у пяхотную вучэльню. Па сканчэнні паскораных курсаў апынуўся пад Сталінградам, дзе пудам выжыў. Затым — Курскай дуге, вызваленне Менску, бай ў Прыбалтыцы.

Для Валянціна Сядова Другая сусветная вайна скончылася ў Манчжурыі. Там, у Харбіне, ён і натрапіў на частку бібліятэкі па расейскай гісторыі — большасць

кніг была выдадзена яшчэ да рэвалюцыі. Так і абудзілася цікавасць да гісторыі. І пасля дэмабілізацыі ў 1946 г. ён ужо не вярнуўся ў авіяцыю, а паступіў у МДУ, на спэцияльнасць археалёгія.

«Напісаць за Вас дысэртацыю?»

Аб працаўвітасці Сядова згадвае адзін з ягоных колішніх аспірантаў — археолаг Аляксандар Егарэйчанка: «Я яго на бачыў у адпачынку — калі б я да яго ні прыйшоў, ён заўжды трацаў, нават у экспедыцыі. А 8-й ён на раскопе, потым — абед. А пасля зынікай. Сядоў здымалаў пакой у нейкім доме, дзе з абеду й да адбою сядзе і працаў». Сядоў быў патрабавальным ня толькі да сібе, але й да аспірантаў. Прэфэрэт Пяtron Лысенка згадвае, як у ягоны аспіранцікі гады Сядоў сказаў: «Навуковы кіраўнік бываюць розныя. Адны самі за аспірантару пішуць дысэртацыі. Іншыя зусім гэтым не займаюцца. А ви як хочаце: каб я за вас напісаў?». Калі Лысенка прывёз ў Кіеў на абарону сваю кандыдацтву, то яго назвалі дзіваком: чалавек напісаў доктарскую, а абараняе як кандыдацтву. «Такі тэмп нам задаў Сядоў», — згадвае навуковец.

У Пінску ў Свентак

Улетку 1962 г. Сядоў са сваім аспірантам Пятром Лысенкам прайшоў з археалёгічнай экспедыцыяй па Палесці: па Припіці ад Турава. Падарожнічалі па Палесці два тыдні, даследавалі курганы, гарадзішчы. Вырашылі засяхаць да Лысенковых бацькоў, у Пінску. А што глядзець у горадзе? Пайшли ў францішканскі касцёл — і трапілі на муш, якую адпраўляў Казімер Свентак. «Я ні ад кога болей такой пранікненнай малітвы, як ад Свентака ў той дзень, як чуў», — згадвае Лысенка.

Пасля мышы навуковыя пайшли да кінада пагутарыць пра пінскія старажытнасці: «Ен паставіўся да нас вельмі «уважліў». Падчас імшы іх найбольш зацікавіў арганіст: сыніца ён іграў Шубэртаву «Ав Марью», а потым — «Баркаролу» Чайкоўскага. Кёндз патлумачыў, што святой арганіста ў касцёле ніяма. Прыходзіць чалавек, які грае з сваім ласкі — тое, што яму падабаеца.

Палавы камітэт

Калі навуковец узначаліў Палавы камітэт усесоюзнага акаадэмічнага інстытуту археалёгіі, праз яго праходзіў ўсе справаўдзачы археалёгічных раскопак СССР. Ён знаменіўся літаральнінам з кожнай справаз-

дачай, а часцяком сам ацэньваў яе.

Сядоў трывалысі водзіць ад усялякіх унутрыкаадэмічных разборак. Пакуль ён кіраваў аддзелам палявых даследаванняў (ад рашиэнні якога залежала, каму дазволяць атрыманы фінансаваныя й пасаходы на раскопкі, каму — не), не было ніякіх зводаў: у бесстраоннасць, абыткытнасць Сядоў верылі ўсе.

Іншы прыклад працаўвітасці Сядова — уздел у 20-томным выданні «Археалёгія СССР». Гэта тойствы фаліяты аўтам 20—30 друкаваных аркушоў. Над кожным томам (на пэўных трэтыгорыях, па пэўных прызыдах) працаўвалі саляркітнікі тэорыі Сядова былі і ў Маскве, і ў Беларусі. Сярод нашых навуковыя пайшлошак актыўна супраць выступаў археолаг Леанід Побаль. Іншыя ж, як Эдуард Загаруцкі, Георгі Штыхай, Аляксей Мітрафанаў, падтрымлівалі балцкую тэорыю. Даходзіла да съемшнага. Так, Егарычанка згадвае, як паступіў у аспірантуру ў Маскве й перад навучаннем прыхіляўся да Сядова і як пра энцыклапедычна абазнанага ў сваіх сферы навукову. «Ён выдатны ведаў археалёгію Эўропы. І мог з розных мазачных фактаў ствараць канцепцыі. Такіх людзей адзінкі. Цяпер у большынстве даследаваніяў вузкая скіраванасць. Крыху ў бок — і яны ўжо не валодаюць матэрыялам. Ён у гэтым пляне быў на сваіх месцы. З ягонымі канцепцыямі можна пагаджацца ці не пагаджацца, але яны прымушаюць думаку, шукаць нейкі ход», — адзначае Егарычанка.

Сядоў добра ведаў нямецкую, ангельскую, французскую мовы. Апошні з ягоных беларускіх вучняў — Аляксандар Мядзвесцідзе дадае, што навуковец звичайна браў тэму величэзнага абыгуту (славянства на некалькіх стагоддзіз), па-другое, выкарыстоўваў звесткі з розных галін, напрыклад, антрапалёгіі ды мовазнаўства.

Праз снег на Менку

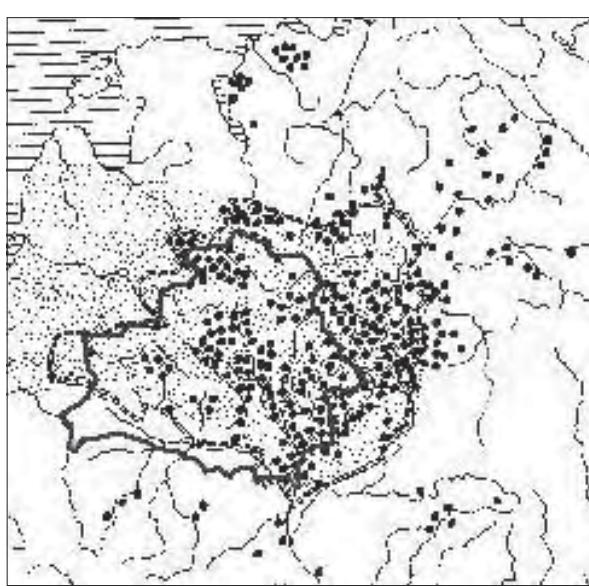
Прыяржджаконы ў Менску, ён цікавіўся на толькі канферэнцыямі. «У апошнія ягоны прыезд у Менск у студзені 2004 году мы павезлі яго на славутасць гарадзішча на Менцы, — распавядае Егарычанка. — Паказалі Музей старабеларускай архітэктуры. Потым звязлі на сама гарадзішча. Снегу было па калені. Мы яго давялі, паказалі малое гарадзішча. Вялікае было ўбаку — мэтраў за 100.

Сынег быў вельмі глыбокім, і ўсё адно Сядоў хадеў да яго дайсы. Ледзь утварылі яго не рабіц гэта». А падчас паходу ў Мастакі музей высыветлілася, што навуковец няблага ведає жывапіс, асабліва расейскі. Ягоны сын — доктар мастацтвазнаўства.

«Цяпер тут будуць балты»

Да тэорыі пра балцкі субстрат Сядова навуковыя ставіліся пазорнаму. Ідэя пра ролю балтаў у этнагенезе беларусаў была ў свой час вельмі смелай. Працоўнікі тэорыі Сядова былі і ў Маскве, і ў Беларусі. Сярод нашых навуковыя пайшлошак актыўна супраць выступаў археолаг Леанід Побаль. Іншыя ж, як Эдуард Загаруцкі, Георгі Штыхай, Аляксей Мітрафанаў, падтрымлівалі балцкую тэорыю. Даходзіла да съемшнага. Так, Егарычанка згадвае, як паступіў у аспірантуру ў Маскве й перад навучаннем прыхіляўся да Сядова і як пра энцыклапедычна абазнанага ў сваіх сферы навукову. «Ён выдатны ведаў археалёгію Эўропы. І мог з розных мазачных фактаў ствараць канцепцыі. Такіх людзей адзінкі. Цяпер у большынстве даследаваніяў вузкая скіраванасць. Крыху ў бок — і яны ўжо не валодаюць матэрыялам. Ён у гэтым пляне быў на сваіх месцы. З ягонымі канцепцыямі можна пагаджацца ці не пагаджацца, але яны прымушаюць думаку, шукаць нейкі ход», — адзначае Егарычанка.

Але на толькі даследаваннямі балтаў вядомы Сядоў. Найбольш ён даследаваў якраз гісторыю славянаў, іхнас паходжанні ўсьвітлены. Ягоныя раскопкі сельскіх паселішчаў Смаленшчыны далі свой вынік — книгу, якая дагэтуль застаецца настольным даведнікам па вісковых помніках Старајскай Русі. Дваццаць гадоў Сядоў вёў раскопкі на Пскоўшчыне — у Ізборску, адным з самых стараіскіх усходнеславянскіх гарадоў. Паслыпіў выдаць книгу «Ізборск — пратагорад» (хутчэй навукова-папулярную, чым уласна навуковую) і меўся падрыхтаваць працу па выніках сваіх шматгадовых даследаванняў. Праца была практична завершана. Кніга мае выйсці пасьмортна.

Найлепшыя фільмы-2004

Каб вызначыць найлепшыя фільмы-2004, якія дэманстраваліся ў Беларусі, мы звязрнуліся да аўтарытэтных экспертаў — крытыкаў, рэжысёраў. Фаварытамі сталі карціны Кустурыцы і Чхан-Ук Пака. Ніводнай беларускай.

Найлепшыя фільмы ў беларускім працае (сумарны рэйтинг):

1. «Жыцьцё як цуд» (Сэрбія і Чарнагорыя — Францыя, Эмір Кустурыца) — 24 балы.

2. «Олдбой» (Паўднёвая Ка-
рэзія, Чхан-Ук Пак) — 22.

3—5. «Валадар пярсыёнкаў:
Вяртанье карабля» (ЗША, Пі-
тэр Джэксан); «Кава і цыгарэты» (ЗША, Джым Джармуш); «Дрэнае выхаванне» (Гі-
шпанія, Пэдро Альмадовар) —
на 17.

6. «Троя» (ЗША, Вольфганг
Пітэрсан) — 16.

7. «Буйная рыба» (ЗША, Цім
Бергтан) — 15.

8. «21 грам» (ЗША, Александра
Гансалес Іньярыту) — 14.

9—10. «Шрэк-2» (ЗША, Эндрю
Мансен, Келі Эбэрзы, Конрад
Вэрлан); «11 верасня па-
водле Фарэнгейта» (ЗША,
Майлі Мур) — на 13.

Максім Жбанкоў, кінакры-
тык, «Беларуская деловая газе-
тка»:

1. «Жыцьцё як цуд».
2. «Кава і цыгарэты».
3. «Дрэнае выхаванне».
4. «Забіць Біла-2» (ЗША, Квен-
цін Тараніца).
5. «Шрэк-2».
6. «Буйная рыба».
7. «21 грам».
8. «Прычэмкавы самурай»
(Японія, Еліз Ямада).
9. «Олдбой».
10. «Боўлінг для Калюмбіны»
(ЗША, Майлі Мур).

Ігар Сукманаў, кіанааналітык,

тэлепраграма «Час кіно», праг-
рамны дырэктар радыё «Юні-
стар»:

1. «Олдбой».
2. «Слон» (ЗША, Гас Ван Сант).
3. «Містычная рака» (ЗША, Клінт Іствуд).
4. «Прычэмкавы самурай».
5. «11 верасня па-водле Фарэн-
гейта».
6. «Чырвоная агні» (Францыя,
Сэдрык Кан).
7. «Свае» (Расея, Дзымітры Мес-
хіеў).
8. «Палена» (Чэхія — Вялікабры-
танія — Японія, Ян Шванкмаер).
9. «Блубры» (ЗША, Ян Коўнэн).
10. «Адуажунны» (Турцыя, Ну-
ры Бэльгэ Чэйлан).

Ягор Конёў, выкладчык БДУ:

1. «Буйная рыба».
2. «Эфект матылька» (ЗША, Эрык Брэс, Джэй Мэклі Грубр).
3. «Валадар пярсыёнкаў: Вяр-
танье карабля».
4. «Затачы» (Японія, Такешы
Кітана).
5. «Кава і цыгарэты».
6. «Жыцьцё як цуд».
7. «Пакуты Хрыстовы».

Андрэй Кудзіненка, кінар-
жыскер:

1. «21 грам».
2. «Дрэнае выхаванне».
3. «Кава і цыгарэты».
4. «Затачы» (Японія, Такешы
Кітана).
5. «Самарыянка» (Паўднёвая
Карэзія, Кім Кі Дук).

Васіль Коктыш, генэральны
дырэктар УП «Кінавідзірап-
кат» (паводле касавых збораў у
стадыі):

У широкім працае:

1. «Троя» (ЗША, Вольфганг Пі-
тэрсан)

СЪЦІСЛА

Раман пра падзеі ў РОСІЦЫ

У выдаўцеце «Pro Christo» выйшоў раман наваполацкай пісьменніцы Ірыны Жарнасек «Будзь воля Твяя». Раман прысьвечаны трагічным падзеям, што надарыліся падчас мінулай вайны ў беларускім мястечку Росіца, калі ваякі Латыскага лігейні ціагам двух дзён зышчылі паўтары тысячы мясцовых жыхароў. Пры гэтым многія ахвяры былі спаленыя жыўцом. Раман Ірыны Жарнасек не пра латышоў і партызаноў. Вайна — толькі тло для псыхалічных даследзінай чалавечай душы. Героямі кнігі з'яўляюцца як гістарычныя асобы — ксяндзы-марыяне Антоні Ляшчэвіч і Юры Кашыра — так і сяляне Росіцы. Нямецкі афіцэр, які камандаваў карнікамі,

прапанаваў ксяндзам пайсці з мястечка, але сывяты адвоміўся ад таго, што пропанавані і прынёлі съмерць разам з вернікамі, дарашты выканашы свой сывятарскі дойг. Наклад кнігі 2500 ас.

Клясыка ў Берасці

У Берасці адбыўся XVII фестываль клясычнай музыкі «Студзенская музычныя вечары». Удзел у фестывалі ўзялі прафесійныя дзеяціці краінай. Першы канцэрт — арганнія творы замежнае клясыкі — у касцёле Ўзвышэння Святога Крыжа дай прафэсар Ігар Алоўнікаў.

100 гадоў Дудару

24 снежня споўнілася 100 гадоў пасты Алеся Дудару, закатаваному ў 1937-м. Полацкая

грамадзкасць звязрнулася да гарадзкіх уладаў з прапановай устанаваніць мэмарыяльнай дошкай памяць пра паста, які пачынаў тварыць у горадзе над Дзіўнінай. «Белпошта» 100-годзьдзе Дудара адзначыла капэртай з партрэтам заснавальніка «Маладняку».

Сайт Русі

Інтэрнэт-партал fromby.net (праекты «Тузін гітой» да інш.) зрабіў прэзентан на Каліды групе «Індыга» і персанальнай яе вакалісткі Русі. Ціпер на адрасе rusia.fromby.net можна знайсці ўсю інфармацію пра маладую сцяпавачку ў запісца на фэн-клобу.

У Наставіці кралі?

Пракуратура распачала справу аб магчымых крадзяжах пры здымках

фільму «Наставіць Слуцка». Пралапа калія 65 млн рублёў. Падазраюць у злачынстве дырэктара грамадзкага аб'яднання «Кавалергард» А. Філімам апекаваўся асабіста прэзыдэнт, гэта была адна з самых бюджетных карцін беларускага кіно.

Корк — культурная столица Еўропы

Культурнай століцай Еўропы 2005 году адзначаны ірландскі Корк. Сёлета там адбудзеца 4 000 імпрэзаў — мастицкіх, тэатральных, музычных, літаратурных, а таксама спартовых і бізнесовых (падрабязнейшай www.cork2005.ie альбо europe.eu.int/comm/culture). Летась культурнай століцай кантынэнту быў францускі Ліль.

AB; БелаПАН, Gazeta.pl, svaboda.org

Кадр з фільму «Жыцьцё як цуд» Эміра Кустурыцы — лідэра кінарэйтынгу «НН».

тынг, за першае месяца фільму прысвойвалася 10 балаў, за дзясятася — 1.

У астатніх намінацыях мы дазволілі на сабе вызначыць суб'ектын:

Найлепшы беларускі ігравы фільм:

«Дзікія жывёлы сувету» Людмілы Дуброўскай.

Дыпломнай стужка маладой рэжысёркі, зінгата на ўлюблёныя тэмы «Беларусьфільму» — вайна і дзеці.

Падзеі году:

1. Прыйезд у Менск жывога кля-
сыка швэдзкага кіно Яна Труэля
ды рэтраспектыва ягоных фільмаў.

2. «Акупация» Андрэя Кудзіненкі. Зінгты ў 2003 г. фільм сё-
ліст песьхлемах быў прадзман-
страваны на Ратградамскім і Мас-
коўскім кінафестывалах.

3. Трэці выпуск кінарэжысёра
у Беларускай дзяржакады ака-
дэміі мастацтваў.

4. Памёр Марлён Брандо —
культавы амэрыканскі актор.

Скандалы году:

1. На Канскім фестывалі ўзнага-
роду атрымлівае дакументальная
стужка Майкла Мура «11 верасня
паводле Фарэнгейта».

2. У Беларусі забаронены да
пракату фільм «Акупация». А ў ся-
го 2004 годзе паводле звестак
БелАПАН Рэспубліканскай эксп-
рэйтнай камісіі пры Дзяржрэгі-
стры былі забаронены да распа-
сюду на тэрыторыі краіны 12
фільмаў.

Кінатавар году:

«Пакуты Хрыстовы» Мэла
Гібсана.

Найлепшы адмысловы эфект году:

Сэр Лоўрэнс Аліе (1907—
1989) ажыўляе кампютарам і
выконвае ролю галоўнага ліхадзея
у карціне «Нябесны капитан і сывет
будучыні».

Андрэй Расінскі

ДЫСКАГРАФІЯ

Прошча

«OSIMIRA»,
«БМА-груп», 2004

Фолк-практ магілёўскай каманды, вядомай раней як «Акруга вольнага мастацтва». Музыка народных ссыя-
тай, кірмашоў, гулянняў. Свой назоў музыкі тлумачыць тым, што «Osimira» — гэта і ёсць тая стрыжні культуры і прыроды чалавека, на якія націваюцца эпохи. «Гэ-
тая музыка чалавека і прыроды, якія гучыць у кожнім» — такім чынам яны прадстаўляюць сваю творчасць. З шэрагу рэзізантантаў кірунку «фольк-мадры» яны вы-
лучаюцца вельмі багатай гукавай палітрай (на дыску гуч-
чыць з два дзясяткі інструментаў). Стаяка робіцца на мэ-
лёльно, голас амаль не задейнічаны. Падобная музыка
крыху губляе сваю сакавітасць у запісе, але звязе роз-
ныя колерамі ў жывым выкананні.

Прадукт найперш для людзей, «загартаваных фоль-
кам».

Цікавы бонус: праграма праверкі беларускай арта-
графіі паводле абедзількоў вэрсіі правапісу.

Адзнака: 6 (3 10)

Сяргей Будкін

Як расейцы абыходзяца са сваякамі Аслана Масхадава

Допыт трывал без перапынку. Мужчын білі, трымалі ў ямах. Расейскія спэцслужбы не прыдумалі нічога лепшага дзеля націску на тэрарыстаў у Беслане, як арыштаваць сваякоў кіраўніка чачэнскіх партызанаў Аслана Масхадава.

Было 7:20 раніца 2 верасня. Наступны дзень пасля таго, як тэрарысты занялі школу ў Паўночнай Асетыі. Да дому Масхадавых на вул. Турбіннай, 62 пад Грозным пад'ехала каляна бронемашын, ГАЗік і пікап. З іх павысковвалі людзі ў масках. Выламалі жалезныя весыніцы і выцігнулі ўсіх на вінту — кабет басанас і ў начных кашуях.

— Калі пабычала ў тэлевізіі, што робіцца ў Беслане, адчула, што могуць прыехаць па нас кожную хвіліну. Але найгорш было, калі ўзялі 18-гадовага юнку Рустама. Білі яго. З галавы цякла кроў, — на ламанай расейскай апавядзе 70-гадовую Бучу, старшайша на 15гаду за роднага брата Аслана. Гэта яна вынасліла на руках былога прэзыдэнта Чачні, і таму ён збіёды падтрымліваў ён ёю наўніцлішыя стасункі. Сама яна не вучылася ніводнай клясы. З усім сям'ем толькі Аслан атрымала адукацыю. Пасля восьмі трапіў у афіцэрскую школу, стаў артылерыстам. Пайшоў са службы ўзвышнай палкоўніка.

Буча кідалася на жаўнеру. Сварылася з імі. Атрымала прыкладам па галаве, павалілася на жвір.

— Крычала, каб хаяж ж не забралі ўніку, але гэта нічога не дало, — расказвае яна.

Суседзі Масхадавых кажуць, што гэта былі афіцыры ФСБ з Москвы ў эскорце камандас. Надзелі ўсім торбы на галовы і завесылі на бузу Ханкала калі Грознага. Там было ўжо шмат родных Масхадава — сям'я другога брата з вёскі Першамайскае, далёкій блізкі сваякі з рабені Надцернага і з-пад станцыі Асінаўская — агулам калі 50 мужчын і 100 старых з кабетамі і дзесяцьмі.

Аслане, братка!

— Пыталі, дзе Аслан і ці мае з ім контакт. Адказала, што ня бачыла яго пять год, калі пачалася другая вайна, — кажа Буча.

Праз некалькі гадзін пасля атакі на Беслан Масква паведаміла, што за гэтым стація Масхадаў, хая ў той самы дзень ён з'явіўся да тэрарыстаў з заклікам вызваліць закладнікаў. Сыледчы загадалі Бучу запісаць на відэа зварат да Масхадава, каб той дапамог у вызваленні закладнікаў.

— Прымусілі мянэ, — кажа Буча.

Але зворт паказалі толькі па мясцовым чачэнскім тэлебачанні. У Расеі ніхто ня ведаў пра гэта. «Аслане, братка! — казала заплаканая Буча. — Ведаю, што нічога супольнага з тымі буднімі справамі ты маеш. Але прасілі мянэ, каб да цябе з'явіўналася. Забралі тут усіх нашых родных. Калі можаш, дапамажкі вызваліць дзяцей з Беслану».

Падчас допыту мужчын білі, кабет з дзесяці пасадзілі ў драўлянія баракі. Арыштавалі блізкіх і іншых западзораўных на ўзлеле ў атакы на Беслан — агулам некалькі соцені чалавек.

— Баялася, што будуть нас тримаць, пакуль Аслан не пагодзіцца. Але нават калі з публічна рассцяралі, Аслан бы не а滋味аўся. Ведаю гэта на 100%, — кажа Буча.

У яс аднапавярховым доме ні пылінкі. На сцініні вялікі плякат, на якім выяўлены пілігримы да Мэккі і партрэт брата ў каўкаскім папасе на галаве з надпісам «100 дзён прэзыдэнта». Масхадаў стаў прэзыдэнтам Чачні ў 1997 годзе. І быў гэта адзінныя справядлівія выбары ў рэспубліцы.

Буча стравіла мужа і двух сыноў. Адзін быў афіцэр савецкай арміі, як і Аслан. Ваіваў у Афганістане. Загінуў падчас першай вайны з расейцамі ў 1994 г. Другі быў трактарыстам на калгасе. Яго заваліла дрэна збудаваная сцяна. Муж памёр ад старасці. Буча мае толькі дачку і ўнuka.

— Нікуды яго не пускаю. Ніякіх контактаў з партызанамі. Ен павінен выжыць, — кажа яна.

Але расейцы затрымлівалі яго шмат

Чачэнская жанчына на расейскім блёк-пасту.

**Масква кажа,
што за
падзеямі
у Беслане
стаіць
Масхадаў, хая
у той самы
дзень ён
заклікаў
тэрарыстаў
вызваліць
закладнікаў.**

Чадоўшчына на расейскім блёк-пасту.

разоў. Ен вывучае замежныя мовы ва ўніверсітэце Грэзлага, хоча стаіць настаўнікам ангельскай мовы. Адзін раз спрабавалі яго сканціць людзі з чачэнскай службы бысъепкі Рамзана Кадырова, сына забітага ў траўні прарасейскага прэзыдэнта Чачні. Людзі ў масках зацігнулі Рустаму ў машыну. Прабыў ён тады ў вязніцы два дні, але сваякі здолелі яго выкупіць.

— Не пушчу яго ў юніверсітэт, пакуль ўсё ў сціхіне. Людзі ўвесь час зілчыкаць бязь звестак, — кажа яго матка Хаджыята.

Яна некалькі разаў паказвала ў прэзыдэнцкім палацы кухарак. Знае амаль усіх з даўнейшай прэзыдэнцкай гвардыі. І яна можа перакыць, што большасць пайшлі ў міліцыю ці службу бысъепкі маладога Кадырова.

— Некаторыя кажуць, што нічога нам ня зробілі, памятночы аба Аслану, але некаторыя паводзялі сябе як быдла, хаяж прысягалі яму на вернасць, — кажа Хаджыята.

Калі гінучь дзеци

Масхадавы перажылі адзін «нналёт» 29 сінтября 2003 г. Ахмад Кадыров, які некалькімі месяцамі раней стаў прарасейскім прэзыдэнтам Чачні, хацэ падараваў Крамлю прэзідэнту на Новы год у выглядзе галавы Масхадава. Братья камандзіра партызанам Лёма і Леча праўлялі тады два месяцы ў невядомым месцы. Сям'я была ўпэўнена, што яны ўжо

ніколі ня вернуцца дахаты. Ад таго часу браты ня хочуць гаварыць з журналістамі. Толькі Буча размаўляе, бо, кажа, «стара, нічога не бансы, ды, акрамя таго, хачу, каб сведаў праўду, якія не паказваюць на расейскім тэлебачанні».

Буча выказывае супраць захопу школы ў Беслане:

— Гэта ж былі бязбройныя дзеци. Гэта Аслан ня мог зрабіць — моі нейкія бандыты. Ён вайсковец і ведае, як траба вязаць. Ніколі ня паверу, што мой брат мог мець з тым нешта супольнае.

Праз імгненыне Буча дадае:

— Як забівалі нацыйных дзеци ў часе вайны, съвет маўчай. Ніхто пра то не ведае. А наауглут ту было ня лепей, чым у Беслане. Гэта ўсё работай расейцаў, каб пакаць чачэнцу ў яшчэ горшым съявіле.

Забіў бы Басаева

Так, як Буча, думае шмат людзей у Грозным. Случаюцца бесланскія і асечнікі, але ніхто не дапускае думкі, што тэракты ў школе маглі зладзіць чачэнскія падзеі.

— Кожны замах яшча больш школа-дзеці чачэнскай справе. Съвет мае нас ціпяць за жывёл. Ніхто ня хоча дапамагаць. Калі гэта зрабіць Шаміль Басаев, забіў бы яго гэтымі рукамі. Гэта найялікавіковорат чачэнскага народу, — кажа Мэрбик, былы партызан.

— Чаму не занялі Думу ў Маскве ці якую іншую ўстаноўву? — пытается Айса, настаўніца. — Дзеци ж у ісламе — гэта съявітнія. Да сёмага году жыцця мы лічыміхі бясъечнікамі айламі, а бацькі маюць права падніць на іх руку.

Буча Масхадава (сям'я называе яе Нана — Мама) жыве за 900 рублёў (30 даляраў) пэнсіі ў страху, чаючы, што пасыяя чарговага замаху зноўку загрукаюць да яе ў дзіверы.

— Гэтым разам нам пашыасціла. Выпусцілі нас праз два дні. Аслан мудры, наімудрэйшы ў сям'і. Калі ён лічыць, што траба змагацца, значыць, так траба. Ня бачыла яго пяць год, хаваеца нене дзяціні. Калі бачу яго па тэлевізіі, дык плачу. Можа, калі спаткнемся — на гэтым цім съвєце.

Руслан Равіка паводле gazeta.pl

Падводныя электрастанцыі ў Нарвэгіі

Гэта будучы выглядаць падводныя млыны.

Нарвэжцы падлучылі да сеткі першую падводную турбіну, лопасці якой круціцца пад уздзеяннем плыні марской вады. Сёлета зілчырана будаваць яшчэ 20 гэтах марскіх млыноў.

Нарвэская электрастанцыя цалкам незалежная ад атмасферных варунаў, таму мае вартасць, якія няма ў іншых краін аднаўльнай энэргіі. Незалежна ад таго, ці сявецці сонца, ці дзімье вешер, марская плыні застаюцца нязменнымі і генэруюць ток таім самай моцы. Брытанцы таксама зілчырана ажыццяўляй падобны праект.

Думка аб выкарыстанні мора для здабычы энэргіі на новая. Першыя такі мханізмы збудавалі яшчэ ў 1967 г. у Францыі ў вусці ракі Ранс. Ён працуюць дагэтуль і мае магутнасць 240 мегават. Досыцідны электрастанцыя пай-стала таксама ў Кітая, Індіі, Канадзе і Расеі.

Прынцып дзейнасці тых станцыяў падобны да зілчыных запруд на раках: наўпершы напаўнія адмысловыя зборнікі, круціцы электрычныя турбіны. Потым вада адтуль

зляйшы сіцьцяўджаны, што будаўніцтва запруды на Ранце загубіла марскую экасистему ў наваколілі 500 км.

Да сёньняння вельмі экалагічнага спосабу выкарыстаннія энэргіі прыліваў марскімі млынамі дадумаліся толькі пры канцы 1990-х. Першыя эксперыментальная турбіны усталіваныя ў ваколіцах Лох-Ліху ў Шатландыі ў 1995 г., месціліся на зяляканым плыніце і выраблялі толькі 15 кВт электраэнергіі.

Нарвэская турбіна магутнасцю 300 кВт упершыню была падлучана да энэргетичнай сеткі некалькі месяцаў таму. Прапуск яны ў цяснине Квалсунд калі нарвэскага мястэчка Хамэрфрост і важыць амаль 200 тон. Да канцы 2004 г. нарвэгіі плыніце пастаўіць 20 такіх турбін, якія будуть забясьпечваць падачу энэргіі ў ваколіцах вёскі Квалсунд, дзе жыве 1100 жыхароў. Каштаваць гэта будзе калі 1,7 млн ўжыхароў.

Прынцып дзейнасці турбін просты: у цяснине без перапынку адбываючыя прылівы і адлівы, ваганы ўзроўню вады пры якіх скла-

даюць да 3 м. У першай палове сутак прыліў прыносяць марскую ваду ў затоку з хуткасцю да 2,5 м/с, а ў другай палове вада вяртаецца назад у мора. Таму падводныя млыны зілчыраны на рухомых асновах даўжынёю 10 м, якія кожныя 12 гадзін 25 хвілін паварочваюцца на 180 градусаў. Асновы турбін знаходзяцца на глыбіні 17 мэтраў. Гэта дае магчымасць свабоднага праходу караблём.

Самі лопасці турбін круціцца з частотай сем апераціў да хвіліну, таму ніводная рыба, якая апіненца калі іх, ня будзе пасечана на ка-валкі.

Адзінай праблемай застаецца конт энэргіі. Электрастанцыя не спажывае паліў, аднак будаўніцтва яе было няцягнаным, таму ток утрыя дараць жыцці ў традыцыйнага. Стваральні турбіны аплацілі некалькі нарвэскіх фірмаў і дзяржава. Бізнесоўцы гэтыя, аднак, не альтруісты: такая ідэя ў будучыні можа прынесці мільёны даляраў.

РР; «Gazeta Wyborcza»

Юшчанка зъмяняе стыль улады

52% за Юшчанку, 44% за Януковича: канчатковая вынікі выбараў абвешчаныя 10 студзеня ўкраінскай ЦВК. Хто стане прэм'ерам пры Юшчанку? Што мянне Юшчанка на версе ўлады?

У якасці магчымых дат Юшчанкавай інаўтараты называюца 13, 14 і 16 студзеня. У гэтым апошнім выпадку ў Кіеў мог бы прыехаць амэрыканскі дзяржсакратар Колін Паўзл. Жаданыне прысутніца на цырымоніі выказалі некалькі прэзыдэнтаў і прэм'ер-міністраў краін ЭЗ, у тым ліку прэзыдэнты Польшчы й Літвы Аляксандар Квасынскі і Вал-дас Адамкус.

Юшчанка шукае цяпер новы будынак для разыдэнцыі кіраўніка дзяржавы, каб не давялося працаваць у ненавісім народу палацы Леаніда Кучмы на Банкайскай вуліцы,

дзе ў савецкія часы засядалі першыя сакратары ЦК кампарты. Новы рэздэнцыйны прэзыдэнта мае быць Дом настаўніка на Уладзімерскай вуліцы, дзе падчас Першай сусветнай вайны была абвешчана нядоўга праіснаваўшая Украінская Народная Рэспубліка, ці адзін з будынкаў на тэрыторыі старажытнага Сафійскага сабору, адной з найстарэйшых праваслаўных сівятынь Кіеўскай Русі.

Юшчанка абічае таксама, што яго адміністрацыя будзе зменшана да памераў канцылярыі, прызначанай на абсолютнованне кіраўніка дзяржавы. У

іншых краінах былога СССР адміністрацыя прэзыдэнта — гэта ўсёмагутная ўстанова, якая дублюе ўрад і найважнейшыя дзяржаўныя органы.

Асьцярожны Віктар Юшчанка не сяпяшаецца называць сваёго кандыдата ў прэм'ер-міністры. Нацыянальна-дэмакратычны партыі звязваюць свае надзеі з палкай Юліяй Цімашэнкай, якая была галоўным трывалым Юшчанкавай прэзыдэнцкай кампаніі і зарэкамендавала сябе эфектыўным віцепрем'ерам у 2001—2002 гадах.

МВ

Мір на радзіме «Аль-Каіды»

Падпісаныне пагадненія паміж урадам Судану і паўстанцамі Поўдня ўжо названа заканчэннем самай доўгай грамадзянскай вайны — 21 год.

Адна з найбольшых па плошчы краін сіверту Судан, утвораная на месцы былога брытанскай калёнії, дзеліцца на Поўнач і Поўдзень, прычым адразу паводле некалькіх прымет — рэлігійнай, этнічнай і гісторычнай.

Поўнач заўсёды была бліжэйшай да вялікіх цэнтраў і шляху цывілізаціі. На Поўначы месцыцілася старажытная дзяржава Куш, якую грэки называлі Эфіопіяй. Менавіта цары Кушу, якіх не скіпілі нават рымляне, у свой час захапілі Эгіпет.

У часы Сярэднявечча тут існавала хрысціянская дзяржава нубійцаў. Арабы, якія і далі краіне сёньняшнюю назву — Судан («край чорных»), здолелі замацаваць на ёй тэрыторыі толькі ў XIV стагоддзі —

нісем стагоддзяў пазней, чым у суседнім Эгіпце. Арабы і прынеслы ў краіну іслам, які пусціў мноціны карані на Поўначы. Поўдзень дойті час заставаўся паганскаем і — кропніцай рабскай сілі для Поўначы. З прыходам брытанцаў тут пачало пашырацца хрысціянства.

Неабходна згадаць, што гісторыя Судану не абышлася без узделу беларусаў: краіну наведвалі пісменнік Юзаф Сінкоўскі ды прадпрымальнік і палітык Раман Скірун. А каталіцкая місія на чале з ваўкаўцам Максиміліянам Рылём спрычынілася да ўзьвіжнення ў 1881 годзе маҳдзісінскага руху. Пад кіраўніцтвам Ахмэда Маҳдзі суданцы разబілі войска брытанскага губернатара Гордана і стварылі сваю дзяржаву. На гэтую па-

дзею адгукнуўся Рэдзіядр Кіплінг, які назваў суданцаў самымі мужнімі ворагамі ангельцаў.

Паўнацінную незалежнасць суданцы набылі толькі 1 студзеня 1956 году. Але адзінства краіны было толькі на паперы — жыхары Поўдня адразу сталі дамагацца самастойнасці.

Праблема ўскладнялася тым, што краіна хілілася ў бок аўтарытэрыйму, прычым Судан пасытгай дыктытараў на любы густ. Так, генэрал Абуд (1958—1964) быў клясычным вайсковым дыктытарам. Джраф Німэйры (1969—1985) спачатку прэзідаваў на ролі сацыяліста, рэволюцыяніра і вёў бацьцубу з Кадафі і Насэрам за права называцца правадыром усіх арабаў, а пасля перайшоў на праамэрыканскія пазыцы. Сёньняшні кіраўнік дзяржавы Хасан аль-Башар — тыповы ісламіст. Менавіта ў Судане ўзынікла «Аль-Каіда», і сюды па досьвед прыяжджалі чачэнскія ваҳабіты. Апроч таго, галоўнага ідэолагія суданская рыхому аль-Турабі ўжо называюць другім Хамейні.

Поўдзенъ мала зважаў на гэтых дыктытараў, і сёньня гэта дэ-факта ўжо самастойная дзяржава. Каб трапіць туды, патрэбна візы на Хартум, а ўраду Джона Гаранга — прададыра Суданскай народна-вызваленчай арміі, утворанай у 1983 годзе.

Такім чынам, дамова, спансараўная і вітаная Вашынгтонам, толькі легалізуе існуючую становішча. Ноўым зьяўлянецца абіянчыне эфрандуму абел незалежнасці праз пяць год і дамова абел сумеснымі карыстанынай нафтай. Такім чынам, атрыманыя Беларусью дывізіндаў падвале леташнія дамовы з Хартумам робіцца справай даволі сумненай.

Вашыцца Шаблінскі

СЪЦІСЛА

У Літве зноў агенты

Лістрагаціі афіціраў запасу КГБ ня будзе, паведамляе «Летувос Рытас». Штаб лістрагаційнай камісіі Вітаўтас Дамуціс заявіў, што гэтага закон пра лістрагаціі не прадугледжвае, бо асобы, запасыныя ў сіўцы савецкіх спэцслужб, не былі таемнімі агентамі. Тлумачынне звязалася пасля інфармаціі ў літоўскім прэсе, што міністар замежных спраў Літвы Антанас Валеніс і штаб Длартаманту бяспекі краіны Аўгідас Потос ўспыхнулі да працягнення на падзвычайнай стыгні, напрыклад, вайны. У мірны час гэтыя людзі не ажыцьцяўлялі ніякай дзеянасці, што была б скіравана супраць грамадзяніні свайгі краіны. За адстаку гэтых урадоўцаў выступаюць апазыцыйныя кансерватары.

Путіна цягне на фашизм

Кіраваныне Путіна ў Расеі набывае ўсё больш рысай фашистычнага тыпу, піша на старонках панядзелкавага сурнаму газеты «Лос-Анджељас Таймс» відомы брытанскі гісторык Наял Фрэгюсан. Аўтар згадвае ліквідацыю свабоды СМИ, падпрадкаваныне гаспадаркі сілавікам і падтрымку сэпаратысцікіх тэндэнцый сярод расейскамоўнага насельніцтва суседніх краін — накшталт таго, што Гітлер рабіў з Судэтамі, Эльзасам і Аўстрыяй. Путін — гэта расейскі варыянт Піначата ці Франка, адно што Расея больш небяспечная для сіверту за Чылі, засыцерагае гісторык-русафіл.

МВ; СП; паводле замежнае прэсы

Самы злавесны анэкдот году

Калі не трагічна памылка тэлефанаўца ў мальдывскім Міністэрстве абароны, на архіпелагу малгілі бы быць ахвяр цунамі, якое спусташыла Азію. Гісторыя нагадвае злавесны жарт. Расказвае яе мальдывскі інтарэст-партал Dhivehiobserver.com.

26 снежня пасля землятрасу ў раёне Суматры з назіральнага цэнтра ў Ганалулу, які адносчавае стан ажыяну і ўзыніненне хваль юнамі, паспрабавалі перадаць папярэджаныне ў міжнародны аэропорт у сталіцы Мальдываў, алі нікто на браў трубкі.

Тады назіральнікі патэлефанаўвали да прэзыдэнта Мальдываў Маўмұна Ганома, але аўтаадказчык паведаміў, што ён на адпачынку. Уроцішце дзяжурнаму з Ганалулу ўдалося перадаць дзяжурнаму ў мальдывскім Міністэрстве абароны паведамленыне для міністра такога змесця: «Праз пару гадзін з боку Інда-

нэзіі Мальдываўскіх выспаў дасягненіе цунамі (tsunami). Дзяжурны запісіц тэлефонаграму для міністра на блізкі. Змест запісу быў наступны: «Праз 2 гадзіны з Інданезіі прыбуць пан Т. Сунамі (T.Sunamі)».

Міністар выслыў на аэрапорт дэлегацыю для ўрачыстага прыёму пана Т. Сунамі. Делегацыя мела нават шыльду з прозвішчам паважанага госьця.

На Мальдываўскіх высіпах коласыць сымяротныя ахвяр цунамі аказалася адносяніе невялікай — 83 чалавекі ў парадайнаўні са 155 тысячамі загінуўшых у Інданезіі, Шры-Ланцы і Індыі. Але гэта супастаўнай лічба, калі ўлічыць агульную колькасць насельніцтва Мальдываў — усяго 280 тыс. чалавек.

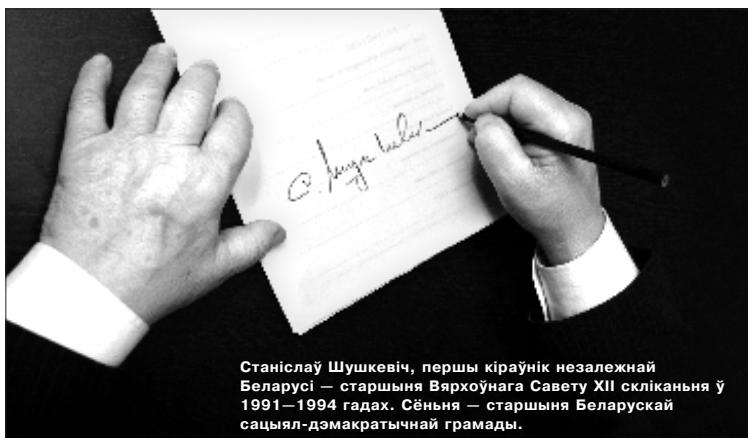
Хвалі цунамі залілі дзве траіны тэрэторыі сталіцы краіны Мале і змілі з паверхні шэсць астравоў архіпелагу.

Рукі палітыкаў

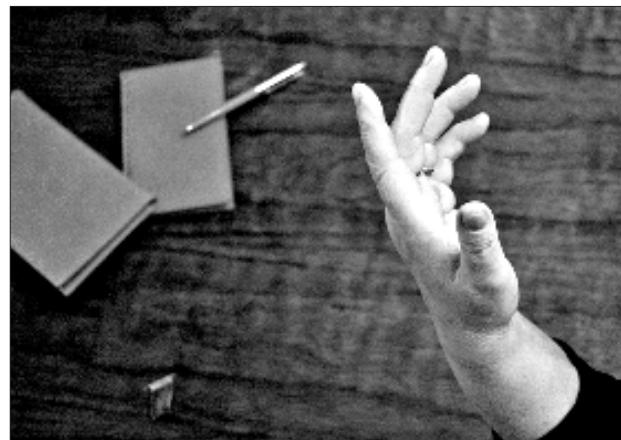
Гэта – руکі палітыкаў. У рукі мы перадаем ім уладу, іх рукі падпісваюць съмяротныя выракі, але ж і іхныя рукі, паціскуючы адну адну, становяцца знакам згоды й кампрамісу. Шмат чаго сказана і зроблена ў палітычным жыцці плянэты, зафіксованым у дакументах: дамовах, пагадненнях, канстытуцыях, загадах. Гэта і ўзброеныя перавароты, і падзел сфер упльыву, і аказаныне гуманітарнай дапамогі, і сакрэтныя місіі. Але ўсё гэта робіцца і фіксуецца РУКАМИ. Дзякую тым, хто даверыў свае рукі майму фотаапарату.

Андрэй Лянкевіч

Уладзімер
Колас,
кіраунік
зыліквідаванага
Беларускага
ліцэю імя
Якуба
Коласа,
сябар Партыі
БНФ.

Станіслаў Шушкевіч, першы кіраунік незалежнай Беларусі – старшыня Вярховнага Савету XII склікання ў 1991–1994 гадах. Сёныня – старшыня Беларускай сацыял-дэмакратычнай грамады.

Натальля Машэрава,
дачка былога першага
сакратара КПБ Пятра
Машэрава, экс-намесніца
начальніка галоўнага
ўпраўлення
Парлямэнцкага сходу
саюзу Беларусі і Расеі,
дэпутатка палаты
прадстаўнікоў
нацыянальнага сходу II
склікання, уваходзіла ў
дэпутацкую групу «Зубр»
(За саюз Украіны,
Беларусі і Расеі).

Сяргей Калякін, дэпутат ВС XIII
склікання. Першы сакратар
Цэнтральная камітэт Партыі камуністу
беларускай.

Аляксандар Дабравольскі,
дэпутат ВС СССР (1989–
1991), дэпутат ВС XIII
склікання (1995–1996).
Намеснік старшыні
Аб'яднанай грамадзянскай
партыі (АГП).

Віктар Карненка,
дэпутат ВС СССР (1989–
1991), старшыня Фонду
лякальнага разьвіцьця,
Гомель.

Анатоль
Лябедзка,
дэпутат ВС XII і
XIII скліканняў.
Старшыня АГП.

Валер Фралоў, генэрал, былы камандзір 28-га
армейскага корпусу, кіраунік групы «Рэспубліка»
палаты прадстаўнікоў нацыянальнага сходу Рэспублікі
Беларусі (2000–2004). Сябра Беларускай сацыял-
дэмакратычнай партыі («Народная грамада»).

Любча —

месца, дзе жыве каханье

Браты Іван і Генадзь
Пчынскія, прадпрымальнік
і ляснычы, сваімі сіламі
аднаўляюць замак у
роднай Любчы.
Дапамагала ім на
будаўніцтве, а цяпер
апавядзе пра гэты чуд над
Нёманам навучэнка
Беларускага калегіуму
Кацярына Юркевіч.

У незнаёмы горад трэба ўваходзіць на золку.

Любча сустрэла мяне ліхтарамі, брэхам сабак і празрыстым наднёманскім паветрам. Я доўга ўсміхалася дарожнаму знаку, на якогу ісціці далей. У заплечніку — нач і 27 кіляметраў пешага шляху з Наваградку. Раса на кедах і водар зёлак у валасах. У шыбах хат яшчэ мроўліся сны.

З вады падымашца цэлыя туманы. Малочна-магутны, ё ператварае Нёман у мора, засылаючы берагі і мост, раскинуўшися да самага гарызонту.

Ты дыхаеш гэтым туманам, ронкам і Нёманам, і становішся чыстым-чыстым, і хочаш стаяць тут заўсёды, чуючы водар мяты, і ты крышачку дрыжыш ад усей гэтай шчырасці.

Замак, што 400 год спакойна глядзеў у очы вандрунікаў і князёў. Буслоў — на кожнай хаце па гняздзе. Адзін башня сядзіць на брамной вежы, сем — на лістоўніцы ли бакавой, плечи якой ужо кратана дзень.

Тут немагчыма хадзіць не бсанавон. Скідаеш абутак і адчуваеш у целе жыцьцё.

Пад замкам паліць усю нач вогнічка. Андруш з Генадзем Антонавічам, гаворчас гадзінамі пра першы ў Беларусі дамініканскі кляштар, заснаваны тут кракаўскім пралатам дамініканам Вітам, пра капілюш князя Крыштапа, прастэрлены пад Смаленскам.

Андруш — 22-гадовы чарнавыя каржакаваты хлопец з мазолістымі рукамі. У ягоных жывых чорных вачах зліваючыся адночартаваны двух агнёў — таго, іскры якога мішаюцца з зорамі, і таго, што прымушае Андруся прысяждаць сюды зь Менску кожныя выходныя, «запальяўчы» іх.

Генадзь Антонавіч (ці праста дзялязі Гена) усё жыцьцё пражыў у Любчы, і мо таму ягоны позірк заўжды напоўнены любоўю. І калі ты, валанцёр, прыйдзеш сюды раней за астатніх — як гэта здарылася с менай, — ён прывядзе цябе да сябе, у вялікую хату, і пазнаёміць з усімешлівай

ГЛЕБ ЛЯБДЕНКА

Ёсьць прапанова зрабіць у замку музэй каханья — такі ж, як у Амстэрдаме.

правасвітай жонкай. Яна смачна накорміць цябе «да расыпіртухі», і ён, з запалам штурхануўшы тваё пляцо, скажа: «Ну што, пад'елі?!.. Ты ж, напэўна, спаць хошаш? Вунь у тым пако... Ці спачатку ў лазню? Нядайна на-ципілі». А пасыль абеду прымедзе Іван Антонавіч, ягоны брат, з астатнімі валанцёрамі, і тады ўжо часу для адпачынку ня будзе.

Пакуль жа зусім з іншай хуткасцю ідзе час — таік, калі німа патробы лічыць яго. Седзячыя ля вогніща, даеш безыліч абязанак — сабе, Нёману, ранку, — што будзеш жыць асэнсавана, што будзеш кахаць, што засташеся тут... І што жыцьцё тваё будзе прыгожым, і што ты зразумееш, што місіш зрабіць у ім. Як зразумеў Іван Антонавіч.

Ёсьць людзі, што маюць Сапраўдную Мару. Яны нібуть цягнучы за вяровачку зь дзяцінства ўсталасяць і зусім ня думаюць расставацца зь ёй дзеля дарослых проблем.

Іван Пчынскі жыве ў Менску, яму 52 гады. А съяды на шляху да Сапраўднай Мары пачалі звязуляцца толькі ў 2003 годзе.

— Проста я зразумеў, што калі ў гэтым годзе не пачну, то ўжо ніколі. Паехаў да брата, што

робіць лесніком, і да сябра дзяцінства, мясцовага мастака М.Пронкі. І панеслася... Стварылі ініцыятыўную группу, пасыля грамадзкае аўяднанне «Дабрачыны фонду «Любчанскаі за-

ніка, больш вядомая ў Нямеччыне, чым у нас. Усталою дахойку, шпіль зь мядзяным рэнэсансным шарам, копію ветраніку.

Дэрэчы, гэта быў адзіны знойдзены ў Беларусі ветранік з геральдycкім узорам (гербам). А пасыля адчынім музэй там будзе экспанаты па гісторыі замку і места... Мы нават плянуем пастаўіць гармату, дзе яна калісьці стаяла. Зрабілі электрамагнітнае даследаванне пляцу. Яно паказва, што там былі тры калодзежы, палацавыя пабудовы, падземны пераход з аднаго боку брамной вежы ў другі.... Хто дапамагае? Да ўсе. Палова архітэктурнага факультету БНТУ ездзіць сюды на летнікі і працуе, пракаце.

У каго ні запатайся — хочуць вярнуцца. Но Любча — месца, дзе жыве каханье.

Калі столькі людзей маюць Сапраўдную Мару, яна ня можа ні спраўдзіцца. Гэта закон прыроды.

Працы зроблена больш чым на 26 млн рублёў, а ўкладзена 6 млн. Андруш бысплатна рабіў праект, канструктар Ц.Пецольд, загадык катэдралы архітэктурнага факультету, — рэцензію. Дэпар-

тамент не даваў дазволу, спрычыниўшыся да гістарычнай формы даху. Прафэсар кафэдры напісаў, што згодны. Дзякі Гена дапамог з дазволам ад лісініцтва, дзякуючы яму на лесапавалі працаўнікам. Але Беларусі бысплатна (а гэта самая цяжкая праца). Усе экспертызы рабілі бысплатна. Год даказвалі і рабілі праекты — змагаўся Беларускі фонд культуры.

Замак з трох бакоў атачае роў глыбінёй два метры, з чацвертага боку — Нёман. Тут будзе музэй, другі ў Любчы. Першы займае ўесь трэці паверх Любчанскаі школы. Дэрэчы, было вельмі цікавая прапанавана зрабіць у замку музэй каханья. І месца адпаведнае, і ў сьвеце такі толькі ўзім ішчэ — у Амстэрдаме.

Калі дабудоўвалі бакавую вежу, усярэдзіну заклалі капсулу, дзе пералічана імёны валанцёраў. І яшчэ там напісаны, што «калі вы гэта чытаце, то гэта значыць, што замак зноў разбураны. Просім вас сабрацца, як калісьці мы, і аднавіць яго».

«Калі я цяпер праходжу ля гэтых вежаў, мне лягчэй жывецца», — кажа Іван Антонавіч.

А мае руکі пасыль такіх вандравак яшчэ доўга пахнучы халоднай калодзежнай вадой. А ўдумаках — жаданье дапамагаць.

Заўвагі простага грамадзяніна пра тое, што рабіць

Ствараем сабе ідэалы. Верым у іх шыры. Адракаем асамі свайго «памылковага» мінулага. Забываєм яго, як нешта несапрауднае. Хочам адразу паведаміць пра свае адкрыцці ўсіму сасвету, але якай недарчынасць: амаль нікому вакол не цікава. Але ж гэта так важна, што мы ўсё ж гатовыя змагацца ѹхватыць пэўную частку жыцця паклаксы на гэтую справу. Да толькі ёні галавай па мураванай сцяне, а галава на камені — пачынае балес. Знаходзяцца ѹх тых, якія нібыгта разумеюць цябе і кажуць слова, якія чакаў. Але кажуць яны таксама і пра тое, што справа твае марнае. Хоць і твае праўда, але ўсе намаганні твае пусты, бо нікому іншага на гэту, акрамя якіх паспачаць, адзенца ды паспачаць пададжай — і яшчэ, што вельмі істотна, каб нікто не чапаў. Патроху вакол зібираецца нейкія новае кола «сваіх», абранных, пасъязчоных на таўшчыцу. Цяпер таўшчыца. Тоё, што раней великаудушна жадаў падараўцаў усім навокал, як неіскі скарб, раптам ператварылася ѹ небяспечнае для агульнага карыстання, прызначанае ѹ разумеюць толькі для абранных. Штосьці, што трэба хаваць ад астатніх, каб не запікалі буднімі сваімі... Вось яна, страшная мэтамарфоза. Не ўдалося ўжо ў каторы раз пазыбгетнуну. Яе. Вінаходнік нацыянальнае годнасці знou таі і ні здолелі данесці яе на галоўнага ўладальніка — да народу. Зноў усе тых, хто застаўся там, за сцінай, ці, наадварот, забег далёка наперад (залежыць ад таго, з якога боку глядзець), успіраюцца як ненармальныя. Толькі хто зъяўляецца ў свой

час ня крохчыў пад піянерскія маршы або, прынамсі, не чытаў з імп'ястам савецкія патрэбычныя вершы? Але пра гэта не цікава. Больш цікаваў тык, хто не павернуў. Альбо тык, хто на верыць ужо ні ў што ўнікому, — тык, што зняўверыўся. Якім засталася цяжкая праца, якіх нізяреши штодзені ў грамадзкім транспарце, лікрамы і ў краме, пацюль. Якога так башчы аднойчы разгледзець у листэрку. Пря тых, хто застаўся там, у краіне Савецкі Саноў.

Што парадаць мне рабіць? Бы веरыць мне ці не, але я з тых, хто хоча жыць не ў Расеі і не ў Ёўропе, бы јго ѹжыў у Ёўропе. І я падзяляю азначэнні Ёўропы і Ёўрапейскай Звязы, дзе й Польшча пакуль і ў адчувае сябе як дома. Але я хацець бы жыць у нашай з вами любай стронцы, Беларусь. Такой утульнай і прыгожай, такай зняўвечанай чужынцам і пагардзанай роднымі сынамі. Такой, што нікі не хочаш пакідаць яс. Камусяць, першаму-лешпансам. Але што ж мне рабіць? Ненавідзець тык іншых, непадобных? Тых, хто думае інакшы ўжо нікі не хоча думачці. Не заўажаць іх? Их німа. Да толькі як жа німа — тады і міне німа таксама, бо ѿ нейкім сэнсе я частка «тых».

Сённяшні мін падзеленыя. Гэта сумны факт сёньняшній Беларусь. Шукаць вінаватых — марная справа ды таго ж вельмі небяспечная, бо сірд такіх знойдзеши і самога сябе. Народу незразумелыя высокія ідзі, асабліва калі нікто не цікавіцца яго праблемамі штодзённымі. Дый які ідзілім, калі зусім надымаў цібце надурылі. Не адно пакаленіне прахыло ѿ зусім іншай краіне і на

толькі ня памятае, але ѹ не разумее новай краіны з новымі ідэмі. Што застаецца? Трэба яшчэ й жыць. І тут зіўляеца нехта, хто прапаноўвае проста выйсці, хтосьці ражучы, вельмі агрэсіўны. Хтосьці з надпісам на транспаранце: «Я за вас».

Як бы там не было, ні ў якім разе нельга краіўдаваць на народ і вінаваціць яго. Гэта шлях у нікуды. Сённяшні настая такі час, калі тым, хто хоча жыць менавіта ў Беларусі, а не абы-дзе, абы добра было, трэба яшчэ раз перагледзець свае стаўленні да народу, свае ідзі адуну з галоўных ідзі — ідзю нашай з вами Беларусь. Якіе здаецца, гэта нават болыт важна, чым перамога на бліжэйшых выбараў, чым перамога над прэзыдэнтамі ды яшчэ больш страшным і небяспечным, на маю думку, апаратам, які захаваўся з Саветаў і ўмацаваўся за час панавання рэжыму. Гэты рэжым у любым выпадку на венчи. Ён сам сябе штурхае ў бездан. І нічога добрага тут німа. Бо мы разам.

Трэба адчуваць гэтую дзяржаўную адказнасць за ўсіх, у тым ліку і за тых, супраць якіх сёняшні гуляеш у палітыцы. Бы гэта таксама мы.

Сапраўды мы, падабаеца гэта ці не. Для перамогі, для гарманічнага пераходу ўлады патрэбна новая ідзя Беларусь. Прывабная для вялікіх беларусаў, а на толькі большасці беларусаў, а на толькі для мовазнаўцаў, гісторыкаў і эканомістіў.

Тое, што бачу сёняшня, прысты грамадзяніні краіны, як можа радаваць. Нейкай мітусіня. Усе вакол думоюць пра неістотнае ѹ нізважаюць на галоўнай. Вось трэба скінуць рэжым, і тады зажыв'ем. Як зажыв'ем, дык зажыв'ем — на гэтыя пытанні адказаў, прынамсі, цікавых для міне, пакуль на чу.

Нейкія агульныя фразы пра «Ёўропу».

Тое, што прапаноўвала «Піцёрка-плос», вельмі добра, і гэта менавіта тое, што хацелася пачуць. Толькі прапаноўваеца гэта сціплі, і, рэзыку атрымаш шмат нараканінай у свой бок, часта на тым. Народ яшчэ памятае тое ж спадарства з зусім іншымі прамовамі. Але важна, што патроху пачынаюць зынікаць ілоніі наконт прыздындзія як галоўнага ворага яго ролі на палітычнай арэне. Но самы час ужо задумніца над тым, чаму єн дагэтуль сядзіць так высока ѹ так непахісна. Каму гэта трэба? Ці ѿ тым, на каго так спадзіваліся і да каго неаднаразова зівярталіся падчас мінульты прыздынскай кампанії? А менавіта — заангажаваны на палітыку ненамінілітры. Памылаюцца тым, што ўсур'ёўшы лічыць, што гэты вэртыкальны апарат разбурица, нібы картачы дымкі, адразу пасыль падзеньнікі.

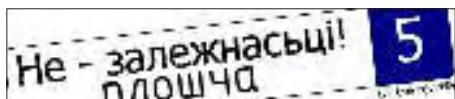
Трэба працягваць рабіць тое, што начали рабіць падчас апошній кампанії, — непахісна працаваць з народам і на народ, зівярталіца з ужо існім напрацоўкамі «Піцёркі+» менавіта да людзей, а не да апарату, а таксама рэзагаваць на ўсе новыя правыя нездаволенасці. Не круціца вакол нейкай асобы і як атачаныя, тым самым уздымаючы цікавасць менавіта да яс, а гаукыць на дзверы кожнага грамадзяніні і касці пра сябе, праноўваць свае шляхі вырашэнняў канкрэтных праблем, праноўваць алтарынатуру. Тое, што нібыта ѹ начальнік рабіць апошнім часам, але нікі не атрымаваеца пазыбгетнуну спасылак на ўсю тую ж самую асобу прыздынта. Вядома, ён

стабільна дае новыя нагоды не забываць пра яго. Але пра гэта ўсе ведаюць і зблыщага ўжо маюць сваё стаўленні, якое цікава зымніц простымі заклікамі і паўторамі «Гэта кепска». Больш цікаваць адказы на пытанні, на якія адказаў пакуль сапраўднікі не чуваць: «А хто, калі я ён?» і «А што я будзе пасыль яго?».

Канечне, трэба месьц нешта ўзамен. Ня трэба выдумляць нічога новага, варта прыгадаць прастую іду лепшага дабрабыту, спалучаную з усыведамленнем таго, што мы самі адказны за наш дабрабыт. У кожным разе ідзя абавязковая павінна аўяніцца альбо дзімакратыя, а не разъядніўваць націю. І яшчэ — гэта тое, чаму я навучыўся як чытак «Нашай Ніве»: ёсьць Беларусь, і гэта не абміркоўваецца. Але зіўляеца неперааднальна адучыўненне таго, што дагэтуль яшчэ жывуць у розумах, нават апазыцыйных, дылемы накшталт «Беларусь альбо дзімакратыя. Ці не ахвяраваць нам дзяржаўнасцю на карысць лепшай долі?». Колькі ж яшчэ трэба думыць і думачы, каб зразумець, што Беларусь — гэта як той грунт пад ногамі. Можаш рухацца, куды розум дазваляе, але я стаціц зямлю пад ногамі, што з табой здарыцца? Безумоўна, ёсьць рэчы, якія цяжка прамаўляць на тутоўку, непапулярныя, як здаецца.

Страшна, што ён не пачуе й закідае каміні. Але прамовіц із трэба менавіта ціпер. Часта здарасці так, што не народ бацька радыкальных перамен, а тая, хто павінныя іх агучыці і распачаць, закласці грунтоўны базис для далейшага жыцця.

Андрэй Ананьев, Гомель

Апошнім часам усё выразнейні відаць, што сутнасць панятку «незалежнасць» — у пазібайлені ад залежнасці. Пакуль яна існуе — існуюць і станцыі мэтро з ленінскімі назівамі, і савок у душы нашага народу. Таму называ «НЕЗАЛЕЖНАСЦІ!» — гэта тое, што жыве ў нашых душах, гэта наша праға «людзім звяца».

На маймінку — шыльда зь ніжнім насамрэч адрасам. «Не — залежнасць!» — гэта тое, што жыве ў нашых душах, гэта наша праға «людзім звяца». Павал Чумакоў

мадумкамі грашыць — але з гэта яго не караюць, аж пакуль ён на выкажа свае думкі на паперы.

Мой бацька расказаў мне, як яму прыходзілася ѹ жыцьці. Яму было 14 году ў першую вайну. Каб дадзіць акупантуну, траба да яго на ягонай мове гаварыць. Восі з расейцамі гаварыў па-расейску, да акупантнай — на 14-гадовай гаварыў па-німецку, трохі падувуўшы іхнюю мову. Пад акупантнай польскай гаварыў да палікай на польскай мове. А я сказаў бацьку: я ня буду да акупантнай Беларусь гаварыць на ягонай мове. Дык бацька скажаў, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адバагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе сядзець на вязніцы. Я пахіў і падбачу, што гэта ѿў аддыбаеца, як бацька казаў. Але ўсё ж, на маю думку, каб малі сваёй мовай гаварыць з адбаагай і павагай ды не баяцца жыцьця, тады пачалося на польскай мове. А якім часам я пахіў і падбачу, што такіх, як я, арштытуюць — і будзе

анкета

Так ці так?

Прафэсар Гарвардзкага ўніверсітэту Курт Вулгайзэр папрасіў зъмісьціць у газэце наступную анкету, каб сабраць звесткі пра моўны ўпадабаны беларускае моладзі.

Запойненныя анкеты дашліце, калі ласка, электроннай поштай на адрас cwoolhis@fas.harvard.edu. Вашы адказы застануцца аянімнымі.

Электронны тэкст анкеты даступны на сайдзе «Наша Ніва» www.nn.by у раздзеле «Навука».

Частка I.

A.

1. Узрост:

2. Пол:

3. Месца нараджэння (вобласць/краіна, назва гораду ці вёскі):

4. Дзе вы вучыцеся?

5. Факультэт/спецыяльнасць:

6. Ці слухаеце (слухалі) вы якія-не-будзь курсы з выкладаннем на беларускай мове? Калі так, якія?

7. Дзе вы скончылі школу?

8. Мова навучанья ў школе: пачатковай; сярэдняй:

9. Кім вы хочаце працаўцаць у будучыні (пасля заканчэння ўніверситету)?

B.

10. Месца нараджэння бацькоў (вобласць/краіна, назва гораду ці вёскі):

бацька:

маці:

11. На якой мове (якіх мовах) вы размаяўляеце з бацькамі, бабулямі і дзядулямі?

12. Калі ў вас ёсьць браты і сёстры, на якой мове (якіх мовах) вы з'імі размаяўляеце?

C.

13. Калі вы з расейскамоўнай сям'і, калі (у якім узроście) вы пачалі актыўна карыстацца беларускай мовай? Хто больш за ўсё паўплываў на ваш выбар мовы (напрыклад, сябры, члены сям'і, настайкі ці інш.)?

14. На вашу думку, якую мову вы лепш за ўсё ведаеце — беларускую ці расейскую? Калі вы імі адноўляўся добра валаццае, ці ёсьць съутыяцы (ці тэмы), дзе вы адчуваеце сябе больш упэўненым у адной з гэтых моваў, чым у другой?

15. У якіх месцах вы звычайна гаворыце па-беларуску?

16. Ці адагрывае мова (выбар мовы) значную ролю ў ваших адносінах з іншымі людьмі? Калі так, якія?

17. Мае найлепшыя сябры ўсе гаворыць па-беларуску:

так не

18. З маймай найлепшымі сябрамі я заўёды гавару па-беларуску:

так не

19. Мая будчая жонка/мой будучы муж абавязкова павінна/павінен гаворыць па-беларуску:

а) так, абавязкова
б) не, не абавязкова

в) пажадана, але не абавязкова

20. Калі вы жанаты/замужам, на якой мове гаворыць з вамі ваша жонка/ваш муж?

21. Як вы ставіцеся да ўжыванья дарэформавых праваписных нормаў беларускай мовы (тарашкевіцы)? Ці стараецеся вы самі прытрымлівацца гэтых нормаў?

22. Як вы ставіцеся да палітыкі афіцыйнага дызвоноўбы ў Беларусі? Што, на вашу думку, павінна рабіць дзяржава, каб пашырыць ролю беларускай мовы ў грамадстве?

23. Як вы акрэслілі б тэрмін «трасяніка»? Ці можаце вы прывесці канкрэтныя прыклады: «трасянік» (якіх вуслішилі на вуліцы, у сям'і, у сродках масавай інфармацыі ці ў іншых канктастах)?

24. Як вы ставіцеся да маўлення па-расейску зь беларускім акцэнтам? Гэта нейкім чынам набліжае гаворачага да вас ці яшча больш адштурхоўца, у парадынні з маўленнем чалавека, які гаворыць «чыста» па-расейску? Ці лічыце вы, што вы асабісты гаворыце па-расейску зь беларускім акцэнтам?

25. Як вы ацэньваеце ваша веданьне іншых славянскіх моваў (акрамя беларускай і расейскай):

польская мова
5 4 3 2 1 (5 — выдатна, 1 — слаба/ня ведаю)

украінская мова
5 4 3 2 1 (5 — выдатна, 1 — слаба/ня ведаю)

іншыя:
5 4 3 2 1 (5 — выдатна, 1 — слаба/ня ведаю)

26. Ці чытаеце вы на іншых славянскіх мовах? Ці слухаеце радыёперадачы, гледзіце тэлевізійныя перадачы на гэтых мовах? Калі так, якія?

27. Якія перыядычныя выданні на беларускай мове вы чытаеце? Як часта?

28. Ці слухаеце вы радыё «Свабода» (беларускамоўная перадачы)? Калі так, як часта?

29. Творы якіх беларускіх пісьменнікаў вам больш за ўсё падабаюцца і чуму?

30. Ці слухаеце вы беларускі рок ці эстраду? Якія гурты/выкананцы вам больш за ўсё падабаюцца?

31. Ці слухаеце вы расейскія ці расейскамоўныя рок-гурты? Калі так, якія?

32. Як вы лічыце, ці адчувае беларускамоўная моладзь у Беларусі вялікую ступень салідарнасці на мойнайgleбе або ёсьць пунійна падгрупъ сярод беларускамоўнай моладзі, якія не заўсёды знаходзяць «супольную мову» з прычынамі культурных, сацыяльных ці іншых фактараў?

33. У якіх моладзевых палітычных і іншых арганізацыях вы бераце ўдзел? (Напрыклад, Згуртаванне беларускіх студэнтаў, «Малады фронт», «Зубр», рыцарская (вайско-пістарычныя) клубы і да т. п.)

34. На вашу думку, якія рысы найважнейшыя для таго, каб пэўная супольнасць людзей лічылася народам? Напішыце прынамсі 5 крэты-

рай у парадку, дзе 5-ты зъяўляеца для вас найважнейшым:

5.

3.

2.

1.

35. Якія народы, на вашу думку, найбліжэйшыя да беларусаў па харэктары? Чаму вы так лічыце?

36. На ваш погляд, да якой культурна-цывілізацыйнай зоны належыць Беларусь? (Эўропа, Усходняя Эўропа, Эўразія ці іншы). Раствумачце, чаму вы так лічыце.

37. Ці можна лічыць чалавека, які не гаворыць па-беларуску, сапраўдным беларусам? Чаму вы так лічыце?

Пазнанце, калі ласка, вашу ацэнку наступных слоў і словаўчучніць, пішучы побач з кожным з іх рымскімі лічбамі I—IV паводле наступнай шкалы:

I. сам(а) так гавару, гэта правильна

II. так можна (гэтыя варыянты да-пушчальны), але я так не гавару

III. так гаворыць, але гэта няправильна

IV. так нікто не гаворыць, гэта зумесці не па-беларуску

Калі вы зўяжыце іншыя варыянты, які адсутнічае, калі ласка, напішыце яго.

(Калі ласка, не глядзіце ў слоўнік, граматыкі ці іншыя даведачныя матэрыялы: нас цікавіць, як вы асабісты гаворыце і як вы ставіцеся да варыянтаў, якія вы не зўяжы-це.)

A.

38. культурнікі
культурны
культуральны
культурыворы

39. сувязь
звязак

40. маладзёжны
моладзёзы
моладзёзы

41. кіраўнік
кіроўца
кіровец

42. вядоўца перадачы
видуночы перадачы

43. закахык
замоўца
замоўнік

44. выступленец
выступоўца
выступаўчы
выступовец

45. адмысловец
спэцияліст

46. задзіночны
аб'яднаны

47. адносіны
стасункі

48. зьберці
сабраць

49. умовы
варункі

50. напрыканцы
у канцы
пад канец

51. саўтарт
сусід

52. ён нам адкрыў вочы.
Ён нам адчыніў вочы.

53. ён угнаў аўтамабіль.
Ён сагнаў аўтамабіль.

54. панятак
паніцце

55. супраціўства
супраціў

56. яна дырэктар школы.
Яна дырэктарка школы.

57. кансэрваваць, дамінаваць
кансэрвіраваць, дамініраваць

58. міністар, тэатр
міністр, тэатр

59. клуб
клуб
клуб
клуб

60. зычым вам посыпехај.
Жадаем вам посыпехај.

61. грэц (у футбол)

гулец
ігрок
ігрэц

62. сусветная вайна
усусветная вайна

63. выступ

выступленне

64. зынешні
вонкавы

65. далары
долары
даляры

66. сябар таварыства
супольнік таварыства
член таварыства
чалец таварыства

67. каталог, маналог
каталёг, маналёт

B.

68. здымак нашага горада

здымак нашага гораду

69. навукоўцы з універсітetu

навукоўцы з універсітата

70. у вачох

у вачах

71. паўгоду

паўгады

паўгоды

72. шмат мовай (хатаў, дарогай)

шмат моў (хат, дарог)

73. шмат магчымасцей (радасцей)

шмат магчымасцяў (радасцей)

74. сродкі павінны быць перададзены

сродкі павінны быць перададзены

75. адны лічыць яго здраднікам

адны лічыць яго здраднікам

76. ваши сябры

вашия сябры

77. ён найлепшы студэнт у групе.

ён стадыон студэнт у групе.

ён самы лепшы студэнт у групе.

78. Гэта самы танны белет.

Гэта найтаннынейшы белет.

Гэта найтанны белет.

79. Гэта найвышайшы будынак у горадзе.

Гэта найвысокі будынак у горадзе.

Гэта самы высокі будынак у горадзе.

80. іспыт з гісторы

іспыт гісторы

іспыт на гісторы

іспыт на гісторы

81. камітэт на спраўах моладзі

камітэт па спраўах моладзі

камітэт для спраў моладзі

82. дырэктар будуемага прадпрыемства

дырэктар прадпрыемства, якое

будзеца

дырэктар будаванага прадпрыемства

83. ужываная цяпер стратэгія

ужывамая цяпер стратэгія

стратэгія, якая цяпер ужываецца

84. Я чую яго гаворыць з народам.

Я чую, як ён гаворыць з народам.

Я чую яго, гаворачага з народам.

Я чую яго, гаворачага з народам.

Мэтай арганізацыі зъяўляеца

асьветніцкая праца па вызначэныні сапраўдных і справядлівых поглядаў на расізм, дыскрымінацыю і генацыд.

Мэтай арганізацыі — асьветніцкая праца па вызначэныні сапраўдных і справядлівых поглядаў на расізм, дыскрымінацыю і генацыд.

86. Гэта новыя шлях.

Гэта новыя шлях.

Гэта новыя шлях.

87. на знак салідарнасці

у знак салідарнасці

88. Мы сталі больш пасъядоўні.

Мы сталі больш пасъядоўні.

89. Нас было трох.

Нас было трох.

90. Ён стаяў у мікрофоне.

Ён стаяў пры мікрофоне.

Ён стаяў ля мікрофона.

91. у часы існаванья СССР

за часоў існаванья СССР

падчас існаванья СССР

92. іхнія бацькі

іхнія бацькі

іхнія бацькі

Дзякую за ваш удзел у гэтым даследаванні. Калі вы маєце пытанні, звярніцеся, калі ласка, да даследчыка, Курта Вулгайзера, па наступным адресе:

Dr. Curt F. Woolhiser

Harvard University

Department of Slavic Languages

and Literatures

12 Quincy St., Barker Center

Room 327

Cambridge, MA 02138-3879

USA

Электронны адрес:

cwoolhis@fas.harvard.edu

Гонар і ганьба беларусаў

Чым ганарыцца, чаго
саромеца беларусам?
На пытаньне «НН»
адказваюць дзеячы
культуры.

Працяг са старонкі 2.

Вінцук Вячорка, лідэр Партыі
БНФ:

— Свайго сарамлівага стаўленія да сваёй уласнай мовы. Тут лепши маўчаць, чым казаць: «А гаворым мы мяшанай мовай — слова беларускае, слова расейскае, слова польскае (украінскае)». Альбо: «Ну хачу пісаць сваім кепскім вымаўленыем (малым слоўнікам візітам запасам) прыгожае беларускае мовы». Абсалютна бальшыня народу Эўропы такое фразы па-просту не зразумее. Тыж жа зразумеюць, — ірляндыцы, французы — падумаюць: «Ганы трапілі ў ту постку, куды мы ўваіліся».

Мы можам ганарыцца здольнасцю не паддавацца на правакаваныне міжмоўных і міжканфесійных канфліктаў. Здольнасцю асыміляваць пашчу. Эвалюцыя незалежніцтва з апошніх 20 гадоў (паводле «Балтыёс Тырмай», толькі 7% пагадзіліся з з уходам Беларусі ў склад РФ) — гэта не ўзінкненне новых настроў, гэта іх асьцярожнае даставанье з далёкіх кішэні. І панаўнанне незалежніцкіх настроў характарызуе бальшыню беларусаў незалежна ад іх этнічнага падходжання.

Адам Глебус, пісьменнік:

— Мы ганарыцца павінны сваёй пазіцыі, сваім пастэм — Коласам, Купалам, Багдановічам. І нічога на трэба саромеца. А калі і трэба, дык сваёй беспадстайной крыўдлівасці на іншых. Пачучыцё крыўды тат разъвіта, што мы на ўсіх крыўдзімся, гэтага трэба пазбывацца. А саромеца нічога ня трэба. Ня варта шукаць вінаватых у сваёй нездатнасці: нешта зрабіць, шукаць вінаватага — і крыўдзіцца, замест таго, каб усё зрабіць самому. Гэта замінае нам.

Уладзімер Міцкевіч, філэзаў:

— Прадметам гонару можа быць наша гістарычна-традыцыйная сістэма і кансерваторыя. Наша геаграфічна становішча такое — асырэйскія дрэгвы, у якой рэчы захоўваюцца, нібы забальзамаваны. Яно дазволіла закансерваваць некаторыя рэчы, якія ёўрапейцы спрацавалі. Гэта і разнастакі сістэм, і багацце болотнай экалёгіі, лясі. Нашы песні, звязы. Ах да сеньняшнія дні дасыледыкі славянскіх старожытнасцяў едуть з экспедыцыямі на Палессе. І знаходзяць там бабулек, якія ведаюць прымаўкі, байкі, сілевы тыг часоў, пра якія астатнія народы нават ужо ў книжках ня пішуць...

Можам ганарыцца сваім «Залатым векам», які вывёў нашу краіну на ўзроўень ёўрапейскіх краін.

Але ёсьць таксама цалкам ганебныя речы: наша неіспрарымасць, неталерантнасць да іншых думак, поглядаў. Мы — нація здрадзіцкай. Мы здрадзілі веры і рэлігіі тых людзей, якія

Андрэй Лякінен

былі аўтарамі і творцамі «Залатага веку» Беларусі. І гэта началося з дзеяць. Герой таго часу Мікалай Радзівіл (Чорны) і Мікалай Крыштаф (Сіротка), які здрадзіў бацьку. Сяляне здраджалі сваёй шляхе падчас паўстаньня, шляхта здраджалі сваёй краіне, кідаючыся туды-сюды. Войны, якія былі нацыянальнымі войнамі для суседзяў, для нас сталі грамадзянскімі. У нашы часы, калі частка наесельніцтва каля басейна Дняпро-Буг-Дніпроўскага збудавала кілька гидроэлектрастанцій, на чале якіх стояў Міхаіл Грушевіч, які заснаваў народную школу ў Беларусі, калі мы гэта не ўсьвядомім, калі мы проста не пакрываемся ўсё сорамам за гэта, мы нічога не зразумевем пра саю з сябе.

Андрэй Мельнікаў, бард:

— Беларусы саромеца павінны баязь новага.

Алесь Пушкін, мастак:

— Самае галоўнае, чым ганарыцца, што пасля найскладнейшай гісторыі, пасля ўсіх войнаў мы маем беларускую дзяржаву.

Інша пытаныне, ідзальная яна для нас ці не.

А саромеца будзем зайдзіць аднаго — і элітна.

На мою думку, беларусы і

канца Лукашэнка сам верыць у сябе, калі дагэтуль выношае нейкія пляны па саюзной дзяржаве. Але самае галоўнае, што Божыцы цудам мы яшчэ ёсьць, бо малгі даўно б паўтарыць лёс Пруссіі.

Валянін Акудовіч, філэзаў:

— Ніводны народ ні за што не павінен саромеца. Нават немцы, якіх змусілі саромеца. Нібы іншыя народы не нарабілі ні меншых злачынств. Гэта тое саме, як дрова вінаваціць у тым, што яно не дае расы падлеску ці наёму камусы.

Город існуе, як ёсьць зямля, паветра, неба... А ўзвалівацца на народ палітычную адказнасць за нешта... Напрыклад, на беларускі народ за то, што ёсьць Лукашэнка, — бэдура. І таму хоцьца неміц вінаваціць сябе — як вінаваціць. А нам трэба ганарыцца тым, што мы ёсьць. Гэта больш за ёсць — быць. Гэта больш за быць — быць. Дрэва не павінна саромеца, што яно кривое. Народ — гэта антолягічнае падзея.

Генадзь Сагановіч, гісторык:

— На мою думку, беларусы і могуць ганарыцца толькі тым, што мелі калісь. Той культурой, дзяржавай, людзімі, якіх мелі ў мінулым, у эпоху Вялікага Княства. Асабліва той свабодай і кожным чынам у абарону той свабоды. І кожным чынам супраціву чужому панаванню. А тых чынў было даволі. І яшчэ болей маем у гісторыі таго, чаго мусім саромеца. Асабліва ў найноўшай гісторыі. Але найбольшай ганьбай беларусаў, думамо, застанецца трапеніем рэфэрэндуму 1995 году. Бо ў гісторыі не было яшчэ ніколі, каб народ адракаўся сваёй гісторычнай сымболікі і мовы.

Віталі Тарас, публіцыст:

— Народ на мусіці ганарыцца тым, што ён ёсьць. Гэта як чалавек на мусіці выхваляцца тым, што ён жыве. А калі пачне публічна ганарыцца тым, што вось, я — чалавек, я жыву, яго трэба ў пыху хуку пасадзіць. Чаго не павінны саромеца? На сумленны беларускага народа німа Асвятыні, але ёсьць Куранаты. Але хіба сядор НКУ Саўчай беларусаў не было?

Заўсёды, у кожны момант ёсьць частка нацыі, якая можа ганарыцца

ца сабой. І ёсьць частка, якая ня можа сабой ганарыцца, які усе гробуюць. Гэта праста непадзельныя паняткі — мараль чалавека і мараль усёй нацыі. Таму я лічу, што павінна быць такая сытуацыя, калі беларус будзе адчуваць гонар за тое, што ён беларус. А чым ён будзе ганарыцца ў сваёй гісторыі, чаго саромеца — гэта пытанні, якія больш пасуюць школьніку-пачаткоўцу, але ніяк не дарослым людзям.

Запісай Зыміцер Бартосік

Не стыдацца Ласунку

Скажы мне, чым ты ганарыўся і чаго саромешиш, і я скажу, хто ты. На хвалі нацыянальнага адроджэння было запушчана многа мітапаў пра націю націю. Напрыклад, што беларусы — самая талерантная нація Эўропы, адзінай краінай, дзе николі не было пагромаў. Ці што беларусы ніколі ні на кога першымі не нападалі і ні з чын землі не вывідзілі нявольнікаў.

Карацей, не такая нація, як астатнія, а лепшыя. Гэта зышлагоднасць калі не апраўдвалася, дык тлумачыла «трагічнай лёс Башкайшынъ».

Апошнія гады прыходзіць разуменне, што мы таяк ж, як усе. У сінег лёсу. І адказнасць за тое, колькі пакоў у нашых хатах, ці за стан мовы — толькі на нас саміх.

Я бачыў аналягічнае апытаньне ў адной грузінскай газэце гады трэмы. Чым ганарыца грузіны і як? Грузіны ганарыца даволі аднаголосна. Свайм нацыянальным шматгалосым сьевам. Вінамі і лазою, што іх дорысы. Грузінскім алфавітам. Руставэлі, аўтарам «Віцязя ў тыгровай скуры». Колішнім

перамогамі тобіліскага «Дынама». (Ці ўспомнім мы нашых алімпійцаў за 10 гадоў?)

Футбольным камэнтаторам Катэ Махарацэ, які кагадзе памэр.

Царшыя Тамарай, Давыдам Будаўніком, Багратыёнам і...

Сталиным. Дойлідам Арсукідэ і збудаваным ім саборам.

Святыціхаві. Грузінскім кіно, нарашыце. Вечынны і летуценым, але пераважна канкрэтнымі рэчамі. А яшчэ грузіны амаль нічога не саромецаў!

Ён прыйдзе, той час, калі беларус будзе спакойна і самазадавленна ганарыца беларускай пазіцыі і самым смачным сортам бульбы на съвеце. Такі ёсьць, дарэчы, і ён называеца «Ласунако».

А што як пачаць задачы: за гэтыя настуپныя 365 дзён, за адну семдзесят пятую

адведзенага мне зямнога шляху, я прости зарабіць шэсць тысяч дзяляраў, зъем 365 абедаў, прагляджу 730 фільмаў, а здзізельсно нешта такое, чым мая нація зможа ганарыца ў вяках. Цікава, што?

Мікола Бугай

Цэнзура

на навуковыя дасьледаваньі

ВАК адмовіўся надаць званьне доктара гістарычных науک **Яўгену Анішчанку**. Вучонаму закідаюць «папітываць» праблемы далучэння Беларусі да Расейскай імперыі. Выказаныя вучоным палажэнны «ніяраць» паведамляць вучням і настаўнікам.

«НН»: прадказвала адмову ВАК у артыкуле «Паліткарэктара» (№40 за 29 кастрычніка 2004 г.) Адмова прыйшла, не зважаючы на выдатную абарону дысэртаты «Палітычная гісторыя Беларусі ў часы падзелаў Рэчы Паспалітай» (11 галасоў «за» з 12) і наяўнасць дзеяўцаў прац манаграфічнага пляну пры неабходнай адной. Яўген Анішчанка адказвае на пытанні карэспандэнта **«НН»**.

«НН»: Якія навуковыя дады выстаўленыя супрань Вашай дысэртациі?

ЯА: У ананімнай «чорнай» рэцензіі, прадугледжанай рэгламентам, мно закідаюць, што я палітычную праблему падзелаў і далучэння Беларусі да Расейскай імперыі. У рэцензіі таксама «ніяраць» выказаныя мной палажэнны паведамляць вучням і настаўнікам. Але ж ужо колькі гадоў праішошло з часу выхаду кніжак! Яны ўжо спрададзеныя, іх цытуюць у навучальных дапоможніках.

Мяне абінавацілі, што я пера-большыў адмоўную ролю Расеі ў падзелах Рэчы Паспалітай. Доказам эгата ставяць тое, што амаль усе мае працы грунтуюцца на расейскіх архівах — ніяма польскіх, літоўскіх і інш. Дык працы пабудаваныя на маскоўскіх архівах, бо Расея вызначала лёс беларускіх земляў Рэчы Паспалітай. Нашы землі адыходзілі не да Аў-

стрыві. І ў майды дысэртациі ясна сказана, што расейская дыспламатыя часоў Кацярыны II наяс галоўную адказнасць за падзел Рэчы Паспалітай.

Людзі, якія прымалі гэтае рашэнне, ведаюць, што і Маркс, і Ленін называлі ўдзельнікаў падзелаў «разбойнікамі». Яны сённяні плююць на тых, каму паклаліся ўчора. Нават расейскія гісторыкі сёняні кажуць, што вінаватыя ў падзелах былі ўсе — і Расея, і Прусія, і Аўстрыя.

«НН»: Якая ж афіцыйная фармулёўка адмовы ВАК?

ЯА: Напісано, што моя праца зъміяшае бяздоказныя, неабгрунтаваныя высновы. Гэта фармальная адпіска.

«НН»: Можаце назваць касыкі, хто асабіста дакладаў руку да такога рашэння?

ЯА: Магчыма, гэта Мікалай Сташкевіч. Некалькі гадоў таму ён мянэ выклікаў, пастукаў пальцам на вокладцы майды манаграфіі «Інкарпацыя», дзе выявляў збліжаніе беларусаў і славян. Сташкевіч памяняў рэцензэнтаў. Прывезены доктара навук Вічаслава Паноціча, які дасьледуе эканамічныя пытанні XIX — пачатку XX ст., і Пятра Петрыкава, якога ўсе ведаюць. Апроч таго, дырэктар патрабаваў, каб я зъміяну назыву — «Палітычнай гісторыі Беларусі ў часы падзелаў Рэчы Паспалітай».

«НН»: Але вы ўсё ж абаранілі дысэртацию...

ЯА: У траўні ў БДПУ імя

стругомачылі: Сташкевіч на проста дыркітар інстытуту, а чалец працы зъміяшае з падзелавіць. Ён даў мне зразумець: дзе б я іі абараніўся (хоча на Марсе!), усё адно праца прыйдзе ў ВАК. Калі на пасяджэнні адзізелі ў Інстытуце гісторыі маю працу рэкамендаваць да абароны, Сташкевіч памяняў рэцензэнтаў. Прывезены доктара навук Вічаслава Паноціча, які дасьледуе эканамічныя пытанні XIX — пачатку XX ст., і Пятра Петрыкава, якога ўсе ведаюць. Апроч таго, дырэктор патрабаваў, каб я зъміяну назыву — «Палітычнай гісторыі Беларусі ў часы падзелаў Рэчы Паспалітай».

«НН»: Але вы ўсё ж абаранілі дысэртацию...

ЯА: У траўні ў БДПУ імя

М. Танка. Атэстацийныя матэрыялы з ВАК неўзабаве вярнуліся ў Інстытут гісторыі, каб мяне ёсьць праца «Інкарпацыя», выданая з пазнакай, што яна рэкамендавана да друку паводле пастановы Вучонай рады Інстытуту гісторыі. Зъвінуліся з ВАК, а кіраўніцтва інстытуту адказала, што манаграфія «Інкарпацыя» не была рэкамендаваная. Але ж яна была рэкамендаваная, толькі пад іншай называй. У пратаколе яна называецца «Беларусь у часы падзелаў Рэчы Паспалітай». Я зъміяну назыву пры выданні. І гэта выдаюць за злачынства!

«НН»: Што мяркуеце

рабіць далей?

ЯА: Для мяне важна, што заўважыўся нейкі пэрывяд: я абараніў дысэртацию. А што не дала «пагонаў», — на так і важна. ВАК напілаваў на тое, што за дысэртаций стаіць столькі навуковых прац і на тых дактароў науку, якія абміярковаўся на абароне. Я нават аплікаўшы не зъбираюся, бо гэта бессэнсона. Лепш выдам асбонай книгай сам тэкст дысэртациі і свой адказ на яе.

Гутарыў Аркадзь Шанскі

Як нам стала вядома, калегі Я.Анішчанкі па Інстытуце гісторыі маюць апратэставаць рашэнне ВАК.

ХРОНІКА

«Зубровец» **Мікіта Сасім** затрыманы ўначы 8 студзеня ў цэнтры сталіцы і дастаўлены ў пастарунак Ленінскага РУУС. Гэта было ўжо чацвертае затрыманне маладога чалавека за наісенні графіц. 9 студзеня яго звінівалі ў напісаніні лёсунгу «Свабоду Марынічу!» на будынках па праспэкце Скaryны і звязылі крымінальную справу паводле арт.218 ч.1 КК (наўмыснае зынічэнне ў ці пашкоджанье мэмасці). Артыкул прадугледжвае штраф, або выпраценчыя работы на тэрмін да трох месяцаў, або амежаваныя свабоды на тэрмін да двух гадоў, або пазбавленчыя волі на той самы тэрмін. Яго пратрымалі 3 дні ў ізоляторы часовага ўтримання, а пасля выпушыцілі пад падпіску пра няўезд.

Недзяржакіўскім «Местнай газетэ» ваўкаўскія ўлады не даюць юрыдычнага адресу: пры канцы сінекі скончыўся тэрмін, цягам якога гарадзкія ўлады мусілі даць адказ на запыт рэдактара выдання **Андрэя Шантаровіча**. У лістападзе рэдактар ужо атрымаў адну адмову.

Актыўніцтвы незарэгістраванай арганізацыі «Зубр» **Максім Дварэцкі**, **Дзяніс Крываносаў**, **Яўген Суворав** затрыманыя 5 студзеня ў Горках, на Сельскагаспрадарчай акадэміі. Яны раздавалі нумар газеты «Выбар», прысьвечаны вынікам парламенцкіх выбараў і раз-

рэндуму. У ім сцьвярджалася, што супраўдныя вынікі галасавання зусім розныніца ад афіцыйнай абвешчаных.

Бабруйскую актыўніцтву АГП, псыхоляга цэнтра сацыяльнага аблуговішча **Ірыну Качан** з студзеня звільнілі з працы, не прызначыўшы ўзёр магчымасць прычынай.

9 студзеня **гарадзенская філія БНФ** атрымала загад да 17 студзеня вызваліць памяшканьне: УЖРЭП Ленінскага раёну Горадні скасоўвае дамову пра аренду на падставе рамонту будынку. Філія БНФ застанецца без юрыдычнага адресы.

Кіраўнічка Менскай абласной філіі АГП **Марына Багдановіч** 11 студзеня атрымала папірэджаныне ад праектарства Ленінскага раёну Горадні. Гэтamu папірэджнічалі выклікі ў праектарыту Горадні і Менску: актыўніцтвы АГП закідалі паклён на кіраўніка дзяржавы (арт.367 ч.1 КК). Падчас свайго выбарчай кампаніі М.Багдановіч паставіла ў віну кіраўніцтву краіны, што яно вядзе продаж зброі непрэзыдента.

АШ

Гарадзенскі БНФ высяляюць на двор

Гарадзенскім — раённай, гарадзкай і абласной — арганізацыям БНФ «Адраджэнне» працаванава да 17 студзеня вызваліць будынек у цэнтры гораду. У памішканьнях па вул. К.Маркса, 11, дзе таксама маюць афісы ПКБ ды суполка «Паходня», яны працавалі цягам вясны гадоў.

Упраўленыне жыльлёвага рамонта-эксплуатацыйнага арганізацыяства Ленінскага раёну Горадні. Гэтamu папірэджнічалі выклікі ў праектарыту Горадні і Менску: актыўніцтвы АГП закідалі паклён на кіраўніка дзяржавы (арт.367 ч.1 КК). Падчас свайго выбарчай кампаніі М.Багдановіч паставіла ў віну кіраўніцтву краіны, што яно вядзе продаж зброі непрэзыдента.

На думку сябраў БНФ, разрыў дамовы, які аўтаматычна пазбаўляе суполкі юрыдычнай адресы, можа прывесці да страты магчымасці легальнай дзейнасці ў абласным цэнтры.

Старшыны гарадзенскіх рады БНФ «Адраджэнне» Мікола Воран перакананы: «высяляючы Фронт, гарадзенскія ўлады імкніцца парапізаваць дзеянасць арганізацыі». Супрацоўнікі гарызыканкаму Святаслau Карпінскі, які курыруе пытанні арэнды, «ня ўпэўнены», што ў абласным цэнтры фронтаўкам выдзеляць іншыя памішканы.

Павал Мажайка,
Горадня

Съняжана разьбівае галаву

Съняжана не была прыгожай настолькі, каб ніколі не баяцца цнлатлівай адзінкай старасці. Крыху ў целе, але тонкая ў запісцях, зі мяккім чулыгівым вуснамі, але зі лёгкай пыхою ў выразе твару, яна гублялася — герайній раману ў якім стылі сібе лічыць? Шырокія, крыху прыўзнятая ў наіве бровы выдавалі ў ёй паслухміянную гувэрнантку, але гэтаз упражненне адразу ўступала ў спрэчу з разкім і ў той жа час глыбокім голасам высакароднай, хоць і зылёнку прыземленай спакусынцы — і дарешты цялеснай, і прыўзнятай па-над зямным.

У васіянаціяць год яна перастала чакаць прынца, у дзеяціяцца — хуткага замужжа. У дванаццаць ёй усё часцей здавалася, што яна дарма гублюе маладосьць, унікаючы мужчынскай ласкі.

Адным днём, апанаваная гарачай стомай ад уласнас неадданасці, яна сядзела каля акна і крэсліла пальцам на шкеле шырокія рысы, якія адразу разрывала тоўстую, закругленай з краю паласой.

Слава скончылася — проста скончылася, ці то паламаўся магнітрафон, ці што, але неяк раптоўна яна перастала і Съняжана звойжыла, што яны ўжо ў пакой ўдаха. З кухні запішчэла Таня, за Марынай і Алегам ціха рыпнула дзьверы ў другі пакой.

Слава зьвёў руکі на сыпніне Съняжаны. Яна заплющыла вочы, крыху прыўзнатыя ўзы. Цалавілі нетаропка, навязвалася свае губы адно аднаму, але не сипячаючыся прымасць такія ахвяры. Съняжана амаль пачула, як у Славы спынілася сэрца, калі ён споўз рукой на яе клубы. Яна нарашце падалася ўперад, ірвучы яго цнлатлівае супраціўленне.

Съняжана спакойна закончыла тант і мэліянахічна азірулася. Слава ляжала на сыпніне, зьвёўши

«Францыя! Гэта будзе Францыя!»

— прамільнула ў галаве дзесьці паміж шумам і звонам, падзеньнем і ўзьлётам, і музыка палілася ўсыцяж скурчаных пальцаў ціхай кучаравай дымкай на падлозе, тонакамі зіхатлівымі выбрывакамі спадніцы на бледных нагах, лупатай усъмешкай, парыскім шансонам, ускрываючы Тані з кухні, водбілскім маладзіка на сэрванце, доўткам далоні да пасынкі, пахам віна зь перадражніванием чырвани, стогнам Тані з кухні, шумным выхыдамі Мішы з-над Тані і ўдарами далоні ад падлогу. Съняжана застыла тварам, слухаючы похіст ценяў цераз шклянныя дзьверы, перамагаючы горыч і жарсьць усяргдзіне сібе. Яна рвала акардзон з грудзей, абдымано-сібе музыкай, і піхала ў сібе музыку, уціскаючы ў грудзі акардзон. Парыж падаў пад гарачыя ногі, Таня перастала стрымлівацца і раўха: «Свабода!» — як раптам, нечакана здалёк, Слава папрасіла Съняжану заткнуцца.

Съняжана спакойна закончыла тант і мэліянахічна азірулася. Слава ляжала на сыпніне, зьвёўши

абедзіве руکі за галаву. Халодны, брыдкі твар. Съняжана спаўзла позіркам уніз за сібе, каб ўпізіцца, што за паясніцу ўе кранаў край коўдры. Нетаропка зъняла акардзон з пляча, узважыла яго на руц і з раптойнай сілай ударыла ім Славу ў галаву.

Больш не азіраючыся, запомніўшы толькі трэску яна выйшла з пакою, засунула ногі ў чаравікі і пакінула кватэру. Увесь шлях дамоў яна адчынна дрыжэла рукамі, намагаючыся стрэсці з іх съяды яго абрыйка. Перад вачамі матлялася акрываўленая галава, з якой абавязково мусіць тырэць край акардзона.

Тым часам на грукат січавальні і кухні збегліся расшибленыя хлопцы з пятухамі дзеўкамі.

Слава ляжала нерухома. Маўчаньне доўжылася хвіліну. Нарэшце ён расплющыў вочы і крыкнуў: «Дура! Якая яна ў вас дура!» Удар аказаўся такай моцнай, што трывалік разбіўся на ўсё, а толькі ніжняю часткай. У чорным правале, на месцы Слававай галавы, пагрозылі пабліскава акардзон.

Аляксей Башкоў

АНАТОЛЬ КРЫВЧУК

АЛЕСЬ АРКУШ

спасылаца на свой узрост
звычка дзяцей і старых

я яшчэ маленъкі!

а ты ведаеш колькі мне гадоў?

пасымінешся — працягнеш цукерку
або падбадрэваочы пахлошеш
па плячы
маўляў які гэта ўрост — для жынця

а для съмерці?

для съмерці
усе ўэросты аднолькавы

нечакана разышліся хмары
і вызірнула сонца

нават разгубіўся

так даўно чакаў і жадаў
эткага дню
што я ня ведаю
з чаго пачаць

дождк
які ўзылай увесе сънег
разбудзіў раку

і качкі вярнуліся

і човен мільгнү
і трава на ўзыбэрэжкі
нібы зазелянела

вяргіні ўвесе выканалі
як бульбу

у склепе клубні
ляжаць побач

бульянных
тыдзень за тыднем
менее

а вяргіневыя
некранутыя
цярліва чакаюць вясны

калі іх вызваляць са склепу
і аддадуць зямлі

уздымаюся на ўзгорак
на якім стаіць Сафія

навокал усё па-ранешыму
толкі вакол бажніцы паболела пнёу
толкі Дзьвіна іншага — сывіцовага
— колеру
толькі ў небе над саборнымі
крыжамі

ня бачна ластавак

з кішэні незаўважна
выцярушаю насененye

недзе з гэтай мясціны
узыходзіла круглобакая поўна
калі мы вярталіся зі Вільні

этата было добра бачна
з вакна цигніка
калі ён грукаец
усімі сваімі сталёвымі падэшвамі
на дэвінскім мосце

Полацак

АЛЯКСЕЙ БАШКОЎ

Літаратар. Аўтар «НН» і «Arche».
Жыве ў Магілёве.

АНДРЭЙ ДРІЖКЕВІЧ

Съцежкі праз Strangeland

ДАНІЛА ЖУКОЎСКІ

Рублеўская Людміла. Золата забытых магіл. — Паралельны раман — Дзеяслоў, 2004. №9, 10.

Сокалаў-Воюш Сяржук. Крывавы памол. — Менск: Беларускі кнігабор, 2004. — 269 с. Наклад 700 ас.

«Прыемна бывае зімнім ці восенінскім вечарам узіць у руکі цікавую кніжку», — з такай салодкай думкай браўся я за чытанне рэцензізаваных твораў. Абодва абцалі займальнай гісторыі. Абодва грунтаваліся на каліярытнай беларускай мінуўшчыне. Абодва аўтары відомыя беларускаму чытачу. Нарэшце, абодва тэксты маюць цалкам паважны памер, а значыць... Глядзі першыя радок.

Прачытаўшы «Золата забытых магіл», я адчуў, што нехобадна адчувацца наступны: не адпускала думка, чым жа скончыцца таемнічая і закрученая гісторыя. «Золата забытых магіл» чытаеш не таму, што ўбачыў вядомае імя, і не таму, што пачаў чытаць і сорам кінучь, а таму, што *хочацца прачытаць ёсць*. Не зазірніцу ў канец, каб даведацца пра развязку, а прачытаць у вызначаным падзеле ўсе эпізоды, агледзець, так бы мовіць, спектакль у вызначаным падзеле.

Бо то, што перад намі знірок выштукуваная, старанна зрэжысанная пастаноўка, адчуваеца адразу. Аўтарка нібыта прыемна із адукаціі манеры, але я робіць з дакладнай перадачы жыцьцёвых рэзіль што нашага часу, што сарадзіны XIX ст. фэтышу. Яе мэта — набудаваць верагодную візію, вітуальна-альгэртычную рэчаіснасць, у якой будзе разгортвацца дзеяньне і куды яна змесьціць, сарадзіны іншага, сваі разуменныя маральна-этычныя дылем беларускага інтэлігента.

Візуальны шэраг твору зроблены ў эсцінай манеры. Світ рэчаў падпарицоўваецца законамі драматургіі — стрэльба павінна або стрэліць, або застасца за кулісамі. Гэтая апішчыцца кампенсацыя выразнымі партрэтамі герояў. Што праўда, апісаныя таксама не засцёльдзі ѯдуць глыбей за вызначаныя патрэбамі дзеяньня вобразы, але галоўныя героі — нашы сучаснікі — намаляваныя жывыя і з вілкай смітнай.

Адзінае, што можна тут закінуць аўтары, — штампы з арсеналу жаночых прозы, што падміняюць сродкі сапраўднага псыхалігізму і ў значнай ступені пазбаўляюць галоўную герайню рыску жывога чалавека. Герой з ліку шляхтаў XIX ст., вытрыманы ў струга рамантычнай канвэнцыі, якіч маней падкрэсліваюць гэта. Зрэшты, тыповая для пісьменніцкай хіба мулje менш, чым у іншых творах.

Найбольшое, на маю думку, дасягненне спадарын Рублеўскай — амаль безздакорнае адчуванье темпу. Гэта ратуе ад мантонасці, загладжвае заганы сюжэту, зымічкае, нарэшце, адмұнны ўпсыў не заўсёды ўдала абранных сродкаў. Своечасава пераклочэнне дзеяньня, якое пльве ў дзве рэчышчах — сучасным і сарадзінам пазамінулага стагодзізь, — не дазваляе чытачу стаміца і пачаць задаваць пытаныя аднона верагоднасці і апраўданасці такіх аўтарскіх канцепцый, як наяўнасць у часы вядомага паўстання таемнай сіянскай арганізацыі накшталт японскіх ніндзя або князя (варты камусыці, акрамя Арлова, пачаць пісаць пра дакастрычнікі пэрыяд, як адразу па патрагаўца князя) з арыстакратычным прозвішчам *Людэісар*, перашкаджае пасьмейваци з поўных прыдуркаватай інтэлігенційскай прэтэнцыёнасці вобразу менскай багемы.

Дзеяньне, рухавіком якога зьяўляецца спрытна сканструяваная *таемніца*, раздраб-

Новы раман Людмілы Рублеўскай можна бяскона папікаць, але можна і з асалодаю прачытаць зімовымі вечарам.

ніе і разбаўляе гэтыя тыповыя для беларускай прозы дзіўосы, дазваляючи адчуць пад скопішчам недакладнасцяй, фантазіі і неверагодных дзяліці туго сірмажную прападу, якую коліс трапні выказаў Вацлаў Ластоўскі ў размове з Яўхімам Кіслем: «Маем найбагацейшай гісторыю!» Маем, іншымі словамі, пра што пісаць.

Адно штога ведаєм таго, што маем. Славутае паўстаныне, а вось колькі спрабуюць пра яго напісаць — німа паўстаныя. Ёсьць пачатак і канец (зайсцёды сумны, натуральна). Гвалтобуная зборнай чыну з мэтаю змяніць палітычны статус земліў былое Рэчы Паспалітая абездвіюю нацый няманя. У «Золата забытых магіл» напрэдзанасць дзеяньня ствараеца ліній сучаснаю — пошукамі таемніцы паўстанціка камандзіра, разгадкаю, у найлепшых традыцыях сучаснага пісьменства, пакінутага ім нашчадкам робусу (як не згледаць тут «Імя ружы?»). Уласна паўстанціка лінія стварае антураж і каліярт, імпартуючы ў доле відомую рэальнасць сённяшняга дня беларускую эзэтыку і... акультныя матывы. (Вось што ці варта завоіць у наша стагодзізь з нашамі больш строгага ў пытанынях веры дзеяньтага!)

Усё гэта ў чаргах раз съведчыць пра недастатковую распрацаванасць гісторычнай тэматыкі. Пісьменнікі ня могуць ствараць зынчога. Ім патрэбны матэрыялы, якія, на туральна ж, існуюць, але пераважна патульскі і амаль не разгледжаны нашымі наўкоўцамі з беларускага гледзішча. Можна толькі дзіўіца з майстэрства, з якім спадарын Рублеўская стварае ў чытца ўражанне, што піша пра падзеі паўстаныя. Можна парадавацца, што такімі сынімі сродкамі яна здолела, не ўпадаючы ў дыдактычнасць, выкладыць сваё перакананыне ў наяўнасці нашага абавязку перад патрэбайчымі продкамі, дадаўшы да тэксту высакородныя мэсыджы.

Падсумоўваючы, скажам: перад намі замалены і старана пабудаваны твор. Аўтарка рэзыгнула ступіць на нераспрацаваны беларускімі майстрамі слова абшары, здолелі пракласіць сваю адмысловую съежку і стварыць тэкст, зблысцага вытрымайшы канона новага для сябе (для беларускай літаратуры ўлогуле) жанру. Вытрымайшы спакусы заглубіцца ў нетрынетрадыцыйных духоўных пошуках, прайдоўшы па самым краі тварні штучнага ажаночвання пісьменніцкіх манеры, праслізінушы амаль бяз шванку паміж Сыцілою пазаўчарашняння рамантызму і Харыбдана сучаснага «круготага» пісма, Людміла Рублеўская стварыла тэкст, які можна бяскона папікаць (або, што ток самае, бяскона дасканаліць), але можна і з задавальненнем прачытаць зімовымі вечарамі.

Легенда кажа, як ангельскі прафэсар, прачытаўшы першыя творы Кілінга, выгукнуў: «Літаратура! Нарэшце літаратура!» — і нават пусціўся перад студэнтамі ў скокі. Здаецца, менавіта гэта (хайса ня настолькі пафасна) варта ўспірнаць раман спадарын Рублеўскай. Гэта на чыстасці масцітва, не мастакі экспэрымент. Не фармальная пошукі, не чытаныне з грыфам «толькі для гурманаў». Гэта мастака літаратура. Яе можна чытаць усім.

Сяржук Сокалаў-Воюш сягнуў у табуяваныя для беларускіх пісьменнікаў абласці значна глыбей, стварыўшы апавесць пра вімпіраў. Аўдыторыя гэлага твору вызначыць, чым у выпадку спадарыні Рублеўскай, але гэта напісана не *аматары гісторыі праз вімпіраў*. Я рэкамэндуваў бы гэту кніжку, па-першым, нашым постмадэрністам, бо сумесі адчайных слоўных выбыраўкі і містыфікатарскіх прыдумак ды парадынных хадоў для іх будзе сапраўднымі съяствам. Па-другое, раіў бы штудыяваць Сяржукаву памол» кожнаму, хто лічыць, што напісаць твор у жанры масліты лёгка, абы толькі захацець. Бы аўтарскае жаданыне сумніву не выклікае. Я ж хачу засядзіцца на пазытыве. Кніга шмат чаму можа наўчыць.

Калі мове «Золата забытых магіл» не стае індывидуальнае характеристыкі і стылю ізаці пад даўгіну, лексіка «Крывавага памолу» можа разглядацца як асобны пласт зместу. Аўтар бясстрашна насычае тэкст віваватаром, замаскаванымі пад спрадвечна беларускімі выразамі, перайначае відомыя

Піши хоць пра вімпіраў, хоць пра каго хочаш, а мэсыдж, хай сабе найпрасьцейшы, павінен быць.

Словы («служыліся скуры» замест «выгуляўліся»), экспэрыментуе з праваписам. Выходзіцца цікава, але слаба візажа з рэштаю, ток ў дзясятнім і сюжэтам.

З рэшты невыпадкова выпадае візія. Свет, у якім разгортваюцца падзеі, у аўтара ня ўдаўся. Ёсьць шмат малінічных дэталяў, вельмі малінічных (згадаць тут варта перш за ўсё кульнірную апісаніні), але цэласны запамінальны вобраз «Беларусь па-воношашкую» не вымаліўшасца, бо пісьменнік аддаў гэтым замалі ўвагу. Памылкова, да

не твораў такога жанру, крываціна важнае цікае апісаныне (калі дарэчы тут гэтае азноненне, чынайшыся, але пераважна патрэбайчымі сродкамі) яна здолела, не ўпадаючы ў дыдактычнасць, выкладыць сваё перакананыне ў наяўнасці нашага абавязку перад патрэбайчымі продкамі, дадаўшы да тэксту высакородныя мэсыджы.

Каліті тая можна апісці на здавальняючы.

рэвоя аскепкі ў калейдаскопе, які трymае дрыготкай рука расхваляванага пачаткоўца: прыгожы ўзорысты малонак не складаеца.

Нельга пазбавіцца адчувацца, што пісьменнік пасыпішаўся, прычым тройцы. Пасыпішаўся і на вызначыўся, што, уласна какуць, піша — апавесць пра вімпіраў ці пародию на яе. Адпаведна, на эмотыўныя вытрымкі хісткага балансу элемэнтаў, бо сам на вызначыў праўпачыцай прапорцыі. Недабрабуйт матэрыял, якога, трэба прызнаць, нарыхтаваў багата. Апавесць на вершы хібі якога можна выправіць гучнымі акордамі і эмацыйным выкананынем ці, у найгоршым выпадку, наступнымі вершыкамі. Успірманыне прозы адбываецца ў іншым маштабе часу хціць, што прачытаць патрабуе большіх хадоў на яе. Адпаведна, на эмотыўныя вытрымкі хісткага балансу элемэнтаў, бо сам на вызначыў праўпачыцай прапорцыі. Недабрабуйт матэрыял, якога, трэба прызнаць, нарыхтаваў багата. Апавесць на вершы хібі якога можна выправіць гучнымі акордамі і эмацыйным выкананынем ці, у найгоршым выпадку, наступнымі вершыкамі. Успірманыне прозы адбываецца ў іншым маштабе часу хціць, што прачытаць патрабуе большіх хадоў на яе. Адпаведна, на эмотыўныя вытрымкі хісткага балансу элемэнтаў, бо сам на вызначыў праўпачыцай прапорцыі. Недабрабуйт матэрыял, якога, трэба прызнаць, нарыхтаваў багата. Апавесць на вершы хібі якога можна выправіць гучнымі акордамі і эмацыйным выкананынем ці, у найгоршым выпадку, наступнымі вершыкамі. Успірманыне прозы адбываецца ў іншым маштабе часу хціць, што прачытаць патрабуе большіх хадоў на яе. Адпаведна, на эмотыўныя вытрымкі хісткага балансу элемэнтаў, бо сам на вызначыў праўпачыцай прапорцыі. Недабрабуйт матэрыял, якога, трэба прызнаць, нарыхтаваў багата. Апавесць на вершы хібі якога можна выправіць гучнымі акордамі і эмацыйным выкананынем ці, у найгоршым выпадку, наступнымі вершыкамі. Успірманыне прозы адбываецца ў іншым маштабе часу хціць, што прачытаць патрабуе большіх хадоў на яе. Адпаведна, на эмотыўныя вытрымкі хісткага балансу элемэнтаў, бо сам на вызначыў праўпачыцай прапорцыі. Недабрабуйт матэрыял, якога, трэба прызнаць, нарыхтаваў багата. Апавесць на вершы хібі якога можна выправіць гучнымі акордамі і эмацыйным выкананынем ці, у найгоршым выпадку, наступнымі вершыкамі. Успірманыне прозы адбываецца ў іншым маштабе часу хціць, што прачытаць патрабуе большіх хадоў на яе. Адпаведна, на эмотыўныя вытрымкі хісткага балансу элемэнтаў, бо сам на вызначыў праўпачыцай прапорцыі. Недабрабуйт матэрыял, якога, трэба прызнаць, нарыхтаваў багата. Апавесць на вершы хібі якога можна выправіць гучнымі акордамі і эмацыйным выкананынем ці, у найгоршым выпадку, наступнымі вершыкамі. Успірманыне прозы адбываецца ў іншым маштабе часу хціць, што прачытаць патрабуе большіх хадоў на яе. Адпаведна, на эмотыўныя вытрымкі хісткага балансу элемэнтаў, бо сам на вызначыў праўпачыцай прапорцыі. Недабрабуйт матэрыял, якога, трэба прызнаць, нарыхтаваў багата. Апавесць на вершы хібі якога можна выправіць гучнымі акордамі і эмацыйным выкананынем ці, у найгоршым выпадку, наступнымі вершыкамі. Успірманыне прозы адбываецца ў іншым маштабе часу хціць, што прачытаць патрабуе большіх хадоў на яе. Адпаведна, на эмотыўныя вытрымкі хісткага балансу элемэнтаў, бо сам на вызначыў праўпачыцай прапорцыі. Недабрабуйт матэрыял, якога, трэба прызнаць, нарыхтаваў багата. Апавесць на вершы хібі якога можна выправіць гучнымі акордамі і эмацыйным выкананынем ці, у найгоршым выпадку, наступнымі вершыкамі. Успірманыне прозы адбываецца ў іншым маштабе часу хціць, што прачытаць патрабуе большіх хадоў на яе. Адпаведна, на эмотыўныя вытрымкі хісткага балансу элемэнтаў, бо сам на вызначыў праўпачыцай прапорцыі. Недабрабуйт матэрыял, якога, трэба прызнаць, нарыхтаваў багата. Апавесць на вершы хібі якога можна выправіць гучнымі акордамі і эмацыйным выкананынем ці, у найгоршым выпадку, наступнымі вершыкамі. Успірманыне прозы адбываецца ў іншым маштабе часу хціць, што прачытаць патрабуе большіх хадоў на яе. Адпаведна, на эмотыўныя вытрымкі хісткага балансу элемэнтаў, бо сам на вызначыў праўпачыцай прапорцыі. Недабрабуйт матэрыял, якога, трэба прызнаць, нарыхтаваў багата. Апавесць на вершы хібі якога можна выправіць гучнымі акордамі і эмацыйным выкананынем ці, у найгоршым выпадку, наступнымі вершыкамі. Успірманыне прозы адбываецца ў іншым маштабе часу хціць, што прачытаць патрабуе большіх хадоў на яе. Адпаведна, на эмотыўныя вытрымкі хісткага балансу элемэнтаў, бо сам на вызначыў праўпачыцай прапорцыі. Недабрабуйт матэрыял, якога, трэба прызнаць, нарыхтаваў багата. Апавесць на вершы хібі якога можна выправіць гучнымі акордамі і эмацыйным выкананынем ці, у найгоршым выпадку, наступнымі вершыкамі. Успірманыне прозы адбываецца ў іншым маштабе часу хціць, што прачытаць патрабуе большіх хадоў на яе. Адпаведна, на эмотыўныя вытрымкі хісткага балансу элемэнтаў, бо сам на вызначыў праўпачыцай прапорцыі. Недабрабуйт матэрыял, якога, трэба прызнаць, нарыхтаваў багата. Апавесць на вершы хібі якога можна выправіць гучнымі акордамі і эмацыйным выкананынем ці, у найгоршым выпадку, наступнымі вершыкамі. Успірманыне прозы адбываецца ў іншым маштабе часу хціць, што прачытаць патрабуе большіх хадоў на яе. Адпаведна, на эмотыўныя вытрымкі хісткага балансу элемэнтаў, бо сам на вызначыў праўпачыцай прапорцыі. Недабрабуйт матэрыял, якога, трэба прызнаць, нарыхтаваў багата. Апавесць на вершы хібі якога можна выправіць гучнымі акордамі і эмацыйным выкананынем ці, у найгоршым выпадку, наступнымі вершыкамі. Успірманыне прозы адбываецца ў іншым маштабе часу хціць, што прачытаць патрабуе большіх хадоў на яе. Адпаведна, на эмотыўныя вытрымкі хісткага балансу элемэнтаў, бо сам на вызначыў праўпачыцай прапорцыі. Недабрабуйт матэрыял, якога, трэба прызнаць, нарыхтаваў багата. Апавесць на вершы хібі якога можна выправіць гучнымі акордамі і эмацыйным выкананынем ці, у найгоршым выпадку, наступнымі вершыкамі. Успірманыне прозы адбываецца ў іншым маштабе часу хціць, што прачытаць патрабуе большіх хадоў на яе. Адпаведна, на эмотыўныя вытрымкі хісткага балансу элемэнтаў, бо сам на вызначыў праўпачыцай прапорцыі. Недабрабуйт матэрыял, якога, трэба прызнаць, нарыхтаваў багата. Апавесць на вершы хібі якога можна выправіць гучнымі акордамі і эмацыйным выкананынем ці, у найгоршым выпадку, наступнымі вершыкамі. Успірманыне прозы адбываецца ў іншым маштабе часу хціць, што прачытаць патрабуе большіх хадоў на яе. Адпаведна, на эмотыўныя вытрымкі хісткага балансу элемэнтаў, бо сам на вызначыў праўпачыцай прапорцыі. Недабрабуйт матэрыял, якога, трэба прызнаць, нарыхтаваў багата. Апавесць на вершы хібі якога можна выправіць гучнымі акордамі і эмацыйным выкананынем ці, у найгоршым выпадку, наступнымі вершыкамі. Успірманыне прозы адбываецца ў іншым маштабе часу хціць, што прачытаць патрабуе большіх хадоў на яе. Адпаведна, на эмотыўныя вытрымкі хісткага балансу элемэнтаў, бо сам на вызначыў праўпачыцай прапорцыі. Недабрабуйт матэрыял, якога, трэба прызнаць, нарыхтаваў багата. Апавесць на вершы хібі якога можна выправіць гучнымі акордамі і эмацыйным выкананынем ці, у найгоршым выпадку, наступнымі вершыкамі. Успірманыне прозы адбываецца ў іншым маштабе часу хціць, што прачытаць патрабуе большіх хадоў на яе. Адпаведна, на эмотыўныя вытрымкі хісткага балансу элемэнтаў, бо сам на вызначыў праўпачыцай прапорцыі. Недабрабуйт матэрыял, якога, трэба прызнаць, нарыхтаваў багата. Апавесць на вершы хібі якога можна выправіць гучнымі акордамі і эмацыйным выкананынем ці, у найгоршым выпадку, наступнымі вершыкамі. Успірманыне прозы адбываецца ў іншым маштабе часу хціць, што прачытаць патрабуе большіх хадоў на яе. Адпаведна, на эмотыўныя вытрымкі хісткага балансу элемэнтаў, бо сам на вызначыў праўпачыцай прапорцыі. Недабрабуйт матэрыял, якога, трэба прызнаць, нарыхтаваў багата. Апавесць на вершы хібі якога можна выправіць гучнымі акордамі і эмацыйным выкананынем ці, у найгоршым выпадку, наступнымі вершыкамі. Успірманыне прозы адбываецца ў іншым маштабе часу хціць, што прачытаць патрабуе большіх хадоў на яе. Адпаведна, на эмотыўныя вытрымкі хісткага балансу элемэнтаў, бо сам на вызначыў праўпачыцай прапорцыі. Недабрабуйт матэрыял, якога, трэба прызнаць, нарыхтаваў багата. Апавесць на вершы хібі якога можна выправіць гучнымі акордамі і эмацыйным выкананынем ці, у найгоршым выпадку, наступнымі вершыкамі. Успірманыне прозы адбываецца ў іншым маштабе часу хціць, што прачытаць патрабуе большіх хадоў на яе. Адпаведна, на эмотыўныя вытрымкі хісткага балансу элемэнтаў, бо сам на вызначыў праўпачыцай прапорцыі. Недабрабуйт матэрыял, якога, трэба прызнаць, нарыхтаваў багата. Апавесць на вершы хібі якога можна выправіць гучнымі акордамі і эмацыйным выкананынем ці, у найгоршым выпадку, наступнымі вершыкамі. Успірманыне прозы адбываецца ў іншым маштабе часу хціць, што прачытаць патрабуе большіх хадоў на яе. Адпаведна, на эмотыўныя вытрымкі хісткага балансу элемэнтаў, бо сам на вызначыў праўпачыцай прапорцыі. Недабрабуйт матэрыял, якога, трэба прызнаць, нарыхтаваў багата. Апавесць на вершы хібі якога можна выправіць гучнымі акордамі і эмацыйным выкананынем ці, у найгоршым выпадку, наступнымі вершыкамі. Успірманыне прозы адбываецца ў іншым маштабе часу хціць, што прачытаць патрабуе большіх хадоў на яе. Адпаведна, на эмотыўныя вытрымкі хісткага балансу элемэнтаў, бо сам на вызначыў праўпачыцай прапорцыі. Недабрабуйт матэрыял, якога, трэба прызнаць, нарыхтаваў багата. Апавесць на вершы хібі якога можна выправіць гучнымі акордамі і эмацыйным выкананынем ці, у найгоршым выпадку, наступнымі вершыкамі. Успірманыне прозы адбываецца ў іншым маштабе часу хціць, што прачытаць патрабуе большіх хадоў на яе. Адпаведна, на эмотыўныя вытрымкі хісткага балансу элемэнтаў, бо сам на вызначыў праўпачыцай прапорцыі. Недабрабуйт матэрыял, якога, трэба прызнаць, нарыхтаваў багата. Апавесць на вершы хібі якога можна выправіць гучнымі акордамі і эмацыйным выкананынем ці, у найгоршым выпадку, наступнымі вершыкамі. Успірманыне прозы адбываецца ў іншым маштабе часу хціць, што прачытаць патрабуе большіх хадоў на яе. Адпаведна, на эмотыўныя вытрымкі хісткага балансу элемэнтаў, бо сам на вызначыў праўпачыцай прапорцыі. Недабрабуйт матэрыял, якога, трэба прызнаць, нарыхтаваў багата. Апавесць на вершы хібі якога можна выправіць гучнымі акордамі і эмацыйным выкананынем ці, у найгоршым выпадку, наступнымі вершыкамі. Успірманыне прозы адбываецца ў іншым маштабе часу хціць, што прачытаць патрабуе большіх хадоў на яе. Адпаведна, на эмотыўныя вытрымкі хісткага балансу элемэнтаў, бо сам на вызначыў праўпачыцай прапорцыі. Недабрабуйт матэрыял, якога, трэба прызнаць, нарыхтаваў б

Шукайла і ягоная камуна

У паста і першага сакратара райкаму партыі Шукайлы ў кабінце заўсёды віслі два партрэты — Маркса і самога Шукайлы. Пра пісьменыка-камуніста, які нарадзіўся 100 гадоў таму, піша дасьледчык камуністичных злачынстваў Леанід Маракоў.

У 2004 годзе споўнілася 100 гадоў беларускаму пісьменніку і грамадзкаму дзеячу Паўлюку Шукайлу. Ён нарадзіўся на Ваўкавышчыне, браў актыўны ўдзел у заходнебеларускім рэвалюцыйным руху, быў сябрам КПЗБ. Потым, ратуючыся ад пераследу дэфэнзывы, у 1925 годзе перайшоў мяжу і такім чынам апынуўся ў Савецкім Саюзе.

Пра той пераход мяжы Сяргею Грахоўскому расказваў пісьменнік Віталь Вольскі, які ў пачатку 1920-х гадоў служыў ці то начальнікам, ці то намеснікам начальніка на заставе пад Койданавам.

«Усіх перабежчыкаў спачатку прыводзілі да мяне. Прывілі не якіх іrudога хлопца ѿ сівітвы і ў лапках з торбою.

— Што там? Панеры нейкія? — пытаю.

— Вершы, — адказвае ўпэўнена хлопец.

— Ты што, паэт? — зьдзіўлена гляджу на лапчожніка.

— Пазэт, — падымает ён вышэй галаву.

— А зваць цябе як? — цікаўлюся.

— Шукайла! — з гонарам гаворыць ён. Ну і адпусціў хлопца...

Крыху агледзэўшыся ў Менску, бесцрымоннікі крыкун Шукайла — ён грамуў ўсіх, хто не пісаў так званым стылем Маякоўскага (лесьвічай) — пачаў

У першым радзе (злева направа): Алесь Гародня, Янка Відук (Я. Скрыган); у другім радзе: Уладзімер Варава, Паўлюк Шукайла, японскі пісьменнік Уздзяко Акіта, Макар Шалай.

«У ленінградскіх студэнтаў такі экспанцыяны выкладык (да таго ж — прафэсар!) карыстаўся вілікай папулярнасцю...»; больш пра Паўлюка Шукайлу і ягоны час можна прачытаць у артыкуле Віктара Жыбуля «Два галоўныя скандалісты 20-х» у «Полацкім нумары «ARCHE».

АЛЯКСАНДАР ВОРВУЛЬ

Слоўнік скептыка

Кавалерства — рыса характру, якая не перадаецца ў спадчыну.

Казачнік — мужчына, які віртатае пад рапні.

Казка — страшная гісторыя, якая рыхтуе дзяцей да чытання газет і прагніц тэленавін.

Казка народная — гэта там, дзе дурні разумныя.

Казытнанье — здабываныя съемы ўручную.

Какецтва — жаданыне падабацца без патробы какаць.

Калега — чалавек, здольны спакойна пераносіць ваши посыткі.

Калій цыяністы — рэчыва, пра смак якога вам паведаміць на тым съезце.

Камасутра — доказ таго, што нічога новага паміж мужчынамі і жанчынай алдыбыцца ўжо ні можа.

Кампраміс — пагадненіе двух бакоў, якое не задавальняе аніводы.

Кампуптар — рэч, якую любіш боўней, чым больш пазнаеш людзей.

Камуніст — чалавек, у якога нічога німа, і ён хоча падзяліца гутым з усімі.

Камэдзя — трагедыя, якая адбываецца на зямі.

Канана — найлепшае месца для баракаў з ляютай.

Каноплі — дрэва, якому не даюць вырасці.

Кантракт — дамова, колькасць цыпніку ў якой адваротна працар-прапарційная сумя зьдзелкі.

Канфармізм — слабоніцтва ў неадрозніасці.

Канфрэнцыя — сход, на якім размаўляюцца пра рэчы, якія ўжо дадзены.

Капіталізм — тое, чым людзі змайкоцца, калі іх пакідаюць у спакоі.

Кардсан — чалавек, які сышоў, гучна ляснуўшы форткай.

Карова — істота, якая харасто ікебаны можа вызначыць толькі на смак.

Каханыне сапраўднае — калі ты

пакідаеш Интэрнэт, каб затэлефанаўшы канаханай.

Кілемэтар — адзінка вымірэння любові да цечкі.

Кіно — мастацтва, здольнае падніміць невядомую нізасць на нечуваную вышыню.

Кіраваныне — здольнасць не замініць працаўца больш разумнымі людзям.

Клон — істота, якая дапамагае заўцыцца на тараканаў.

Клонат сямейны — гэта калі праца пачынае прыносіць асалоду.

Конкурс — гэта калі пасрэднісць судзіць пасрэднісць.

Крэтык літаратурны сапраўдны — чалавек, які знаходзіць у кнізе тое, пра што яе аўтар і не здагадаўся.

Крэтык тэатральны сапраўдны — чалавек, які можа раствумачыць драматургу сэнс ягонай п'есы.

Крэтыка — тлумачыць аўтару, што ён робіць яя так, як зрабіў бывы, калі ўмелі.

Гардынец Л. Саламяны капяльщик / Іл. А.Акуліка; Рад. М.Казлоўскі. — Маладзечна: Бібліятэчка часопіса «Куфарак. Віленчыны», №9, 2004. — 72 с. 299 ас.

Дэбютны зборнік маладачанскай пэзкі.

Наварыч А. Зівяры: Сустэрэя з прыродай. — Менск: Мастацкая літаратура, 2004. — 48 с. 3000 ас.

Дэбютная кнігі-дэвяднік пра жывёл беларускіх лясоў.

Севярынец П. Пакаленне «Маладога фронту»: Гісторыя мададзі, народжанай у 1970—1985 гг. — Менск, 2004. — 112 с.

Аўтар спрабуе асэнсаваць фено-мен беларускіх мададзі, народжаных у 1970—1985 гг.

Кніга падзялена на пяць частак.

Стара беларуская літаратура XI—XVIII ст. / Рэд. Г.Тварановіч. — Беласток: Універсітэты ў Беластоку, 2004.

Гэта выданыне — хрэстаматыя, у якой змешчаны творы Яна Вісьціцкага, Лявоніція Карповіча, Язэпа Руцкага, Андрэя Рымшы, Лівія Сапегі, Францішка Скарны, Кірылы Тураўскага, Рыгора Чамбала і інш.

Шамак А. Мітальгія старажытнай Беларусі. — Менск: Сэр-Віт, 2004. — 240 с. 2000 ас.

У манаграфіі ў пагулянай форме выкладзены тэксты, якія адлюстроўваюць язычніцкі мітальгічны ўзеленіны беларускай народу пра будову съвету, багоў, духаў, жывёл.

Міроновіч А. Sylwester Czetwertyński, biskup białoruski. — Białystok: Białoruskie Towarzystwo Historyczne, 2004.

Дасылаваныне пра нашчадка славутага роду ВКЛ Сыльвіяполь-Чацьвярцінскіх, праўслáпнага царска.

Сяргей Лескец

АДАМ
ГЛЁБУС

Сучаснікі

1994. Герцаў і вагон

Выміраць мастацтва вагонамі — вынадохна Андрэй Герцаў. Ён бэр 10 тысяч даляраў... Андрэй можа ўзіць і 100 тысяч, ён чалавек заможны, ён можа сабе дазволіць калекцыянаваць сучасны жывапіс, адчыніўшы карцінну галерэю на вуліцы Карэтыні Рад, што ў цэнтры Масквы. Але Герцаў бярэ дзясятку, бо ў Грузіі вайна, ба па Тобілісі саваюцца танкі, таму на праспэкце Руставілі жывапіс нічога не каштует, ніхба што 10 даляраў за палатні. Андрэй купіле вагон грузінскага жывапісу. «У мене ёсць усе грузінскія мастакі. Калі адзін з іх стане знакамітым, усе мае страты вернуцца!» Чамусыці на веерыца ў вілку ўядомасць і каштоўнасць грузінскага жывапісу канца минулага тысячагоддзя, але дапамог Герцаў мастакам у зруйнаваным вайною Закаўказзі вартая ўхваленіны. Ну і, наэншце, на кожны галерэйчык здатны выміраць вынадохнів вагонамі.

1994 — 7.07.2004, 22:15

2004. Аナンім N і мая слава

Штораз пераконваюся: слава заўсёды валачэ за сабою брыду. Часам вядомыя набываюць гідкі формы, але і гэтыя формы ствараюць людзі, яны працуюць, старавацца, нешта-нейкай думай, намаганыя прыкладаюць... Напярэдні презентатыўны мэйк книгі «Дом» шмат хто атрымлівае ліст з чатырохрадкоўкую:

Парторг Адамчык дзённік нагаўняў, Насрэй вакол сябе па вушы самыя і творчыя правы ён перадаў

Сынам гаўнімым з іх гаўнімай мамаю.

Уяўляеш, як нейкі анатім N набірае на кампютары віш, раздрукуючы запакаваныя на камп’ютерах, адсылае, не раўнічы, Вядзьмак-Лысагорскі? Ян ён зіпрадна цешицца са свайго чынкы? Як чакае водку? Ён жа не ўсьведамляе, што дурная слава дадае мне вядомасці ўдвара больш за пренстаноўчыя водгукі.

8.07.2004, 12:51

НОВЫЯ КІГІ, ДАСЛАНЫЯ У РЭДАКЦЫЮ

Гардынец Л. Саламяны капяльщик / Іл. А.Акуліка; Рад. М.Казлоўскі. — Маладзечна: Бібліятэчка часопіса «Куфарак. Віленчыны», №9, 2004. — 72 с. 299 ас.

Дэбютны зборнік маладачанской пэзкі.

Наварыч А. Зівяры: Сустэрэя з прыродай. — Менск: Мастацкая літаратура, 2004. — 48 с. 3000 ас.

Дэбютная кнігі-дэвяднік пра жывёл беларускіх лясоў.

Севярынец П. Пакаленне «Маладога фронту»: Гісторыя мададзі, народжанай у 1970—1985 гг. — Менск, 2004. — 112 с.

Аўтар спрабуе асэнсаваць фено-мен беларускіх мададзі, народжаных у 1970—1985 гг.

Кніга падзялена на пяць частак.

Стара беларуская літаратура XI—XVIII ст. / Рэд. Г.Тварановіч. — Беласток: Універсітэты ў Беластоку, 2004.

Гэта выданыне — хрэстаматыя, у якой змешчаны творы Яна Вісьціцкага, Лявоніція Карповіча, Язэпа Руцкага, Андрэя Рымшы, Лівія Сапегі, Францішка Скарны, Кірылы Тураўскага, Рыгора Чамбала і інш.

Шамак А. Мітальгія старажытнай Беларусі. — Менск: Сэр-Віт, 2004. — 240 с. 2000 ас.

У манаграфіі ў пагулянай форме выкладзены тэксты, якія адлюстроўваюць язычніцкі мітальгічны ўзеленіны беларускай народу пра будову съвету, багоў, духаў, жывёл.

Міроновіч А. Sylwester Czetwertyński, biskup białoruski. — Białystok: Białoruskie Towarzystwo Historyczne, 2004.

Дасылаваныне пра нашчадка славутага роду ВКЛ Сыльвіяполь-Чацьвярцінскіх, праўслáпнага царска.

Сяргей Лескец

Пануры лятун

Новы спорт-ідал фін Ян Аханэн прыехаў скакаць, а ня съмешкі строіць.

«Як мы, спартуць, называемых, кто так скака? Ёсьць толькі адно добре слово: «прахвост!» — гаворыць палік Адам Маіш пра пераможку Турнэ чатырох трамплінаў і лідара Кубку свету Яна Аханена.

У журналістай Аханэн у пачонках сядзіць. «Чаму я зноў выйграў? Адкуль мне ведаць? Хіба я разбіраюся» — ягоная тыповая адказы.

На прэс-канфэрэнцыях ён больш ляжанічны, аблікоўваеца словамі «Так», «Не», «Ня ведаю». На пытаннях на плянах на найбліжэйшы чэмпіянат адказвае нязменна: «Перамагчы».

Крылік божа, каб які-небудзь журналіст-пачатковец запытаўся, чаму ён ніколі не ўсміхаетца пасля скакаў, асабліва пасля тых, якія прыносяць чарговую перамогу. «Скокніце з гэтага трампліну і праляцце 120 метраў, як я, а потым падлязім, ші будзе вам да съмеху», — пачуў нямецкі калега. Адказ «Мы сюды прыхехаць скакаць, а ня съмешкі строіць» нават зрабіўся эпіграфам на ягонай інтэрнэт-сторонцы.

У гэтым увесе фін Ян — самы пануры сядрод скакуноў, вечны маўчун, які ніколі не ўсміхаетца і толькі нядайна перастаў скакаць у масы.

«Маска яшчэ больш падкрэслівала ягоны змрочны імідж, ён выглядаў у ёй як лорд Дарт Вайдэр з «Зорных войнай». Але ён заявіў, што яна прыносіць яму нядайчу, і ціпер стартуе ў ахойных акулях. Ад Вайдэра застаўся хіба пануры хакттар», — гаворыць адзін фінскі журнالіст. На ягоную думку, панурысьць — гэта старанна выбраны імідж Яна, які неяк заявіў: «Чым больш я буду маўчун, тым больш мной будуць цікавіцца». На вэб-сайце www.janne-ahonen.com на адным з банаўраў стаіць у споднім з крэламі, што вырастоаць з голых плеч, на другім — пазіруе ў элегантным гарнітуры. Спонсарами змрочны імідж Яна не за- мінае.

Іншы Аханэн

А з аповедаў фінскіх журналістай паўстое іншы Аханэн. Менавіта Ян выконвае ў фінскай камандзе ролю веселуна, які раздражае напружаную атмасферу. Часта жартуе з сябrou. Аддае перавагу, аднак, чорнаму гумару. Напрыклад, перажышы два гады таму падзенне падчас чэмпіянату ў Гарміш-Партэнкірхене, пэрад чарговымі спаборніцтвамі ў Інсбруку ён сказаў свайму асистэнту: «Ты мне толькі ўжо не шмаруй іртага так добра, бо я не збіраюся так далёка лётаць».

Пачынаў Аханэн на ўзроўніе пяці год у родным Лахці. Ягоны бацька працаў краўцом, маші — на фабрыцы рыбалоўных снасіяў. Брат Пасі таксама займаецца скакамі з трамплінам.

У 1993 годзе, ва ўзроўніе 15 год, Ян стаў чэмпіёнам свету сярод юніёраў. Але на Алімпійскіх гульнях у Ліхэхамэрэ ён нават не трапіў у двасцяту. Нядайча не зламіла Яна, ён на стаў, як гэта часта робяць іншыя скакуны, шукаць сучыншнія ў бутэльцы. Замест гэтага ўзяўся за працу і ўжо ў наступным сэзоне заняў трэцяе месца на чэмпіянаце свету.

З таго часу ён заваяваў восем мэдалей на Алімпійскіх гульнях ды сусветных чэмпіянатах, а таксама трохі выйграў Турнэ чатырох трамплінаў. Але ніколі не ўзвышаўся над усімі так, як цяпер, ніколі ня быў сэрыйным пераможцам. Выйграўшы ў 1999 годзе Турнэ чатырох трамплінаў упершыню, ён ні разу не становіўся на найвышыншы подыю.

Праз гады яму спадарожнічала слава «вечна другога», прафесіянала, які ня ўмее выйграваць у важных момантах.

Сям'я — сэнс жыцця

Паводле слоў былога трэнэра Аханэна Міка Кайнікоскі, так адбываілася таму, што Аханэн нікія ня мог пачаць ставіцца да спорту ўсур'ёз. Ён змыніў падыход толькі тады, калі наладзіў сваё сямейнае жыццё

— ажаніўся з Таяй, якая нарадзіла яму сына Міка (сёньня хлопцу трэх гады, і ён ужо скача з трампліну, які мама з татам будуюць на стале). Ян сам спраектаваў сабе дом і сам яго пабудаваў.

«Гэта на значыць, што раней ён ставіў

ся да скакоў несур'ёзна, праста любіў пагуляць. Форма, якой ён дасягаў за дзень, зынікала ў начных забавах... Ціпер жонка трывмае яго на кароткім павадку. Яну ёсьць да каго вяртацца. Ён мусіць зарабляць на сям'ю», — тлумачыць Кайнікоскі.

Сам Аханэн глядзіць на гэта крыху інакш: «Гады скакі былі ўсім майстрамі жыццём, усё круцілася толькі вакол іх. Сёньня, маочы жыццё і па-за спортом, я адчуваю сябе дужэйшым. Мая жонка робіць мяне шчаслівым, мой сын робіць мяне гордым».

На думку многіх экспертаў, таямніца ягонай фантастычнай формы ў тым, што ён адмовіўся ад барацьбы з летнімі Гран-прэ. У сёлета прысьвяціў стартам на гонках драгстэрэаў — гэта экіпажы, якія на гадаваюць падоўжаныя балды «Формулы-1» з паперы, якія набираюць хуткасць 530 км/т за 4,5 скунды. Ён выйграў чэмпіянат Фінляндый і ўсёй Скандинавіі.

«Гонкі? Яны на мелі ніякага ўплыву на майстэрства яго. Я трэніраваўся ўлетку гэтаксама, як і апошнія 15 год, з тым самым асабістым трэнэрам Арымам Саукам. Адкуль такіх посыпехі? А скуль мне ведаць? Но ты мне раствумачыш?» — сказаў ён перад чацвертым, заключным, этапам Турнэ чатырох трамплінаў, што прайшоў пры канцы мінулага тыдня ў аўстрыйскім Бішофсхофене.

Аханэн хоць і саступіў гаспадару трампліна Марціну Халварту, утрымаў першое месца ў агульным заліку «Турнэ». А ў агульным заліку Кубку свету фін мае балаў удзял больш, чым той жа Халварт ці эх Якуб Янда.

Сяргей Петрыкевіч; паводле gazeta.pl

СЪЦІСЛА

Шляхам Альгерда

Чэмпіён Беларусі па футболе менскія «Дынаама» адправілася ў Москву на традыцыйны Кубак чэмпіёнаў Садружнасці. Апанентамі па падгрупе «А» будуть талінская «Левадыя», «Кантрат» (Алматы) ды юнацкая зборная Рәсей, што выступае па-за конкурсам. Матчы пройдуць 15, 16 і 17 студзеня. У 1/4 фіналу, які пройдзе 19 студзеня, выхадзіць пераможца групы.

Пабілі італьянцаў

У сераду ў матцы кваліфікацыйнага турніру да чэмпіянату Эўропы мужчынскія гандбольныя зборныя Беларусі бліскучы перамагла італьянцаў — 35:24. У нядзелю — матч у адказ. Потым — 19 і 22 студзеня — дзякі гульням з Кітрам. Каб трапіць на наступны этап, трэба заняць другое месца ў падгрупе.

У другім эшалёне

Нідзела выступаюць у гэтым сезоне беларускія біятляністы на этапах Кубку свету. У нямецкім Абрзгфорфе яны зноў засталіся без мэдалёў. У індывідуальных гонках найлепшы вынік паказала Алена Зубрылава, што заняла 6-е месца ў спрынце. Астатнія — і мужчыны, і жанчыны — нават у дзясятку ня трапілі. У агульным заліку пасля чатырох этапаў сядрод жанчын першыя месца ў немікі ўшы Дызель (330 балаў), Алена Зубрылава — 13-я (195). У мужчын у лідзбрах француз Рафаэль Пуарэ (426 балаў), Аляксандар Сыман захадзіцца на 39-й пазыцыі (33). У гэтым пітніцу і суботу пройдуць спрынгэрскія гонкі ў жанчын і мужчын, у нядзелю — гонкі перасыдлі.

Баранаў вяртаеца ў Карабявец

Паўбараонца футбольнай

зборнай Беларусі Васіль Баранаў зь вясны будзе выступаць за калінінградскую «Балтыкую». Форвард, які ў складзе маскоўскага «Спартака» чатыры разы завёў мэдалі расейскага чэмпіянату, якіх пачынаў свой лігійніцкі этап у «Балтыкі». Перад калінінградскім клубам стаіць задача — вярнуцца ў першыя дывізіён.

Кутузав забівае на «Сан-Сыра»

Форвард зборнай Беларусі Віталій Кутузав забіў другі гол у італьянскім футбольным чэмпіянате. Праўда, посыпех беларус не дапамог ягонай «Сампдорыі» ў гасцініцкім матчы (9 студзеня) супраць «Інтэрру». Нягледзічы на тое што Віталій забіў за сем хвілін да канца сустэрчу, міліяны хуценка мабілізаваліся і правялі трэћі мячы ў адказ — 3:2.

Крыкунова сурочылі

Маскоўскаму «Дынааму» не пакарыўся хакейны кантынэнтальны кубак, што прайшоў у вугорскім Экшфэхэрвары. Выхаванцы экс-трэнэра зборнай Беларусі Ўладзімера Крыкунова ў вырашальнім матчы саступілі славакаму «Зволену» з лікам 1:2 і занялі другое месца. Дзесяць разоў іншага заліку выходзіць у фінале кубкаў — і ніводнага разу на браўтытулу.

Мірнага баяца

Максім Мірны без барацьбы выйшаў у ¼ фіналу тэлінскага турніру ў аўстралійскім Сыдней. Швэд Ёахім Юхансен у першым сэце адмовіўся ад далейшай барацьбы зь беларусом, спаслаўшыся на трауму. У чвэрцьфінале Мірны сустэрнонца з Тэйларам Дэнтам (ЗША).

Алег Раіявіч

UFO

над Вялікім Княствам

СЯРГЕЙ БАЛАХОНАЎ

Айчынныя ўфолягі працягваюць шукаць сякера сваіх зацікаўленняў у Сібіры ці ў Нью-Мэксікса. А сякера спакайнотка ляжыць пад беларускай лавай. Інфармацыю пра неапазнаныя лятаючыя аб'екты над Беларусью ў дадзенія часы — часы легендарнага Вялікага Княства Літоўскага — пры жаданні можна знайсці ў тагачасных хроніках. Руплівія летапісы і нядалёка мэмурсты, прыкмячаючы над галавою дзвосныя перамены, імкнуліся пакінцужа пра эта нататкі. Іх апісаныні можна трактаваць-тлумачыць па-рознаму. Савецкая наука запічувала падобныя гістарычныя звесткі альбо ў шэрагі забанонаў, альбо ў съпісы рэдкіх прыродных зьяў накшталт гало. Сёньня ж кожны мае права самастойна вырашаць для сябе пытаныне: UFO ці гало.

У 1202 г., калі, паводле некаторых зъвествак, нарадзіўся будучы заснавальнік Вялікага Княства Літоўскага князь Міндоўт, у нібесах над нашай часткай Эўропы адышывала шытосьць зусім вылучнае: «Быша знаменія многія на небіясі»; а пятай ночы неба стала красным, як кроў. Чырвань неба нагэтулькі ўражвалала людзкое вока, што нават сънег уяўляўся чырвоным.

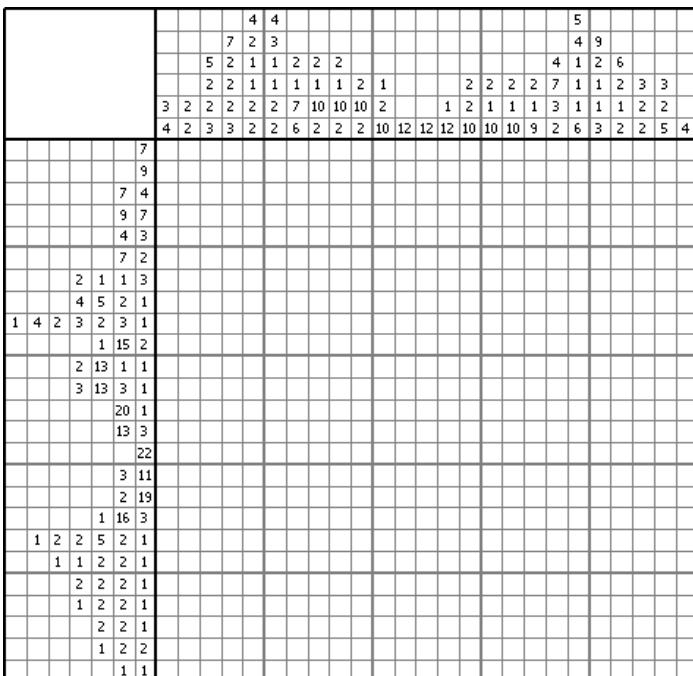
Разнастайна нябесныя вычуды праяўляліся і надалей. Летапісы фіксавалі з'яўленыне ў небе адразу некалькіх сонцаў, не спараднага месяца, усялякіх дугаў, рапоў, слупоўдня, крыжоў (1204, 1222, 1278, 1370, 1430 г.). Прыкладам, у 1403 г. на нябесным зводзе «яўшася які тры сонцы, ад них із схахуя пучы сіні, залёні, баграны», а потым пасяродку Месяца «яўсія хрэст вялікі», які «ставіў споўчас». Летапіс яўну не ставала лексычным сродкам, каб належным чынам апісаць убачаны аўтэкты.

Без малога праз пайтара стагодзьдзя, у кастрычніку 1542 г., над нашымі продкамі «ўзвяліся съветлья слупы», якія «зъбіраліся ў адзін слуп вялікі», паслы чаго разшліліся ў супрацьлеглья кірункі съвету і зынкі.

На пачатку 1701 г. таксама лъга было ўбачыць, троі сонцы — адно вышэй, а два ніжэй. «Вышэйша было звычайнай, а ніжэйшайа было цімнешай і мелі пра-менын, як бы трубы... Потым гэтая два згінуло, на што мы самі глядзелі», — адзна-чыя малглебец Трафім Сурта.

Гэткія зъявы выклікалі прымхлівае трым-
ценьне. Іх уважалі за злыя знакі, папярэ-
дданыні пра няшчасьці. А вось Міхал Казі-

ЯПОНСКАЯ КРЫЖАВАНКА

Склоў Аляксандар Ворвуль

KAICA

Чэмпіён краіны ў рэжыме online

Некаторыя пытаньні і адказы з форума «Беларускіх шахмат»:

Андрэй
Малюш

статья рекламным аблічкам беларускіх шахмат?

ныя шанцы стаць новым чэм- — Звычайна рэкламнае абліч-

шмат — як шахматных, так і жыцьцевых.

Пры канцы прэс-канфэрэнцыі А. Малош выкладаў прапановы да нечаргавага зсыду французскай пісні «Піёнам»?

— Кожны з громадстваў і Андрэй Жыгалка будучы змагальніца за чэмпіёнаства. А шанцы перад першым турам ва ўсіх роўні.

Ча — дзяўчына. Ціперашняя чэмпіёнка РБ да 20 гаду — вельмі сумлівасцьная. Дый узелніцкай алімпійскай каманды Беларусі Ана Шарэвіч ужо мады здымкі, якія так і прасяцца на волаклі

— Ці згодны Вы ў будучыні які так і просьціца па воле падарунку часопіса.

BP

ПАРТЫЯ З ГРОСМАЙСТРАМ

Як ні дзяўна, большасць чытачоў выбрали на 1. b4 адказ 1... a5?! (Злыбін прызнаўся, што найбольш апасаўся лягчнага ходу 1...b5, пасыя якога белых, на яго думку, стаць сумнёўна). Гросмайстар рухае пешку нападом: 2. b5! Чакаем на Ваша ліставанні

ЯК БЫ ВЫ ЗГУЛЯЛІ?

ТЭАТАР

Опера

- 13 (чц) — «Вечар старадаўняга рамансу».
15 (сб) — «Хаваншчына».
18 (аут) — «Князь Ігар».

Балет

- 14 (пт) — «Лебядзінае возера».
16 (недз) — «Легенда аб Уленшпігелю».

Купалаўскі тэатр

- 13 (чц) — «Чорная панна Нясвіжкі».
14 (пт) — «Згублены рай».
Малая сцэна
14 (пт) — «Налу».

Тэатар беларускай драматургіі

- 13 (чц) — «Па старонках майі памяці».
14 (пт) — «Містэр Розыгрыш».
15 (сб) — «Палёты з анёлам».
15 (сб) — «Нязваны госьць».

Малая сцэна

- 16 (недз) — «Адэль».

Тэатар імі Горкага

- 13 (чц) — «Адзіны спадчыннік».
14 (пт) — «Тэрмінова патрабуеща... самагубца».
15 (сб) — «Перад заходам сонца».
16 (недз) — «Анджела і іншыя».

Малая сцэна

- 23 (недз) — «Рулетка».

Тэатар-студыя кінаактора

- 13 (чц), 14 (пт) — «Міленькі тай».
15 (сб), 16 (недз) — «Філюмана Мартурана».
17 (нин) — «Майстар і Маргараты».

- 18 (аут) — «Мілы хлус».

Музычны тэатр

- 13 (чц) — «Арфэй і Эўрыдыка».

- 14 (пт) — «Капілюш Напалеона».

- 15 (сб) — «Кажан».

- 16 (недз) — «Цыганскі барон».

Зыніч

- 17 (пн) — «Прыпадаю да нябес».

- 19 (ср) — «Белы сон».

Моладзевы тэатр

- 14 (пт), 15 (сб) — «Банкрут».
16 (недз) — «На вачах у жаночай берагавой аховы».

Тэатар эстрады

- 14 (пт), 15 (сб) — «Прывітаныне, Стары Новы год!».

Новы драматычны тэатр

- 20 (чц) — «Защооканы апостал».

ІМПРЭЗЫ

ЕГОізмы

- 20 студзеня ў Чырвоным касцыёле адбудзеца прэзэнтация кнігі Сяргея Абламейкі «ЕГОізмы». Пачатак а 18-й.

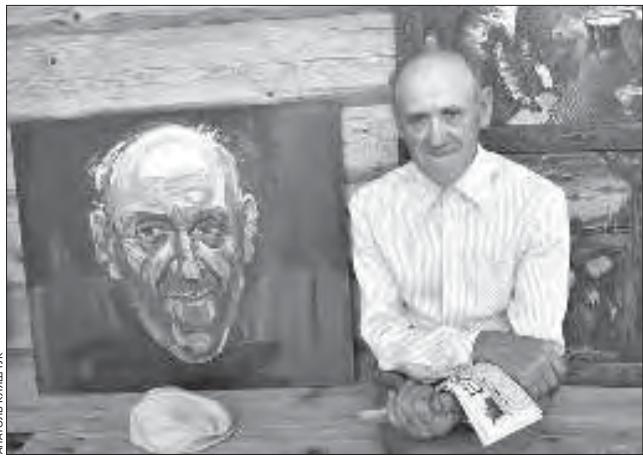
Вера. Надзея. Любоў

- У Палацы мастацтваў (Казлова, 3) **31 студзеня** працуе выставка нетрадыцыйнай аўтамнай вышыўкі Тамары Багданавай «Вера. Надзея. Любоў».

Батык

- У выставачнай залі абласно-гага Цэнтра народнай творчасці (бібліятэка імя Пушкіна, вул. Гікалы, 4) **4 да 10 лютага** працуе выставка батыку Іларыя Вечар.

Карціны з радзімы Быкава

АНАТОЛІЙ СУШЧУК

Варшаўская акадэмія выяўленчага мастацтва

Калядныя маразы

16 студзеня клуб выходнага дні «Купаліка» Рэспубліканскага экалогічнага цэнтра дзяцей і юнацтва (вул.-Макаёнка, 8) запрашае на святочную программу «Калядныя маразы». Пачатак а 12-й гадзіне. Т.: 264-87-28.

КЛЮБНАЕ ЖЫЦТЬЦЁ

Bronx (288-10-61)

13 (чц), 22.00 — Стары Новы год: dj Mitya, dj Kulikov.
14 (пт), 22.00 — жывая музыка: «Flat».
15 (сб), 23.00 — dj Gleb9 (Mackava).

Белая Вежа (284-69-22)

13 (чц), 23.00 — dj Mihel, dj Dee.
14 (пт), 23.00 — dj Mihel, dj Dee.
15 (сб), 23.00 — dj Mihel, dj Dee.

Гудвін (226-13-06, 626-13-03)

13 (чц), 20.00 — жывая музыка: джаз-трэй «N.C.». Стары Новы год: «Карнавальная но».
14 (пт), 21.00 — жывая музыка.
15 (сб), 21.00 — жывая музыка.
17 (нин), 22.00 — жывая музыка.

Бліндаж (219-00-10)

13 (чц), 23.00 — dj Egor.
14 (пт), 22.00 — dj Egor.
16 (недз), 23.00 — dj Egor.

X-Ray (223-93-55)

14 (пт), 22.00 — dj-bar.
15 (сб), 21.00 — dj-bar.

У МЕНСКИХ КІНАЗАТРАХ

«Аўрора» (253-33-60)
«Аляксандар»***: 14 (пт) 13.00, 16.30, 20.00; 15, 16 (сб, недз) 13.00 (іл), 16.30, 20.00.

«Лемані Сынкет: 33 няшчасці»: 14 (іл) 16.40; 15, 16 (сб, недз) 14.30, 16.40.
«Тroe ў каное»: 14—16 (пт—недз) 18.50, 20.40.

«Берасьце» (272-87-91)
«Тармінал»: 14 (пт) 18.40; 15, 16 (сб, недз) 18.40.

«Тroe ў каное»: 14 (іл) 16.40, 19.00, 21.00; 15 (сб) 16.00 (іл), 19.00, 21.00; 16 (недз) 19.00 (іл), 21.00.

«Кастрычнік» (232-93-25)
«Аляксандар»***: 14 (пт) 14.00, 17.10, 20.30; 15, 16 (сб, недз) 14.00 (іл), 17.10, 20.30.

«Міхал» (227-64-87)
«Маскva» (223-27-10)
«Аляксандар»***: 14 (пт) 17.20, 20.30; 15, 16 (сб, недз) 14.00 (іл), 17.20, 20.30.

«Мір» (284-37-71)
«Лемані Сынкет: 33 няшчасці»: 14 (пт) 16.00, 18.10; 15, 16 (сб, недз) 12.00 (іл), 16.00, 19.00.

«Давайце патанцуем»: 14—16 (пт—недз) 17.00, 19.00.
«Давайце патанцуем»: 14—16 (пн) 17.00, 19.00, 21.00.

«Белая цыпачкі»: 14 (пт) 20.20; 15, 16 (сб, недз) 18.10, 20.20.

«Перамога» (223-77-66)
«Аляксандар»***: 14 (пт) 15.40, 19.00; 15, 16 (сб, недз) 15.40 (іл), 19.00.

15 студзеня ў 15-й у Віцебску адчыніца выставка паводле выніка праведзенага ўлетку

на радзіме Васіля Быкава пленэру. У залі Цэнтру сучаснага мастацтва (вул. Белабордава, 5)

прадстаўвяць творы больш за 25 мастакоў. Паводле дамоўленасці з Коласаўскім тэатрам, у гэты дзень на ягоныя сцэны будзе адмыслова паказаны спектакль «Стрэл у тумане» паводле аповесьці Васіля Быкава. У лютым выставка мае прыхадзіць у менскі Чырвоны касцёл.

Mіхал Чарвінскі

На фота: у часе пленэру. Зямляк і сібар дзяцінства Васіля Быкава Сямён Быкав із сваім уласным партрэтам. Бычкі. Вушачына

ДЛЯ ДЗЕТАК

Тэатар юнага гледача

15 (сб) — «Маленькі лорд Файнтлерой».

16 (недз) — «Каліф-Шавец».

20 (чц) — «Маленькая трагедыя».

21 (пт) — «Дзень нараджэння ката Леапольда».

Балет

16 (недз) — «Тры парасяці».

Тэатар беларускай драматургії

15 (сб) — «Айбаліт, Бармалей, пра жывёл і Брадвой».

16 (недз) — «Хрустальны пантонфлік».

Музычны тэатар

15 (сб) — «Залатое куранія».

16 (недз) — «Бураціна-by».

ЮНАМУ ГЛЕДАЧУ

«Аўрора»

«Гарэзы»: 14 (пт) 14.30; 15, 16 (сб, недз) 12.30.

«Берасьце»

«Горад, чарадзея»: 15, 16 (сб, недз) 12.00.

«Дружба»

«Гарфілд»: 14 (пт) 12.00, 14.00; 15 (сб) 11.00, 13.00.

«Мір»

«Нязнайка і Барабас»: 14 (пт) 15.00; 15, 16 (сб, недз) 13.00, 15.00.

«Перамога»

«Браток медзьведзядзяня»: 15, 16 (сб, недз) 14.00.

«Піянэр»

«Эліна, быццам мене і не было»: 14 (пт) 11.00; 15, 16 (сб, недз) 13.20.

«Мур-лі»:

14 (пт) 13.00; 15, 16 (сб, недз) 11.40.

«Дзэці дажджку»:

15, 16 (сб, недз) 10.00.

КІНО Ў МЕНСКУ

Аляксандар Піліпавіч:
з мітамі і Фройдам

З'яўленыя на экранах біографічнага фільму пра Аляксандра Македонскага (выкануацца ролі — Колін Фарэл) спраўладжалася скандалам. Граўцы юртысты аўбады судовыя працы за абразу гонуру ѹгоднасці антычнага героя, які паказаны ў карціне біскупламі. І хоць паводле стужкі, голубая муз агрофестыў (Джэральд Лета; Брэд Піт своеасабова адмовіўся ад рызыкнай ролі) рэжысэр і сценарыст Олівер Стоун — далёка на Пэдра Альмадавар.

Сама скандальнай пададзенія выбар Аляксандры Джолі на ролі матуля Аляксандра. Актарка ўсяго на год старэйшая за Коліна Фарэла — і таму інцэставыя матывы ў фільме выглядаюць вельмі съезжымі. Але Стоун чытаў на толькі Фройда, але ёй старажытныя міты: менавіта зворт на іх выглядае ўдалым і трапічным. Героі «Аляксандра» будуюць сваё жыццё паводле антычных легенд, эмроўчыя выявы якіх рэфлэнам праходзяць праз фільм.

Рэжысэра цікавяць вытокі заходній цылізациі, яе экспансія. Батальныя сцэны — гэта сапрэдны падарунак для вока. Бітва пры Гаўгамалах паказана праз птушыны позір, а ў бойцы са сланамі — самы відовішчны эпізод карціны — лісьце расфарбованыя.

выйгледае ледзьзье не сучаснай палітычнаю стужкою. А Аляксандар Македонскі — першы глябліст, які марыць пра адзіны і гвалтоўны кацёл народу. Вось толькі ляяв Стоун, аўтар «Узды» і «Забойца ад нараджэння», спылав імпэтную высокабюджэтную хвалу амэрыканскому імпэрыялізму — ці прароčыць яго непазыбекную съемцы?

Андрэй Расінскі

Тэст на рэвалюцыйнасьць

ЛЕВЫМ ВОКАМ

Сотня ўгодкі першых расейскіх рэвалюцый, якія началася з «крыавай нядзелі» 9 студзеня 1905 г., БТ прайгнаравала. Цалкам зразумела, калі прыгадаць, што 7 лістапада ў Гомелі міліцыя павініла студэнтаў за плякат «Далоў самадзяржаў». Галоўны лэгуні і мэты той рэвалюцыі — свабода прэзы і сходаў, дэмакратичны парламэнт, прафсаюзныя права — дасюль не згубілі актуальнасці. У такіх умовах лягічна замоўчаваць 1905 год. Апазыцыя, наадварот, асуджана на тое, каб раскурчаваць спадчыну рэвалюцыі. Такім чынам, мадэль інтэрпрэтациі падзеяў стогадовай даўніны можа разглядацца як лякмусавая панерка вясеса грамадзянскіх пазыцыяў.

Хто вы — апазыцыянэр, ляляйтіст або пафігіст? Праверце сябе з данамагой тэсту, абраўшы варыянты адказаў на наступныя пытанні («А» — 1 бал, «Б» — 2 балы, «В» — 3).

1. Як адзягавалі жыхары мястэчка Крынікі на Гарадзенскіх на навіні, што ў Піцеры 9 студзеня 1905 г. улады расстралялі мірную маніфэстацию?

А. Правілы малебен за стабільнасць у грамадстве.

Б. Ніяк не адзягавалі, бо на выйшлі са стану калядна-навагодніга запою.

В. Разгромілі ўсе дзяржаўныя і паліцэйскія установы і на 24 гадзіны захапілі ўладу ў мястэчку.

2. На гэтым участку сёньняшніга праспекту Скарэны (у 1905—1907 г. вул. Захар'еўская) знаходзілася:

А. Афішная тумба, на якой апраўтуюна асьвятляцца ход міжнароднага турніру па крикету сярод аматараў на Кубак губернатара.

Б. Помнік «Скрыжаваньне ўсіх шляхоў губэрні».

В. «Біржа» — тусоўка грамадзян, на якой дыскутуваліся акты супраціву.

3. Што гэта за будынак, дзе падчас рэвалюцыі давялося пабываць Якубу Коласу?

А. Дом літаратара Менскай губэрні.

Б. Віла народнага

пісьменніка ў прэстыжным раёне Менску.

В. Пішчалайскі замак — турма, дзе Канстанцін Міцкевіч быў зняволены за ўздел у нелегальным сходзе настаўнікай.

4. Што адлюстраваў мастак на гэтым малюнку, які за часам БССР быў уключаны ва ўсё падручнікі гісторыі?

А. Адпраўка жаўнеру на вучэнні «Шчыт импэрыі — 1905».

Б. Штурм дачнікамі электрычкі на ст. «Баранавічы-Палескія».

В. Выступ жаўнеру у Баранавічах 11 студзеня 1906 г. Падчас мітынгу жаўнеры, якія не жадалі ехаць у Москву душыцы пабудзаныя, жорстка збілі генэрала Арцем'ева. Афіэрэы адкрылі агонь.

5. Адкуль эсэр Пуліхau узяў гроши на падрыхтоўку замаху на губэрнатора Курлова, які аддаў загад расстраляць народную дэмакратыю 18 кастрычніка 1905 г. у Менску?

А. Атрымаў грант ад фонду Ротышыльда.

Б. Пазыччӯ у цешчы, сказаўшы, што не хапае на ўстуціленне ў будаўнічы караптараты.

В. Гроши на дынаміт яму дадыўны землеўладальнік Бонч-Асмалоўскі — раней прадстаўнік менскай эліты выступіў ініцыятарам пітыцыі за адстаўку Курлова.

6. За што ў сакавіку 1906 г. зь Менскай мужыкінскай гімназіі былі выключаны 16 вучняў?

А. За тое, што забілі на заклік «Саюзу імпэцкай вернападданай моладзі» выйсыці на суботнік па будаўніцтве губэрнскай бібліятэкі.

Б. За тое, што былі застуканы дыржкітарамі на прыбіральні, дзе курылі папяросы «Ластаўка».

В. За ўдзел у маніфестацыі ў падтрымку эсэраў-тэрарыста Пуліхава.

7. Гэта паятка прысьвіціла верш забойства эсэрам Калеевым вілікага князя Сяргея

Аляксандравіча ў адплату за тое, што князь аддаў загад гвалтоўна разагнаць апазыцыйную дэмакратыю. Як яе зваць?

А. Ірина Халіп.

Б. Пазізій не цікаўлюся, таму я ведаю. Затое могу съпец «А» лягут-прылагу».

В. Алаіза Пашкевіч (Цётка).

Вынікі

8—12 балаў. Любы дзіржайны рэжым, пры якім вам давяляюся жыцьці, вы разглядзеце па-фукуямаўску — як фінал гісторыі. Безумоўна, вы ўпўнены, што 1905 год, як і наагул любая рэвалюцыя, штучна выкліканы габрэйскай змовай і замежнымі шпіёнскімі цэнтрамі.

13—18 балаў. Вам ўсё да фені, як загадвае беларускі Дао. Але маштабы сялянскіх бунтаў 1905 году, у якіх авабязковая ўдзельнічала ваша продкі, гаворача пра тое, што рэвалюцыйны гармон у вас прысутнічае. Проста сучасная апазыцыя ня ведае, як яго разбудзіць.

18—24 балы. Вы — закончаны апазыцыянэр. Веданыне таго факту, што ў 1905-м трохсотгадовая манархія ляжнусяла за адзін дзень, надае вам аптымізму і веры ў хуткі трохынф дэмократыкі. Толькі на трэба за гэта так шмат піць.

Лёлік Ушкін,
левы псыханалітык

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

КАЛЯДНАЯ АКЦЫЯ

Калядная акцыя ад каткі Калядкі. Патэлефонай і атрымай па падарунак каціні (з дастаўкай на Менску). Мама — сімка, добрая, як дыванок, разумная, як сабака, лоўца мышай. Тата — Сімох — тыповы беларус-лайдаў. Дзеці — чорныя з белымі лапкамі (адзін увесі чорны), беларускамуны (ратуйце, яны ўжо бегаюць). Т.: 507-41-98 (увечары)

ВІТАНЫ

Любому жыру Жаныну Наталенку Бабіну віншуць з нараджэннем Сына. Гадайце на шынсце Айчыны! Ган на Матусевіч

Наталку, Дзімі, Поля і Тому Бабінам віншуць з нараджэннем Тараса. Хай выйдзе характерам і працаўствісцем падобны да бацькі. Свякі

Барыса Мускага ды Ігара Інажынічнікі з днём Анёла! Будзьша чысласцю ўжо тым, што мы пасыплемі сплаткацца на Зямлі. Ганна Матусевіч

КАНТАКТЫ

Берасцейскіх хлопцы і дзяячы! Хочаце ўдасканалиць свае веды па беларускай мове? Дык прыходзіце ў клуб «Апостраф» (заняткі біясплынені). Т.: 798-03-42. Наталька

Хто забыўся речы на танцавальнай вечарынке ў Палацы моладзі, звычайтася па тэлефоне: 262-02-90. Ірина

Куплю ўзнагароды БНР, БЦР, БКА, манэты ВКЛ, Рачы Пас-пальтава, фота вайкоўчай (беларускія нацыянальныя фар-маваны) часоў Другой сусветнай вайны». Е-mail: zmagar@yahoo.com. T.: 722-46-04

Цікаўцы інформацыі, дакументы, фота, звязаныя з Беларускай патрыятыкай, «Залінам», «Чорным катом», беларускай патрыятыкай — набуду. Е-mail: zmagar@yahoo.com. T.: 722-46-04

КІНГІ, МУЗЫКА

Кінга Паўла Севірынца «Пакаленне Маладога Фронту», новая выданыне з фатадзмікамі. Пітайце на выставе ТБМ (12.30—18.30) ад панідзелка да пяцініці ці на сядзібе БНФ

Абмянню книгу «Бы́ку» на «Свабоде» на «Дуіны ад Бара-дунія», прадам «Жыволіпанская Россия». Литовскі и Бело-рускі Полесье». Т.: 283-37-45

НЯ РЭЖЦЕ ГАЗЭТУ!

Увага! Чыталі прыватную абвестку ў «НН» (на больш за 15 словаў) можна падаць звычайнім лістом (а/с 537, 220050, Менск), а таксама электроннай поштай на адрес nn@promedia.by або разъясняцца цікішы на форуме сайту www.nn.by. Дык скарытайцца!

para). Т.: 8-029-400-45-91

ПРАДАО, КУПЛЮ

Прадаю камп'ютар Сігн 200 MHz/128/4Gb/2Mb V/52x/FDD/DVD/km. 70 u.a.; 14-чалавен манітор «IBM» — 30 u.a.: T.: 8-029-553-97-34, 205-50-38

Аранжавую наядку ў балеўскую куртку — танна набуду ці прыму ў падарунак. Т.: 221-21-81

Прадаю кітайскую ружу, кітайскую цыбулю, альвас, какусы, багоні, герані, інжы, рознія малочні. Т.: 221-21-81, Слава

ПРАЦА

Часопіс «Arche» шукае адміністратора (распайсюці і юн. тэхнічнай пытаннямі) на палову стаўкі. Патрабаваны: мужчына (прыдадзені насыць пакуні з часопісам), мінчук, здолны да арганізацыйскай працы. Праца штодніна ці амаль штодніна. Звязкі пра сібіе накроўца на электронны адрас arche@arche.org.by

Высокаўпакаванная настайчыня нямецкай мовы шукае працу (раттарыстка ў іншай). Рыхтуе да наступленняў! Т.: 202-97-20. Раіса

Яканса выкано пісмовыя працы па беларускай гісторыі, літаратуре і мове. Звязкі праца з гадзінай пасля 17.00. Т.: 235-18-72. Юры

СПАЧУВАНІ

Управа і Сойм Парты БНФ выказываюць глыбокія спачувані Віктару Івашкевічу з нагоды смерці яго МАЦІ.

КОШТЫ

На платныя прыватныя абвесткі (для прыватных асобаў) на стар. 16

Рэкламныя расцінкі:

— да 20 словаў (тэксты модуль) — 4100 руб.

За кожную наступную 20 словаў (тэксты модуль) — 4000 руб.

Абвесткі палітычнага характару і ад грамадзкіх арганізацій аплікаюцца паводле рэкламных расцінкаў для камарцічных абвестак.

Каб замовіць платныя прыватныя абвесткі, траба пераказаць грошы праз пошту на разылковыя ракунак: УНП 101115521. Рэдакцыя газеты «Наша Ніва», 11, Р/01521200012 у МТД АТ «Белінвестбанк», код 764.

На зваротны блоку пакуць пераказу ў сакты «Для пісмовіяў падэманічнага» запісвачка дакладнай і чыгунлай тэкст абвесткі, тэлефон для сувязі і абавязковы дадаўка сказак: «За рэкламныя паслугі».

Даведкі прац т. (017) 284-73-29

Дзе купіць «Arche»

Найтаныней у Менску — усяго за трэці тысячі рублёў — часопіс «Arche» можна набыць у краме УП «Марат» па адрасе

буль. Універсітэцкі, 11а.

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдакторы «Нашай Ніве»:

3. Вольскі (1906), А. Уласаў (1906—1914),

Янка Купала (1914—1915), А. Луцкевич,

У. Замироўскі (1920), С. Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі

настасія Бакшанская

галоўныя рэдактор

Андрэй Даніко

фотарэдактар

Арцём Ліва

карэктарка

Настасія Машы

нам. галоўнага рэдактара

Андрэй Скурко

тэхнічны рэдактар

Андрэй Чык

мастакі рэдактар

Сяргей Хараскі

выдавец і заснавальнік

«Наша Ніва»

адрес: Наша Ніва

адрес: Наша Ніва